

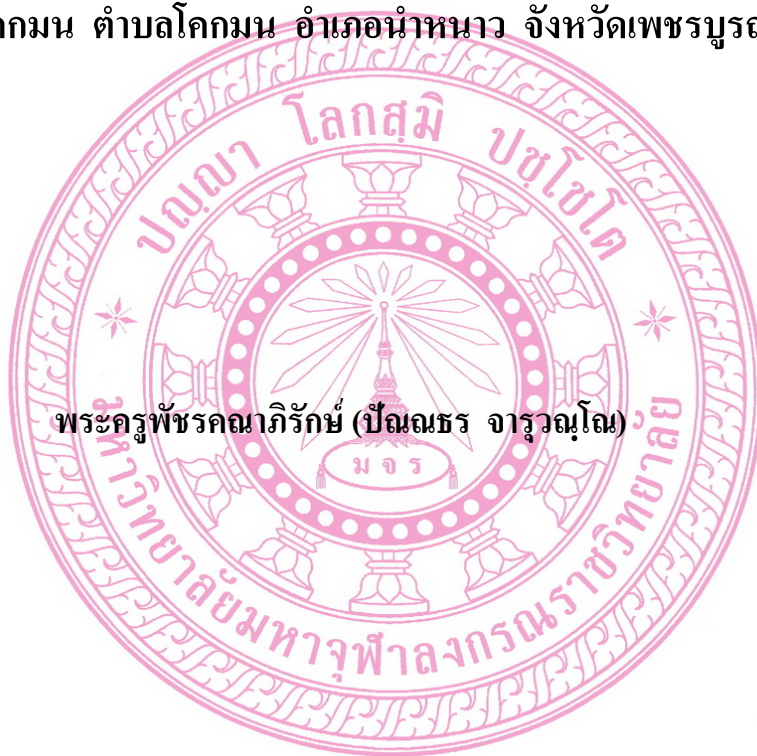
ศึกษาการบริหารจัดการเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์
บ้านโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
A STUDY OF THE BUDDHIST ADMINISTRATION ON THE
ORGANIZATION OF ACTIVE SAVING GROUP AT BAN KHOKMON,
KHOKMON SUB-DISTRICT, NAMNAO DISTRICT,
PHETCHABUN PROVINCE

พระครูพัชรกณารักษ์ (ปิ่นนคร จารุณโณ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

ศึกษาการบริหารจัดการเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์
บ้านโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

พระครูพัชรคณาภิรักษ์ (ปณณธร จารวณฺโณ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**A STUDY OF THE BUDDHIST ADMINISTRATION ON THE
ORGANIZATION OF ACTIVE SAVING GROUP AT BAN KHOKMON,
KHOKMON SUB-DISTRICT, NAMNAO DISTRICT,
PHETCHABUN PROVINCE**

Phrakrupatcharacanaphirak (Pannathorn Cāruwanno)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of

Master of Arts
(Buddhist Studies)

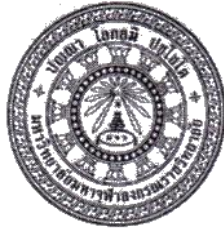
Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Bangkok, Thailand

C.E. 2012

(Copyright by Mahachulalongkornrajaviyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาการบริหารจัดการเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์ บ้านโคกมน
ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

.....
(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

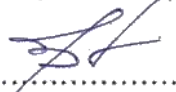
คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

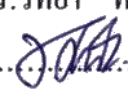

.....
(พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, ดร.)

ประธานกรรมการ

.....กรรมการ
(พระมหาประมวล ฐานทตฺโต, ดร.)

.....กรรมการ
(ดร.ประยูร แสงใส)

.....กรรมการ
(ดร.วิทยา ทองดี)

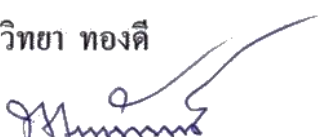

.....กรรมการ
(ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

คณะกรรมการการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระมหาประมวล ฐานทตฺโต, ดร. ประธานกรรมการ

ดร.ประยูร แสงใส กรรมการ

ดร.วิทยา ทองดี กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
พระครูพิชฌนาภิรักษ์ (ปีณณธร/จารุณโณ)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการบริหารจัดการเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์
บ้านโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัย : พระครูพัชรคณาภิรักษ์ (ปิ่นนคร จารุณโณ)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาประมวล ฐานตฺโต, ดร. ป.ธ. ๖, พธ.บ., M.A. (Ling), M.A.,
Ph.D. (Pali & Bud.)

: ดร.ประยูร แสงใส ป.ธ.๔, พ.ม., พธ.บ., M.A., (Ed) P.G.DIP. In
Journalism, Ph.D. (Ed.)

: ดร.วิทยา ทองดี ป.ธ. ๓, พ.ม., พธ.บ., ศษ.บ., ศษ.ม.
(เทคโนโลยีการศึกษา), Ph.D. (Social Sc.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๓ / มีนาคม / ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ศึกษาผลการบริหารจัดการเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติ พัฒนาการ ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ และ แนวคิดการบริหารจัดการเชิงพุทธ ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน เพื่อศึกษาผลที่ได้รับจากการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนมีพัฒนาการต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มก่อตั้งวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ผลการดำเนินการมีสมาชิกเพิ่มจำนวนมากขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๑๒๔๐ ราย มีเงินทุนในกองทุนสะสมของสมาชิกหรือเงินหุ้น ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สี่ล้านบาท) ยึดแนวคิดการบริหารจัดการเชิงพุทธมาใช้ในการพัฒนาการจัดการและการบริหารงานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ อย่างเป็นระบบ

หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน คือ พละ๔ พลังแห่งธรรมปัญญา ประกอบด้วยปัญญาพละ วิริยะพละอนวัช พละ และสังคหพละ ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม หลักสัจจะและปัญญา หลักทักขิณมิกัตถะ ประโยชน์ หลักอิทธิบาท และหลักสัมมาอาชีพ

ผลของการนำหลักพุทธธรรมมา ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ บุคลากร การเงิน และการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน ก่อให้เกิดขวัญ กำลังใจในการทำงาน และการประสานระหว่างบุคคล มีประสิทธิภาพมากขึ้น ชุมชนได้รับผลจากการบริหาร หลายด้านเช่นด้านสวัสดิการ คือมีสวัสดิการการรักษาพยาบาลเป็นต้น ด้านผลผลิตการสร้างรายได้แก่ชุมชน ด้านการประกอบอาชีพ คือสมาชิกมีทุนในการประกอบกิจการ ด้านสังคม วัฒนธรรมประเพณีประจำเดือน อาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้คนในสังคมเกิดความ รัก ความเข้าใจ ความสมานฉันท์ได้หวนกลับสู่ชุมชน เพราะผู้คนได้มีโอกาสมาพบปะแลกเปลี่ยน ทุกข์สุขมากยิ่งขึ้น ความเป็นชุมชนปรากฏขึ้นแทนที่ความทะเลาะเบาะแว้งกันทำให้สมาชิกในกลุ่ม มีวินัย เป็นคนซื่อสัตย์ ไม่คดโกง อันเป็นผลจากระบบบริหารจัดการที่ต้องการความมีสัจจะ จึง บรรลุถึงประโยชน์ร่วมกันของชุมชนทำให้สมาชิกมีหลักยึดเหนี่ยวทุกขียาก ไม่ว่าจะประสบเหตุ ใดๆ ก็ยังมีครอบครัว มีชุมชนคอยให้กำลังใจ มีเงินออกเป็นตัวสนับสนุนค้ำจุนให้เกิดความอบอุ่นใจทำให้สมาชิกเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การให้สวัสดิการคนป่วยที่นอนโรงพยาบาล หากคนป่วยสูบบุหรี่ ก็จะถูกปรับสวัสดิการ เป็นต้น ทำให้ชุมชนมีพลังต่อรองกับพ่อค้า นักธุรกิจ จากภายนอกได้ เพราะการบริหารจัดการร่วมกัน รวมกลุ่มกันซื้อขายสินค้า ซึ่งป้องกันการถูกเอารัดเอาเปรียบดังที่ผ่านมาและทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจมากขึ้น เห็นได้จากการริเริ่มคิด วางแผน ทำกิจกรรมใหม่ๆ อีกหลายอย่างในด้านธุรกิจของชุมชน ต่างจากแต่ก่อนที่ไม่ได้กล้าคิด กล้าทำและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ การดูแลสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายธรรมชาติ และการใช้สอย ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

Thesis Title : A study of the Buddhist Administration on the Organization of Active Saving Group at Ban Khokmon, Khokmon Sub-District, Namnao District, Phetchabun Province

Researcher : Phrakrupatcharacanaphirak (Pannathorn Cāruwanno)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee:

: Phramaha Pramuan Thānadatto, Pali VI, M.A. (Ling), M.A., Ph.D. (Pali & Bud.)

: Dr. Prayoon Saengsai, Pali IV, B.A., M.A., (Ed) P.G.DIP. In Journalism, Ph.D. (Ed.)

: Dr. Witthaya Thongdee, Pali III, B.A., Ph.D. (Social Sc.)

Date of Graduation : 13 / March / 2013

ABSTRACT

The thesis entitled A study of the Buddhist Administration on the Organization Of Active Saving Groups at Ban Khokmon, Namnao District, Phetchabun Province had objectives as followed: to study a historical development of active saving groups and the concept of Buddhist administration on the active saving groups organization at Ban Khokmon, to study the Buddhist principles that could be applied to the administrative management of the active saving groups organization at Ban Khokmon, and to study a result of applying Buddhist principles to the administrative management of the active saving groups organization at Ban Khokmon.

The result of the study found that the active saving groups organization at Ban Khokmon was formed and gradually developed since 3rd of May in 2005. It progressed with remarkable result; therefore, nowadays there were 1,240 members in the groups and had total share at 4,000,000,000 (4 million Bath). More importantly, this active saving groups organization implemented the Buddhist principles in running the administrative management in very systematic ways.

The Buddhist principles that applied to the administrative management of the active saving groups organization at Ban Khokmon were: The Four Bala (strength, power, force) namely *Pabba-bala*: power of wisdom, *Viriya-bala*: power of energy, *Anavajja-bala*: power of faultlessness or blamelessness, *Savgaha-bala*: power of sympathy; Sappurisa-dhamma (virtues of gentleman or a good man), *Sacca* (truth and honesty), *Pabba* (wisdom), *Ditthadhammikattha* (virtues conducive to benefits in the presents), *Iddhipada* (path of accomplishment), and that of *Samma-ajiva* (right livelihood).

The result of applying Buddhist principles to the administrative system of the active saving groups organization at Ban Khokmon brought a lot of remarkable progress and successfulness, especially in the case of services such as social welfare, medical fee, income, and funds for the investment. Furthermore, by applying Buddhist principles to the administrative management of the organization, it resulted with ethical value thus the members of the active saving groups realized human nature that all love happiness and hated suffering. Therefore, they shared love, mutual understanding, and avoided whatever might lead to conflict among the groups. Such actions led them to success and stability. Last but not least, the active saving groups also formed a certain regulation in maintaining the right for the groups members, for instance those who smoke would be fined the fee for the hospital admitted cost. And, they were also united for all economic activities; so, they would not be adverse for a selfish merchant and businessman. However, what brought the groups to the positive changes were: pride and positive thought of each member to seek for a new plan of local economic activity together with the conservation of environment for the total benefits of the society.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลงได้ ด้วยเมตตาอนุเคราะห์จาก พระมหาประมวล ฐานตฺโต,ดร. ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ดร.ประยูร แสงใส และ ดร.วิทยา ทองดี คณะกรรมการที่ปรึกษาที่คอยตรวจทาน แก้ไข ปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณและเจริญพรคณาจารย์ ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่นทุกท่านที่ได้เมตตาในการตรวจรูปแบบวิทยานิพนธ์ และแนะนำเพิ่มเติมในงานบางส่วน ขอขอบคุณและเจริญพรเจ้าหน้าที่และบุคลากรห้องสมุดวิทยาเขตขอนแก่น ที่ได้เอื้อเฟื้อตำรา วิทยานิพนธ์ หนังสือ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้อนุเคราะห์ด้วยดีมาตลอดในการค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ขอขอบคุณเพื่อนสหธรรมิก และผู้มีจิตศรัทธาทุกท่านที่ได้ให้การช่วยเหลือ เพื่อนนิสิต พระมหาจำลอง ปัญญาพุดโก (เอกสะพัง), พระปลัดสุรเดช ฐานกโร (บุตรธิดากัล) ที่คอยให้กำลังใจและเป็นแรงบันดาลใจให้งานครั้งนี้ สำเร็จตามวัตถุประสงค์

สุดท้ายนี้ ที่เป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาพุทธศาสนคหามบัณฑิตให้สำเร็จลงได้ คือ ญาติพี่น้อง ศิษยานุศิษย์ ตลอดถึงญาติธรรมทั้งหลายที่คอยสนับสนุนด้านปัจจัย ๔ ให้ได้รับความสะดวกในการทำวิจัย

ขอน้อมอุทิศส่วนความดีของงานวิจัยนี้แด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และขออนุโมทนาขอบพระคุณ นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา นักวิจัย นักวิชาการทุกท่าน ผู้แต่ง ผู้เรียบเรียง ตำรา วิชาการ ตลอดจนงานวิจัยที่ผู้ศึกษาวิจัย ได้นำมาอ้างอิงในครั้งนี้ จนกระทั่งทำให้งานวิจัยเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

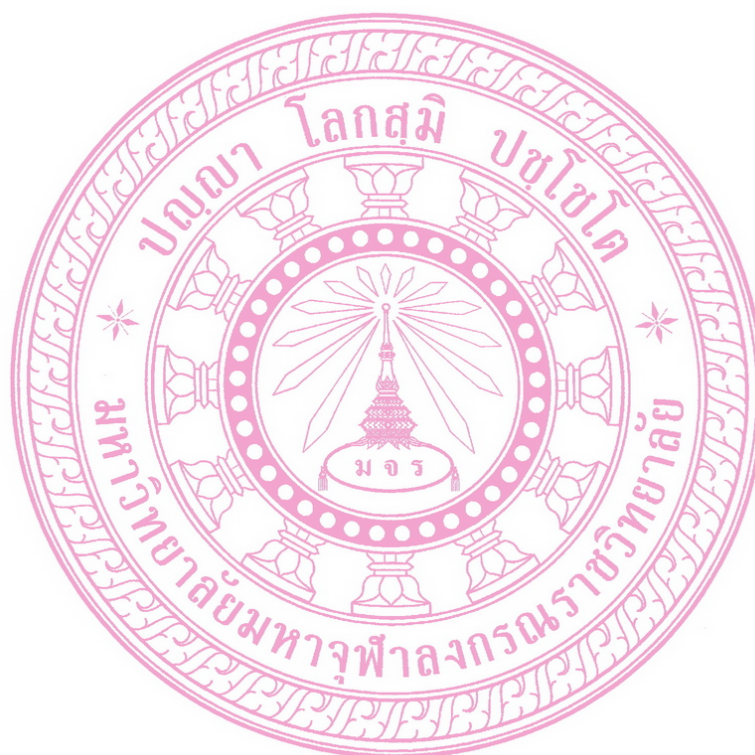
พระครูพัชรคณาภิรักษ์ (ปัญญาธร จารุณโณ)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๔ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย	๑๑
๑.๖ วิธีการดำเนินการวิจัย	๑๒
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๓
๑.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๔
บทที่ ๒ ประวัติความเป็นมาและวิธีการบริหารงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์	๑๕
๒.๑ ประวัติความเป็นมาของบ้านโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์	๑๕
๒.๒ ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์	๒๐
๒.๓ โครงสร้างของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน	๒๔
๒.๔ นโยบายการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน	๓๐
๒.๕ คุณสมบัติเฉพาะของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน	๓๑
๒.๖ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์	๓๕
๒.๗ การจัดตั้งกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน	๓๘
๒.๘ แนวคิดการบริหารเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน	๔๑

บทที่ ๓ การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์	
บ้านโคกมน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการองค์กร	๕๑
๓.๑ บริบททางสังคมของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์	๕๑
๓.๒ ทูตทางสังคมของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์	๕๒
๓.๓ ประเภทของหลักพุทธธรรมที่กลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์นำไปประยุกต์ใช้	๕๓
๓.๔ หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์บ้านโคกมน	๖๐
๓.๔.๑ หลักสัปปริสธรรม	๖๐
๓.๔.๒ หลักสัจจะและปัญญา	๖๓
๓.๔.๓ หลักทักขิธัมมิกัตถะประโยชน์	๖๓
๓.๔.๔ หลักกัทธิบาท	๖๕
๓.๔.๕ หลักสัมมาอาชีวะ	๖๖
๓.๕ การประยุกต์หลักธรรมในการบริหารจัดการองค์กร	๖๗
๓.๕.๑ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน	๖๗
๓.๕.๒ การสร้างความพึงพอใจในการทำงาน	๗๐
๓.๕.๓ การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน	๗๒
๓.๕.๔ การติดต่อสื่อสารในการทำงานร่วมกันของบุคคลของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์บ้านโคกมน	๗๕
๓.๖ บทสรุป	๗๘
บทที่ ๔ ผลการประยุกต์หลักพุทธธรรม ของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์บ้านโคกมนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม	๗๙
๔.๑ ด้านสวัสดิการ	๗๙
๔.๒ ผลที่ได้ด้านการประกอบอาชีพรายได้	๘๑
๔.๓ ผลในด้านผลผลิตและการสร้างรายได้แก่ชุมชน	๘๑
๔.๔ ผลด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา	๘๒
๔.๕ ผลด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๘๓
๔.๖ บทสรุป	๘๔
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๘๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๖
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๘๐

บรรณานุกรม	๕๒
ภาคผนวก	๕๓
ภาคผนวก ก. ข้อมูลทั่วไป	๕๘
ภาคผนวก ข. แบบสัมภาษณ์	๑๐๓
ภาคผนวก ค. ภาพกิจกรรม	๑๑๐
ประวัติผู้วิจัย	๑๒๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยได้กล่าวแหล่งที่มา/เล่ม/ข้อ และหน้า ตามลำดับ เช่น ขุ.ขุ. (ไทย) ๒๕/๑๐-๑๒/๑๖-๑๗. หมายถึง ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๑๘๘ หน้าที่ ๕๐

พระสุตตันตปิฎก					
ขุ.ธ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท (ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
พระอภิธรรมปิฎก					
อภิ. วิ.	(ไทย)	=	อภิธัมมปิฎก	วิภังค์	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมไทยปัจจุบัน ปัญหาต่างๆมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น สืบเนื่องมาจากภาวะด้านการเป็นอยู่ของประชาชนด้าบลโลกมน คือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก) นอกนั้น ก็จะเป็นปัญหาด้าน ศีลธรรมอันสืบเนื่องมาจากประชากรในท้องถิ่นมาจากพื้นฐานภูมิลำเนาเดิมที่แตกต่างกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้จะต้องรีบแก้ไข เพราะความเป็นอยู่ของคนในชาติหรือชุมชนในท้องถิ่นได้รับผลกระทบจากปัญหานี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรมเป็นตัวกำหนดความสุขและทุกข์ของคนในชาติหรือชุมชนในท้องถิ่น หากเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรมไม่ก่อให้เกิดปัญหา ชาติหรือชุมชนในท้องถิ่นก็จะเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป ความทุกข์ก็จะลดน้อยลง ความสุขก็จะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสุขและความทุกข์ของคนในชาติหรือชุมชนในท้องถิ่น จึงมีหลายประการ แต่ที่สำคัญ คือ เมื่อคนในชาติหรือชุมชนในท้องถิ่นมีความพออยู่พอกิน ไม่พบกับความยากจน มีแต่ความสุขสบายตามอัตภาพปัญหาก็จะหมดไป ถ้าสังคมสามารถจัดความยากจนของคนไปพร้อมกับสร้างฐานะทางสังคมและธรรมชาติแวดล้อมให้ฟื้นฟูบูรณะเพิ่มพูนขึ้นเต็มที่ ความเข้มแข็งที่เป็นพื้นฐานก็จะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับหนึ่งให้มั่นคงและยั่งยืน ดังนั้นเจ้าอาวาสวัดโคกมนพร้อมคณะกรรมการวัดและผู้นำชุมชนจึงได้จัดตั้งองค์กรกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ขึ้นโดยมีเจ้าอาวาสวัดโคกมนเป็นประธานที่ปรึกษาในการดำเนินการ

เมื่อกล่าวถึงองค์กร ก็มีปัญหาไม่เหมือนกัน การเลือกธรรมะมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของแต่ละองค์กรจึงไม่เหมือนกัน ซึ่งหลายคนเข้าใจผิดว่า พระพุทธศาสนานั้นครอบจักรวาล เอาอะไรมาใช้ก็ได้ แก้ปัญหาได้หมด ซึ่งจริงๆแล้วสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้แต่ละข้อเพื่อแก้ปัญหาคนละอย่าง ไม่ใช่ธรรมะ ๘๔,๐๐๐ ธรรมชั้นธะจะแก้ปัญหาได้หมด ปัญหาของคนไทยวันนี้จึงอยู่ที่ว่าไม่รู้ว่าจะนำธรรมะข้อไหนมาใช้แก้ปัญหาให้เหมาะสมกับองค์กร เพราะฉะนั้นจึงต้องมีคนบอก มีคนแนะนำจะต้องใช้ธรรมะอะไร นั่นคือกระบวนการสอน การฝึกอบรม เช่น ตอนนี้นำเงินเพื่อ ค่าครองชีพสูง ใช้ธรรมะอะไรดี ไปถามเพื่อน เพื่อนบอกว่าอุเบกขา วางเฉยแล้วจะชินไปเอง อุเบกขาเป็นเรื่องที่ดี แต่ไม่ได้มีไว้แก้จน เพราะฉะนั้นต้องเลือกใช้ธรรมะให้ถูกฝา ถูกต้องภาษา พระเรียกว่า ธรรมานุธรรมปฏิบัติ คือ ปฏิบัติธรรมน้อยให้คล้ายธรรมใหญ่เลือกธรรมะย่อยๆ มา

ปฏิบัติให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการ การเลือกใช้ธรรมะให้ถูกต้องนั้นคือการบริหารเชิงพุทธ เมื่อองค์กรมีปัญหาารุมเร้าหลายอย่างในการบริหาร จึงต้องเลือกเอาธรรมะที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาไปประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละเรื่อง

การศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ของกลุ่ม สัจจะสะสมทรัพย์จำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของปัญหาที่เกิดขึ้น จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด ในการบริหารจัดการ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ทรงแสดงพระธรรมคำสอนว่าด้วยหลักพลังแห่งธรรมว่าด้วยพละ๔เป็นหลักธรรมที่สำคัญมากที่สุดในการดำเนินชีวิตเป็นหลักธรรมที่สามารถทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพเราจะเห็นว่าชีวประวัติของผู้ที่ประสบความสำเร็จในโลกนี้จะเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตตามหลักพลังแห่งธรรมพละ๔ ด้วยกันหมดทั้งสิ้นเป็นแนวทางการบริหารเชิงพุทธหลักธรรมพละ๔ที่กล่าวถึงปัญญาพละวิริยพละ อดิชาพละและสังคหพละคำว่าพละคือคำเดียวกับคำว่าพลังการสะสมบุญการสะสมความดีการประพฤติอยู่ในธรรมเป็นการสร้างพลังแห่งความดีเป็นการสร้างพลังธรรมให้เกิดขึ้นเป็นการสร้างปัจจัยแห่งความสำเร็จให้ชีวิตหน้าที่การงานเราสามารถจัดให้เห็นหมวดหมู่ของพระธรรมในแต่ละหมวดเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการเจริญปัญญาความอดสาหาเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคการทำมาความดีด้วยความสุจริตและความเป็นที่รักใคร่เมตตาอย่ามเป็นพลังทั้ง๔ที่จะขับเคลื่อนให้เข้าสู่จุดหมายและความสำเร็จ

องค์กรกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนเป็นองค์กรเล็กๆของชุมชนวิถีพุทธในเขตพื้นที่ของตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อตั้งโดยการริเริ่มของเจ้าอาวาสวัดโคกมนร่วมกับชาวบ้านจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ มีสมาชิก ๑๕๕ คน ปัจจุบันมีสมาชิกเป็นจำนวน ๑,๒๔๐ คน โดยนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ องค์กร เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรม เป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ประชากรเน้นการสร้างสามัคคีในหน่วยงานการช่วยเหลือกันอย่างเสมอภาคการแบ่งปันอย่าง ยุติธรรมในแง่ของผลประโยชน์ที่สมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรมพึงได้รับอย่างทัดเทียมกันแต่การเทศน์ เพื่อสั่งสอนและอบรม แต่เพียงวาจาซึ่งเป็นนามธรรม หลักธรรมที่พระสงฆ์เทศน์ไปแล้วก็ดี แต่ในระดับชาวบ้านแล้วไม่สามารถช่วยให้หลุดพ้นจากทุกข์หรือปัญหาที่เผชิญอยู่นั้นได้ ท่านจึงเริ่มแนวคิดที่จะประยุกต์หลักธรรม ให้เข้ากับหลักความเป็นจริง โดยใช้เงินเป็นปัจจัยนำ และการมี ผลประโยชน์ร่วมกันเป็นบรรทัดฐานจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการองค์กรอย่าง เหมาะสมในระดับชุมชนที่ประชาชนในเขตพื้นที่มีการติดต่อสื่อสารกันอยู่ประจำในแต่ละวัน เพราะองค์กรนี้เป็นคนในพื้นที่ทั้งหมดไม่มีคนภายนอก

องค์กรกลุ่มนี้จะสะสมทรัพย์ได้นำแนวคิดและวิธีการทางเศรษฐกิจของพระพุทธศาสนา ๒ประการคือการผลิตและการบริโภคที่เน้นการมีส่วนร่วมได้แก่ความเห็นที่ถูกต้องชอบธรรมมีเหตุมีผลในการผลิตและบริโภควัตถุประสงค์เพื่อให้ชีวิตอยู่สร้างประโยชน์แก่สังคมใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติให้คุ้มค่าด้วยปัญญาไม่ส่งเสริมการผลิตแบบทุนนิยมและบริโภคด้วยตัณหาแต่เน้นให้ผลิตด้วยปัญญา ค่อยเป็นค่อยไปตามเหตุปัจจัยและรู้จักประมาณในปัจจัย๔ที่สำคัญต้องตั้งอยู่บนประโยชน์ของตนเอง และบุคคลอื่นอย่างถูกต้องและเป็นธรรม^๑

การนำเอาแนวคิดแบบเศรษฐศาสตร์แนวพุทธมาบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจในการประกอบกิจกรรมต่างๆย่อมเกิดความมั่นคงทั้งด้านปัจจัยภายนอก (ทรัพย์สินเงินทอง) และภายใน (คุณธรรม) คือ ทำให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีคุณธรรมในตน อีกทั้งปัญหาทางสังคมก็จะน้อยลงประชาชนก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีการแบ่งปันผลประโยชน์แก่ส่วนรวม รู้จักการช่วยเหลือทำกิจกรรมด้านเศรษฐกิจอย่างเหมาะสมกับชุมชน อาศัยแนวคิด อุดมการณ์และวิธีการทางเศรษฐกิจของพระพุทธศาสนาการประยุกต์หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจวัฒนธรรมและสังคมของตนในวิถียุคนี้มององค์กรทั้งสามได้พิสูจน์ให้เห็นว่าหลักการสัมมาอาชีวะเป็นจริยธรรมทางธุรกิจที่สร้างรายได้และสร้างความเติบโตแก่องค์กรอย่างต่อเนื่องมั่นคงเป็นการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนพร้อมๆกับการสร้างประโยชน์แก่สังคมตลอดจนเป็นการพัฒนาจิตใจและเป็นมรรคาในการพัฒนาชีวิตของผู้ทำงานสู่จุดหมายสูงสุดความสำเร็จขององค์กรทั้งสามแสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาและธุรกิจไม่ใช่อุดมการณ์ที่สวนทาง ไม่ใช่เส้นขนานที่ไม่บรรจบแต่คือเส้นตรงเดียวกันที่ไม่สามารถแยกขาดจากกันได้^๒

ด้วยเหตุผลข้างต้นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประวัติพัฒนาการและแนวคิด การบริหารจัดการเชิงพุทธขององค์กรกลุ่มนี้จะสะสมทรัพย์ และหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรรวมทั้งผลในการดำเนินงานภายใต้รูปแบบการบริหารจัดการองค์กร โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการเชิงพุทธขององค์กรกลุ่มนี้จะสะสมทรัพย์ บ้านโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อประโยชน์ต่อการเผยแผ่เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธในยุคปัจจุบันและเป็นแบบอย่างต่อองค์กรอื่นๆ ต่อไป

^๑พระมหาจุลศักดิ์ จิรวุฒโน (รณน้อย), “แนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจแนวพุทธของ ปราชญ์อีสาน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๘.

^๒ศักดิ์ชัย อนันต์ศรีชัย, จริยศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาประวัติพัฒนาการและแนวคิดการบริหารจัดการเชิงพุทธ ของกลุ่ม
สังฆะสมถะสมถ์พื้บ้านโคกมน

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของ
กลุ่มสังฆะสมถะสมถ์พื้บ้านโคกมน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาผลที่ได้รับจากการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร
จัดการของกลุ่มสังฆะสมถะสมถ์พื้บ้านโคกมน

๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การบริหาร หมายถึง การดำเนินกิจการให้สำเร็จด้วยความร่วมมือกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็น
กิจการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ กิจการบ้านเมือง หรือกิจการในครอบครัวก็อยู่ภายใต้หลักการ
เดียวกัน ฉะนั้น การบริหารจึงเกี่ยวข้องกับทุกกิจการ โดยการดำเนินกิจการร่วมกับผู้อื่นมี
องค์ประกอบทั้งภายนอกและภายใน

การบริหารจัดการ หมายถึง กลุ่มสังฆะสมถะสมถ์พื้บ้านโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำ
หนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อร่วมกัน
ปฏิบัติกรให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดแก่องค์กรกลุ่มสังฆะสมถะสมถ์พื้

กลุ่มสังฆะสมถะสมถ์พื้ หมายถึง กลุ่มสังฆะสมถะสมถ์พื้ของบ้านโคกมนตำบลโคกมน
อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งรวมตัวกัน มีกฎกติกา ข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้เกิดความอยู่ดี
มีสุข

การบริหารจัดการเชิงพุทธ หมายถึง การนำหลักพุทธธรรมที่เป็นแกนหลักสำคัญมา
ประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มสังฆะสมถะสมถ์พื้

ปัญญาพละ หมายถึง กำลังแห่งความรู้และที่เรียกว่ากำลังหรือพลังเพราะจะต้อง
มีการสะสมพลังด้านความรู้สะสมความคิดสะสมประสบการณ์ในการปฏิบัติผู้ที่มีพลังความรู้คือผู้ที่
เจริญสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง

วิริยพละ หมายถึง ความขยันหมั่นเพียรไม่เกียจคร้านในหน้าที่การงานเช่น ข้อคิดจาก
พระมหาชนกที่สอนว่าเกิดเป็นคนต้องอดทนเพียรพยายามเรื่อยไปจนกว่าจะไปถึงจุดหมาย
ปลายทางแต่ความเพียรพยายามนั้นต้องเป็นความเพียรพยายามในทางที่ดีเท่านั้น

อนวัชพละ หมายถึง พลังจากการทำสิ่งไม่เป็นโทษคือทำสิ่งที่บริสุทธิ์ที่สุดจิตที่เป็น
คุณไม่ผิดศีลธรรมไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมมีความสุจริตนักรับบริหารต้อง
ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

สังคหผล หมายถึง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้อื่นทั้งในระดับบุคคลครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ตามหลักพระพุทธศาสนากำลึงแห่งการสงเคราะห์สำคัญยิ่งเป็นเครื่องมือ แสดงให้เห็นถึงความจริงที่ว่าพลังจากสังคมเป็นพลังที่สำคัญต่อความสำเร็จ

ผล หมายถึง ผลที่ได้รับจากการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ องค์กรของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้าน โคมกน ตามแนวทางการบริหารเชิงพุทธ

๑.๔ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ ข้อมูลด้านเอกสารและ ข้อมูลรายงานการวิจัย ต่อไปนี้

๑.๔.๑ ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารและพัฒนาศักยภาพของ บุคคลไว้ว่า “...กระบวนการบริหาร (พัฒนา) บุคคลที่ยั่งยืนก็คือ (๑) จะต้องบริหารที่ตัวบุคคลก่อน โดยจะต้องทำให้เป็นคนมีความพร้อมด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา (๒) ให้รู้จักการบริหารบุคคล ที่ฝึกหัดดีแล้วนั้นสำหรับเป็นแม่แบบหรือแกนกลางเพื่อที่จะประสานเข้ากับส่วนต่างๆ ทั้งมนุษย์, สังคม, ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี เพื่อให้ระบบต่างๆ สืบต่อกันไปได้เป็นอิสระแก่กัน เกื้อกูลต่อกัน ไม่เบียดเบียนกันและกัน

พระสุบิน ปณีโต ได้กล่าวไว้ว่า “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นี้ มีจุดประสงค์ใหญ่ ๓ ข้อ ได้แก่ (๑) พัฒนาคณะให้มีคุณธรรม และยอมรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข (๒) พัฒนาจิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม เน้นการงานพื้นฐานอาชีพ เพื่อความมั่นคงของสังคมไทยในชนบท (๓) พัฒนาคณะให้ มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทุกชนิด เน้นอนามัยส่วนบุคคลและอนามัย สิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังได้มีการปลูกฝังนิสัยให้เกิดทักษะ ๓ ข้อ คือ พึ่งตนเอง มีความ สามัคคี เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว, มีวินัยในตนเองมุ่งมั่นในการทำงานให้ สำเร็จ, มีความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัดและอดออม, ให้รู้จักคิด วิचारณ์ และตัดสินใจ อย่างมีเหตุผล, ให้มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ รู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า, ให้มีน้ำใจ

“พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, อังในทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓-๒๐.

“พระสุบิน ปณีโต, กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์กองทุนสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่น พัฒนา, ๒๕๔๑), หน้า ๕.

เป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น, ให้ทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยรู้จักการเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และผู้ตาม

พระมหาไพฑูรย์ วรรณบุตร ได้กล่าวถึงหลักการบริหารไว้ว่า^๕ การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันความหมายเชิงพฤติกรรมว่า การบริหารคือศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การบริหารประกอบด้วยลักษณะ ๒ ประการ คือ มีวัตถุประสงค์และมีความร่วมมือร่วมใจกันกล่าวถึง การบริหาร หมายถึงผู้ที่ใช้ภาวะผู้นำในการทำงานกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานการใช้อำนาจที่มีอยู่จัดดำเนินงานของสถาบันนั้น ให้ดำเนินการไปสู่จุดหมายที่ต้องการการบริหาร อาจหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกันการบริหารนั้นหมายถึงการใช้ศาสตร์และศิลป์โดยการนำเอาทรัพยากร มาประกอบเป็นกระบวนการของการบริหารให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพว่า การบริหารหมายถึงการที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อันเดียวกัน การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่นๆ คำว่า การบริหาร หมายถึงการทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ร่วมกันหรือหมายถึงกระบวนการทางสังคมซึ่งสามารถมองได้ในเรื่องของโครงสร้างเป็นความสำคัญระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นตอนของสายบังคับบัญชาในหน้าที่เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่เด่นชัด มีความรับผิดชอบและเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายหรือทางการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการบริหารดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์หรือมีความสัมพันธ์ต่อกันหรือการร่วมทำปฏิกิริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันส่วนความหมายของการบริหารนั้น หมายถึง การแก้ปัญหาให้บรรลุผลตามเป้าหมายลักษณะของการแก้ปัญหาอาจดำเนินไปในรูปของการตัดสินใจและการปฏิบัติงาน

กมลรอดคล้าย ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการไว้ว่า^๖ เป็นการนำทรัพยากรมาใช้ดำเนินงานตามกระบวนการการจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^๕พระสุบิน ปณีโต, กลุ่มสาระสังคมทรัพยากรทุนสังคม, (กรุงเทพมหานคร :สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๔๑), หน้า ๕.

^๖กมล รอดคล้าย, คู่มือการบริหารศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ ในวัด, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๗), หน้า ๕๕.

กรมการพัฒนาชุมชน กล่าวไว้ว่า^๖ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการรวมคนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มบุคคลที่จะมารวมกันดังกล่าวจึงต้องเป็นคนที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว และเนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกลุ่มที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการเงินลำพังการรู้จักกันเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอจึงจำเป็นจะต้องเข้าใจในหลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วยการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม ๕ ข้อ ได้แก่ ความซื่อสัตย์, ความเสียสละ, ความรับผิดชอบ, ความเห็นอกเห็นใจ, ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งคุณธรรม ๕ ข้อดังกล่าวนี้ จะส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพอันจะส่งผลไปสู่การอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี

วรรณวี ลีธรรมรงค์ ได้กล่าวถึงกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไว้ว่า^๗ เป็นวิธีการสร้างสังคมให้เข้มแข็งมิใช่เกิดขึ้นโดยบุคคลเพียงคนเดียวแต่ทุกคนต้องร่วมอุดมการณ์ร่วมคิดร่วมทำ ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรคนที่ต่างจิตต่างใจต่างการกระทำที่มีอยู่ทั่วไปจะสามารถหันหน้าเข้าหากัน ร่วมสร้างสรรค์สังคมในอุดมคติขึ้นได้ ถ้าปรับพื้นฐานจิตใจของมนุษย์แต่ละคนให้มีระดับใกล้เคียงกันได้แล้ว การสร้างความเข้าใจ การรับรู้ การเรียนรู้กันย่อมเป็นไปได้ง่าย จึงเห็นสมควรใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นปัจจัยในการกล่อมเกล้าจิตใจปรับพื้นฐานความเป็นคนให้เกิดสำนึกของการเป็นคนดีโดยทั่วหน้า เมื่อคนดีหลายคนมาอยู่ร่วมกัน แล้วในที่สุดจะเกิดภาวะสังคมดีขึ้นได้เอง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้รายงานเกี่ยวกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไว้ว่า^๘ ... ความก้าวหน้าของชุมชนกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี และการขยายเครือข่ายตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพระสงฆ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นที่เห็นคุณค่าของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ชุมชนได้นำมาปฏิบัติในการรวมกลุ่ม เกิดผู้นำตามธรรมชาติที่มีจิตสาธารณะ หลายคนช่วยเหลือชุมชน พระสงฆ์ผู้นำกลุ่มได้ปฏิรูปการสอนในพระพุทธศาสนาให้ชุมชนปฏิบัติจริงเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน ส่งผลต่อแนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งในการแก้ปัญหาวิกฤติของสังคมไทย

^๖กรมการพัฒนาชุมชน, หมู่บ้านชนบทไทย : ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านปี ๒๕๔๘, กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, (๒๕๔๘), หน้า ๑๖.

^๗วรรณวี ลีธรรมรงค์, เครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด, วารสารธนาคารเกษตรและสหกรณ์, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๕๒ (ธันวาคม ๒๕๔๓- มีนาคม ๒๕๔๔), หน้า ๘๐ - ๘๓.

^๘สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, เครือข่ายพระสงฆ์ภาคเหนือตอนล่าง, จดหมายข่าว, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ (ธันวาคม ๒๕๔๖), หน้า ๑๒.

Edwin B. Flipper กล่าวถึงการจัดองค์การไว้ว่า^{๑๐} สำหรับกระบวนการในการจัดองค์การประกอบด้วยความสัมพันธ์ขั้นมูลฐาน ๓ ประการ คือความรับผิดชอบ (Responsibility) อำนาจหน้าที่ (Authority) และความพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ (Accountability) ทั้งนี้ เพราะในองค์การย่อมจะต้องประกอบด้วยคน (People) หน้าที่การงาน (Function) และปัจจัยทางกายภาพต่างๆ (Physical factors) ขององค์การ

William J. McCartney กล่าวถึงการจัดองค์การไว้ว่า^{๑๑} เป็นการวางระเบียบให้กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การสมดุลกัน โดยกำหนดว่าใครมีหน้าที่ทำอะไรและมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไรเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุตามแผนที่กำหนดไว้

Douglas Sherwin ได้นิยามความหมายของการจัดองค์การว่า^{๑๒} หมายถึงกระบวนการในการจัดลำดับวิธีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระชนด นาคสุวรรณ (นาคพิพัฒน์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาด้านภารกิจสำคัญในการการบริหารจัดการ พบว่ามี ๘ ข้อ^{๑๓} ดังนี้

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึงการกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับวางแผนวิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึงการจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึงการบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการบริหารบุคคลดังกล่าวรวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนมาทำงานการบรรจุ การแต่งตั้ง การ

^{๑๐} Edwin B. Flipper, **Management : A Behavioral Approach**, (Boston : Allyn and Bacon, inc., ๑๙๖๖), p. 102.

^{๑๑} William J. McCartney, **Management Training**, (Illinois : B. Irwin, Inc., ๑๙๖๔), p. 11.

^{๑๒} ทองใบ สุดชาติ, **ทฤษฎีองค์การ : วิเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎี และการประยุกต์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๑.

^{๑๓} พระชนด นาคสุวรรณ (นาคพิพัฒน์), **การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๐.

ฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงานและการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔) การสั่งการ (Directing) หมายถึงการอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการ หลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบรวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ

๕) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึงการประสานงานหรือติดต่อ สัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กรเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันสามารถทำงานประสานความกลมกลืนกัน เพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์กร

๖) การรายงาน (Reporting) หมายถึงการเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่างเพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

๗) การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึงการจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงานประมาณการเงิน วางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงินการบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

พระมหามิตร ฐิตปญฺโญ (วันยาว) ได้วิจัยเรื่อง ความรู้จักพอประมาณโดยกล่าวไว้ว่า^{๔๔} บุคคลควรรู้จักใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นความพอเพียงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มจากการจัดระบบโครงสร้างการผลิตที่ตอบสนองการบริโภคบนพื้นฐานการพึ่งตนเอง ตามแนวทฤษฎีใหม่ ขั้นตอนที่ ๑ พึ่งตนเองระดับครอบครัว ด้วยการจัดสรรพื้นที่และแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการผลิต ขั้นตอนที่ ๒ การรวมกลุ่มระดับชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ ขั้นตอนที่ ๓ ธุรกิจชุมชน ขยายโครงสร้างการผลิตและการค้า ร่วมกับภาครัฐและเอกชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการส่งออก

พระมหาจุลศักดิ์ จิรวฑฺฒโน (รณน้อย) ได้วิจัยกล่าวว่า^{๔๕} การผลิตตามแนวพุทธหรือเศรษฐกิจพอเพียงคือเศรษฐกิจที่ทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้ตามสมควรแก่ศักยภาพมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่ไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นตลอดถึงสิ่งแวดล้อมทั้งหลายผลิตให้พอเพียงที่

^{๔๔}พระมหามิตร ฐิตปญฺโญ (วันยาว), ความรู้จักพอประมาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริ, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๔๕.

^{๔๕}พระมหาจุลศักดิ์จิรวฑฺฒโน (รณน้อย), “แนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจแนวพุทธของปราชญ์อีสาน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), หน้า ๕๔๗.

จะเลี้ยงตนและครอบครัวให้มีอยู่มีกินมีความสุขตามฐานะแห่งตนหากผลผลิตเหลือก็จัดแบ่งเพื่อจำหน่ายแจกต่อไปรู้อย่างไรประมาณในฐานะของตนผลิตโดยชอบธรรมไม่มีอคติและใช้สอยบริโภคตามสมควรแก่ฐานะและภาวะไม่มีความโลภจนเกินไป ชีวิตก็จะประสบความสำเร็จตามอัธยาของตน

พระมหาจำลอง ปญญาวฑฺฒโก (เอกสะพัง) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์พุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พบว่า^{๖๖} พุทธธรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ทำให้การเผยแผ่หลักธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีนโยบายหลักอยู่ ๓ ข้อ คือ การบริหารคน การบริหารเงิน และการสร้างเสริมคุณธรรม ได้แก่ ๔ ประการ โดยเฉพาะข้อที่ ๑ ความเป็นคนมีสัจจะ ที่ทำให้กลุ่มและสมาชิก สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดผลประโยชน์ ส่วนพุทธธรรมหัวข้ออื่นๆ เช่น หลักอิทธิบาท ๔ เป็นส่วนสนับสนุนหลัก “สัจจะ” เท่านั้น เพราะหากว่า บุคคลขาดสัจจะเพียงอย่างเดียวแล้ว ย่อมขาดคุณธรรมอื่นๆ ไปด้วย หากวิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อเสียของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จะพบว่า กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เน้นการบริหารจัดการด้านบุคลากร การเงิน และการส่งเสริมคุณธรรม โดยกลุ่มสมาชิกมีสิทธิเท่าเทียมกันในการบริหารจัดการ เพื่อไม่ให้เกิดต่อความเสี่ยงของการลงทุน เนื่องจากว่า หากมีบุคคลใดคดโกง หรือขี้มั่วแล้วไม่ส่งคืน ย่อมส่งผลกระทบต่อคนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น สมาชิกทุกคนจึงรักษาผลประโยชน์ของตนเองอย่างเคร่งครัดเมื่อเป็นเช่นนี้กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จึงสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปด้วยดี

กุลลณี มุทธากลิน ได้ศึกษาการวิเคราะห์การบริโภคแนวพุทธปรัชญาว่า^{๖๗} องค์ประกอบในการผลิตแนวพุทธ ประกอบด้วย ๔ อย่างคือ (๑) คนเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการผลิตโดยวางแผนว่าจะผลิตอย่างไรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่พอเพียงกับการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว (๒) เป้าหมายคือจะผลิตในปริมาณเท่าใดผลิตเพื่อใคร (๓) วิธีการคือการดำเนินการผลิตที่ไม่เบียดเบียนคนอื่นและทำลายสิ่งแวดล้อม (๔) ปัญญาคือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการผลิตเพื่อให้การผลิตดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในทางพระพุทธศาสนาก็เน้นที่ปัญญานิยมมากกว่าบริโภคนิยม เพื่อให้มนุษย์รู้จักคิดเป็นแก้ปัญหาเป็นและนำพาชีวิตของตนให้อยู่รอดด้วยตนเองให้ได้

^{๖๖}พระมหาจำลอง ปญญาวฑฺฒโก (เอกสะพัง): การประยุกต์พุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดบ้านหนองโน ตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๖๗}กุลลณี มุทธากลิน. การวิเคราะห์การบริโภคแนวพุทธปรัชญา. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ศักดิ์ชัย อนันต์ตรีชัย ได้วิจัยเรื่อง จริยศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท พบว่า^{๔๔} สัมมาอาชีวะหรือการดำเนินงานที่ปราศจากการเบียดเบียนใดๆทั้งทางกายและวาจาอันเป็นหนึ่งในมรรคมีองค์ ๘ คือแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้ให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพการงานในพุทธกาลผู้ที่มีวิถีชีวิตในโลกที่ยังเกี่ยวเนื่องกับการสร้างรายได้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือความพยายามค้นหาความหมายใหม่ของหลักการสัมมาอาชีวะที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ในสังคมกสิกรรมในบริบทร่วมสมัยเพื่อให้เข้ากับสังคมเทคโนโลยีในปัจจุบันพร้อมกับการค้นหาแนวคิดสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาเป็นพุทธกระบวนทัศน์ในการดำเนินธุรกิจให้เป็นแนวทางหลักแก่นักธุรกิจสมัยใหม่ในการดำเนินธุรกิจที่เกื้อกูลทุกชีวิตในสังคมประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจในโลกยุคใหม่ได้แก่แก่นมโนทัศน์หรือระบบความเชื่อทางธุรกิจจุดประสงค์ทางธุรกิจหลักการดำเนินงานและวัฒนธรรมองค์กรคำตอบต่อข้อสงสัยที่ว่า การบูรณาการศาสนาและธุรกิจเข้าไว้ด้วยกันจะอย่างไรที่นักวิชาการและนักธุรกิจทั่วโลกกำลังค้นหาค้นอยู่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการพัฒนาทฤษฎีสมัยใหม่ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ยังไม่มีผู้ค้นพบแต่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์ซึ่งหยั่งรากลึกอยู่ในภูมิปัญญาตะวันออกและอยู่เคียงคู่อารยธรรมมนุษย์มาแสนนานที่เรียกว่า “พระพุทธศาสนา”

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเชิงพุทธในงานวิจัยนี้ หมายถึง การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรมมีความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีความสามัคคีของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโลกมน ตำบลโลกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งขอบเขตของการศึกษาวิจัยออกเป็นส่วนๆ ดังต่อไปนี้

๑.๕.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

อุดมการณ์และพัฒนาการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรเชิงพุทธสัมฤทธิ์ผลในการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ โดยเป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ทั้งด้านเอกสารและการสัมภาษณ์เพื่อเก็บผลการดำเนินการบริหารจัดการ

^{๔๔}ศักดิ์ชัย อนันต์ตรีชัย, “จริยศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๑).

องค์กร ให้เป็นไปอย่างเที่ยงตรงด้วยการวิเคราะห์เครื่องมือจากการสัมภาษณ์เป็นหลักและเอกสาร
ชั้นรองอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

๑.๕.๒ ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่เป้าหมายศึกษา

โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่โดยการใช้วิธีการแบบเจาะจง ดังนี้

๑) ประชากรศึกษาได้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ๑๐๐ คน/รูป

(๑) พระสงฆ์ที่ปรึกษากลุ่มและคณะ จำนวน ๕ รูป

(๒) ข้าราชการ จำนวน ๑๐ คน

(๓) ผู้นำกลุ่ม ๑๒ กลุ่มละ ๕ คน ได้แก่

ประธานกลุ่ม รองประธาน กรรมการ

เหรัญญิก และเลขานุการ

จำนวน ๖๐ คน

(๔) เยาวชนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม

จำนวน ๒๕ คน

รวม ๑๐๐ รูป/คน

๒) พื้นที่ศึกษา ได้แก่ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน ตำบลโคกมน

อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

๑.๖ วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และมีการเก็บข้อมูล
สัมภาษณ์ในภาคสนาม (Field Research) เพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัย โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

๑.๖.๑ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการศึกษาแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วิธีการศึกษา รวมทั้งข้อมูล
สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งแหล่งข้อมูลดังนี้

๑) แหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับ
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๐๐ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๕ และ
พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๕

๒) แหล่งทุติยภูมิ (Secondary Source) ศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย หนังสือเอกสาร
และตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๒ ขั้นศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม (Field Work)

การสัมภาษณ์กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัด
เพชรบูรณ์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลที่ได้มา

ทั้งหมด และการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่โดยแบ่งเป็นบทๆ เพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้า และนำเสนอผลการศึกษา ส่วนรายละเอียดมีดังนี้

๑) ขอนหนังสือขอความร่วมมือการเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาจากศูนย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงตามสภาพและปรากฏการณ์ที่เชื่อถือได้โดยแบบสัมภาษณ์นั้นได้รับการพิจารณาประเด็นสำคัญจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้ง ๓ รูป/คน ก่อนนำไปสัมภาษณ์ ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา ภาษา และโครงสร้างจึงนำไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

๒) กำหนดกลุ่มเป้าหมายและสร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งข้อมูลที่จะสัมภาษณ์ออกเป็น ๕ ตอน คือ (๑) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (๒) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่การบริหารจัดการองค์กรสะสมทรัพย์ (๓) หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้และผลที่ได้รับจากการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน บ้านโคกมน ต.โคกมน อ.น้ำหนาว จ.เพชรบูรณ์ (๔) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (๕) ข้อมูลเกี่ยวกับพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ

๓) กำหนดวัน/เวลา/สถานที่จะไปสัมภาษณ์ตลอดจนบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ซึ่งในการสัมภาษณ์จะใช้วิธีแบบเจาะจงตัวบุคคลและเป็นกลุ่มกลุ่มละไม่เกิน ๕ คน เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง

๔) การสรุปวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเมื่อให้ได้ข้อมูลดิบจากการลงพื้นที่ตามสภาพจริงแล้ว ผู้วิจัย ก็จะแยกแยกข้อมูลต่างๆ ไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง ๓ ข้อหลักและเน้นน้ำหนักหรือจุดแข็งของการวิจัยที่การบริหารจัดการองค์กรว่ากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นำหลักพุทธธรรมใดใช้เทคนิคและวิธีการอย่างไรในการบริหารจัดการกลุ่ม จึงจะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการบริหารจัดการในลักษณะเดียวกันนี้ต่อไป

๑.๖.๓ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วย

แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๑๐๐ ชุด พระผู้ช่วยเก็บข้อมูลวิจัย ๑ รูปและกล้องถ่ายภาพ

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

๑.๗.๑ ได้มีความรู้ความเข้าใจประวัติพัฒนาการและแนวคิดการจัดการบริหารองค์กรของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาด้านการจัดการระบบบริหาร

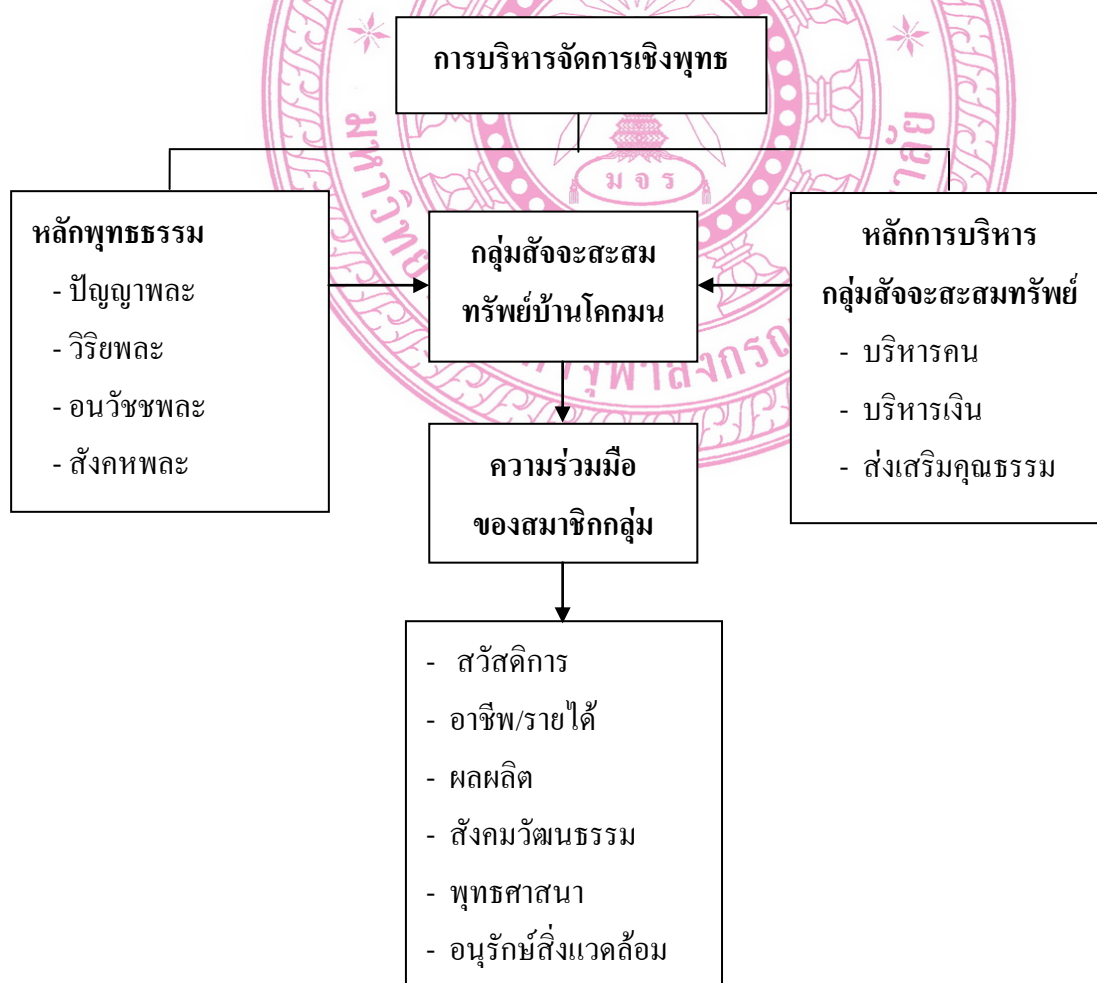
จัดการด้านงบประมาณที่สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรข้อจำกัดด้านการประสานงาน และปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรม ของชุมชน

๑.๗.๒ ได้มีความรู้ ความเข้าใจในสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๗.๓ ทำให้ได้ทราบถึงความเจริญเติบโตตลอดจนการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรตามแนวทางการจัดการบริหารเชิงพุทธ เกิดผลดีแก่ประชาชนเช่นรายได้ผลผลิตของสมาชิกและนำผลการศึกษาวិจัยไปพัฒนาองค์กรชุมชน และองค์กรที่สนใจ

๑.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยตามแผนภูมิต่อไปนี้

บทที่ ๒

ประวัติความเป็นมาและวิธีการบริหารงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำเสนอเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์และวิธีการบริหารงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นโยบายการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ คุณสมบัติเฉพาะของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ การจัดตั้งกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีสาระสำคัญที่ควรศึกษาตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๒.๑ ประวัติความเป็นมาของบ้านโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

๒.๑.๑ ความเป็นมาของอำเภอน้ำหนาว

อำเภอน้ำหนาว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๐ เดิมเป็นเพียงกลุ่มบ้านเล็กๆ มีบ้านเรือนประมาณ ๔ - ๕ ครอบครัว ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านห้วยน้ำหนาวกลุ่มบ้านดังกล่าวเป็นชุมชนที่ยังไม่ถาวรมีการเคลื่อนย้ายหมู่บ้านเมื่อมีการเจ็บป่วยล้มตาย หรือเกิดโรคระบาดของคนในหมู่บ้านประชาชนจะอพยพครอบครัวหนีโรคภัยเข้าไปอาศัยอยู่ตามป่าเขา ไร่นา เมื่อโรคภัยสงบลงจึงอพยพกลับถิ่นเดิมหรือไปตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นใหม่โดยมีความเชื่อกันว่า ผีกิน หรือผีมารังควาน เมื่อย้ายหมู่บ้านคราใดก็เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านไปเรื่อยๆ ตามสภาพที่ตั้งของหมู่บ้าน เช่น บ้านห้วยขอนเปลือย บ้านโนนจำปา บ้านโคกลานกลอย บ้านห้วยคำแย บ้านห้วยน้ำหนาว และบ้านท่าไร่เป็นต้น หมู่บ้านทั้งหมดนี้ ขึ้นต่อการปกครองตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า ต่อมามีการตั้งหมู่บ้านขึ้น ได้แก่ บ้านนาพอสอง บ้านห้วยหอย (บ้านวังกว้าง) บ้านตาด่า บ้านกกกล้วยนวล ทำให้การตรวจตราและดูแลราษฎรของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก พ.ศ. ๒๔๕๖ ทางราชการได้แยกพื้นที่บ้านห้วยน้ำหนาวออกจากตำบลหล่มเก่าตั้งเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอหล่มเก่า เรียกว่า “ ตำบลน้ำหนาว ” ถ้านับตำบลน้ำหนาวคนแรกคือ นายมูล คัมภีร์ อยู่ที่บ้านห้วยลาด ปี พ.ศ. ๒๔๘๗ รัฐบาลได้ตราพระราชกำหนดระเบียบบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ ได้มีการสำรวจและเกณฑ์แรงงานราษฎรจากจังหวัดต่างๆ สร้างเส้นทางจากทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ สู่อำเภอเพชรบูรณ์โดยเริ่มต้นทางเส้นทางที่บ้านศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย ผ่านบ้านวังกว้าง ภูผาลา บ้านหลักด่าน ป่าห้วยอิหม้อ บ้านตาดกลอยสู่เขตอำเภอหล่มเก่า บ้านกกกระตอน หัวหน้าคณะผู้สำรวจเส้นทางในสมัยนั้น คือ นายช่างเต็ม วิชาญจันกิจ การก่อสร้างเส้นทางดังกล่าว ผู้คนต้องมาเสียชีวิตจากโรคภัยไข้เจ็บโดยเฉพาะไข้มาลาเรียในป่าน้ำหนาวเป็นจำนวน มาก ตรงบริเวณข้างสะพานห้วยผาลาเป็นสถานที่ฝังศพของ

ผู้เสียชีวิตเส้นทางสายนี้ก่อสร้างยังไม่เสร็จสมบูรณ์รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามต้องลาออก การก่อสร้างดังกล่าวจึงถูกยกเลิกไป

พ.ศ. ๒๕๒๑ กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศตั้งกิ่งอำเภอน้ำหนาว โดยแยกพื้นที่ตำบล น้ำหนาวออกจากอำเภอหล่มเก่า เนื่องจากเป็นพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลคมนาคม เจ้าหน้าที่ของรัฐ ออกตรวจตราและเยี่ยมเยียนราษฎรไม่ทั่วถึง เพราะเป็นพื้นที่ชายแดนมีอาณาเขตติดต่อกับ ๓ จังหวัด ๔ อำเภอประกอบกับมีการแทรกซึมของผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ และยากต่อการปราบปรามซึ่ง ผบ.พตท. ๑๖๑๗ และผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า ควรจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอขึ้น และกระทรวง มหาดไทยได้ ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ ตามประกาศ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๑ โดยให้ขึ้นอยู่กับอำเภอหล่มเก่า

ในปีแรกใช้อาคารเรียนของโรงเรียนชุมชนบ้านนาพอสอง (ปัจจุบันเป็นโรงเรียนอนุบาล น้ำหนาว) เป็นที่ทำการชั่วคราว ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๒๓ ทางราชการได้ว่าการกิ่งอำเภอสร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๔ เป็นอาคาร ๒ ชั้น และใช้เป็นที่ว่าการอำเภอถึงปัจจุบันนี้ นายเน็ด โนมอดุม ปลัดอำเภอหล่มเก่าเป็นปลัดอำเภอเป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอคนแรก และได้ตั้งเป็นอำเภอตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๒๔ (ข้อมูล: <http://www.konnamnnao.com/> วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๓)

๒.๑.๒ อุทยานแห่งชาติน้ำหนาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่งของเพชรบูรณ์ ทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงาม(พระอาทิตย์ยามเช้าสวยงามมาก) ได้รับความนิยมในหมู่นักเดินทางที่ชอบการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ที่สวยที่สุดแห่งหนึ่ง อากาศจะหนาวเย็นที่สุดในฤดูหนาว ช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม อุณหภูมิประมาณ ๒-๕ องศาเซลเซียส เป็นฤดูกาลท่องเที่ยว สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นเทือกเขาสูง มีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์ เป็นต้นน้ำลำธาร มีหลายแห่ง แม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำพอง แม่น้ำเลย มีสัตว์ป่าชุกชุมรวมทั้งนกชนิดต่าง ๆ ตามเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติบนเขาสูงผ่านจุดชมวิวยอดเขาผาสะบายงาม อาทิ ผากลางโหล่น ผาล้อม ผากอง นอกจากนั้นยังมีถ้ำและน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง การบริหารจัดการที่ดีจนประกวดอุทยานแห่งชาติดีเด่นด้านการท่องเที่ยวประจำปี ๒๕๔๓ ได้รับรางวัล "รองชนะเลิศอันดับที่ ๑ " ในงานวันสถาปนากรมป่าไม้ครบรอบ ๑๐๔ ปี เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๓สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนเป็นแนวเขตกันระหว่างภาคอีสานและภาคเหนือ ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ครอบคลุมพื้นที่ป่ารอยต่อสองจังหวัด คือเขตอำเภอเมือง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์และอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ มีเนื้อที่รวม ๖๐๓,๗๕๐ ไร่

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ให้กำหนดป่าน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ และป่าอื่นๆ ในท้องที่จังหวัดต่างๆ รวม ๑๔ ป่า เป็นอุทยานแห่งชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑

กรมป่าไม้ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพพื้นที่บริเวณป่าน้ำหนาว ปรากฏว่ามีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์ มีพืชพันธุ์ธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง ตลอดจนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด กรมป่าไม้จึงได้นำเสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ได้มีมติในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๑๓ เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๓ เห็นชอบให้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๔๓ เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ กำหนดบริเวณป่าน้ำหนาวในท้องที่ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง ตำบลบ้านกลาง ตำบลบ้านดัว ตำบลห้วยไร่ อำเภอหล่มสัก ตำบลน้ำหนาว อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และตำบลห้วยยาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ รวมเนื้อที่ประมาณ ๖๐๓,๗๕๐ ไร่ ลงในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๘๕ ตอนที่ ๓๑ ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ ๕ ของประเทศไทย ต่อมากองอุทยานแห่งชาติ (เดิม) กรมป่าไม้ ได้มีหนังสือที่ กส ๐๓๐๘/๒๒๑๔ ลงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓ ให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติทุกแห่งได้ตรวจสอบพิจารณาชื่อตำบลที่ตกหล่นในอุทยานแห่งชาติที่รับผิดชอบ ซึ่งอุทยานชาติน้ำหนาวได้มีหนังสือที่ กส ๐๓๐๘ (นน)/๒๒๑ ลงวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ รายงานว่า ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๔๓ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้กำหนดแนวเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งครอบคลุมถึงท้องที่ตำบลปากช่อง และตำบลท่าอิบุญ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วย แต่มิได้ระบุชื่อตำบลทั้ง ๒ ไร่ กรมป่าไม้จึงได้เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ได้มีมติในคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๒๓ เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ เห็นชอบให้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดขยายเขตอุทยานแห่งชาติเพิ่มเติมตำบลที่ตกหล่นได้ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกาขยายเขตอุทยานชาติน้ำหนาวในท้องที่ตำบลท่าอิบุญ ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๓๗ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๕

๒.๑.๓ ความเป็นมาของตำบลโลกมน

สภาพทั่วไปของตำบล

ตำบลโลกมนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ (เดิมคือตำบลน้ำหนาว อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์) อยู่ห่างจาก อำเภอน้ำหนาว ๑๒ กิโลเมตรจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๕ มีพื้นที่ ๑๐๐.๖๔ ตารางกิโลเมตร จำนวนหมู่บ้านมี ๖ หมู่บ้าน อยู่ห่างจากตัวอำเภอ ๑๒ กม.มีกำนันตำบลโลกมนเป็นผู้ปกครองและดูแลความทุกข์สุขของประชาชนในตำบล แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ บ้านกกกะบก หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๓ บ้านโลกมน หมู่ที่ ๔ บ้านป่ารก หมู่ที่ ๕ บ้านดงมะไฟ และหมู่ที่ ๖ บ้านห้วยสนาม

ทราย แต่ละหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการปกครองหมู่บ้าน สภาพท้องถิ่นในสมัยก่อนอยู่ในเขตปกครองของอำเภอ หล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์(ดูแผนที่ ภาคผนวก หน้า ๑๐๑)

๒.๑.๔ อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติดกับ	ตำบลน้ำหนาว อำเภอป่าสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศใต้	ติดกับ	ตำบลทุ่งพระ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ตำบลวังสาว อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดกับ	อุทยานน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

๒.๑.๕ จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากร ๓,๓๔๒ คน และจำนวนหลังคาเรือน ๖๘๓ หลังคาเรือน

๒.๑.๖ ข้อมูลอาชีพของตำบล

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักได้แก่ ทำสวน ทำไร่ ปลูกผักเป็นต้น และอาชีพเสริมได้แก่ ทำไม้ไผ่จักสานเป็นต้น

๒.๑.๗ ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

- ๑) โรงเรียน ๓ แห่ง
- ๒) วัด ๖ แห่ง
- ๓) สถานีอนามัย ๑ แห่ง
- ๔) สถานีตำรวจชุมชน ๑ แห่ง
- ๕) ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ๒ แห่ง

๒.๑.๘ เส้นทางคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบล

การเดินทาง รถโดยสารประจำทางและรถยนต์ส่วนตัว ตามเส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๑๒สายชุมแพ-หล่มสัก ผ่านอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิประมาณ ๔๒ กิโลเมตร ถึงทางแยกห้วยสนามทราย เส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๒๒๑๖ (ห้วยสนามทราย- กกกะทอง) ระยะทาง ๘.๕๐ กิโลเมตรถึงองค์การบริหารส่วนตำบลโคกมน ระยะทาง ๑๑ กิโลเมตร เป็นสถานที่ตั้งของกลุ่มสาระสมทรัพย์บ้านโคกมน และเดินทางอีก ๔๐๐ เมตรถึงน้ำตกเทวดาหมอก

๒.๑.๙ สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค

จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. ๖๘๓ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ บ้านที่มีโทรศัพท์ ๔๐๐ หลัง คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๑๑

๒.๑.๑๐ ข้อมูลชุมชนและกลุ่มประชาชนของตำบล

๑) กลุ่มทำข้าวหลาม ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ ๓๗ หมู่ที่ ๖ ตำบล โคมอน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ นางคัน ตูภูมิเป็นผู้นำกลุ่ม ผลิตข้าวหลาม

๒) กลุ่มผลิตชิงผง ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๒๖๐ ผลิตชิงผงสำเร็จรูป นางอภิรัตน์ พรหมมาเป็นผู้นำกลุ่ม

๓) กลุ่มสตรีบ้านโคกมน ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ ๘๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๒๖๐ นางเพ็ญแข เป็นนาค เป็นผู้นำกลุ่ม

๒.๑.๑๑ สถานที่ท่องเที่ยว

๑) วัดได้แก่ วัด ห้วยสนามทรายตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาวจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นที่เก็บใบเสมาเก่าแก่ ซึ่งเป็นใบเสมาหินที่มีขนาดใหญ่มาก มีอายุราว ๘๐๐ ปี

๒) น้ำตกได้แก่ น้ำตกเทวดาตหมอก มีลักษณะเป็นน้ำตกขนาดเล็กลดหลั่นเป็นชั้นๆ ไหลลงสู่เหวลึกขนาดใหญ่ สวยงาม เป็นธรรมชาติเหมาะสำหรับผู้ชอบเดินทาง ผจญภัย อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ ๒ เขตติดต่อกับวัดโคกมน บ้านโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ และ น้ำตกตาดฟ้า ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ บ้านดงมะไฟ ตำบลโคกมน เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่ตกจากหน้าผา สูงชันลงสู่เบื้องล่าง และเป็นน้ำตกที่มีน้ำไหลตลอด

๓) ศาลหลักเมือง/สถานที่สักการบูชา ใบเสมาหินที่มีขนาดใหญ่มาก มีอายุราว ๘๐๐ ปี ปัจจุบันเก็บไว้ที่วัดบ้านห้วยสนามทราย

๒.๑.๑๒ อาชีพประชากร

อาชีพของชาวบ้าน คือ อาชีพเกษตรกรรม การทำไร่ ทำสวน เป็นอาชีพหลัก นอกจากนั้น ก็จะมีการเลี้ยงปลานิล เลี้ยงไก่พื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่ ไม่นิยมเลี้ยงไก่พันธุ์ การทำข้าวหลามขาย ส่วนอาชีพข้าราชการและประกอบธุรกิจส่วนตัว เช่น ทหาร ตำรวจ ครู นักการภารโรง นักการเมือง ท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน^๑

อย่างไรก็ตาม ในสมัยก่อนหมู่บ้านแห่งนี้ ประชาชน ยังไม่มีการออมทรัพย์ในครัวเรือน แบบสะสมทรัพย์เป็นรายเดือน เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พระครูพัชรคณาภิรักษ์ เป็นผู้ริเริ่มโครงการ สะสมทรัพย์ โดยให้ชื่อเรียกกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์” ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมโครงการจะต้องเป็นบุคคลผู้ถือสัจจะ คือ ความจริงเป็นสำคัญ โดยผ่านกระบวนการกล่าวคำรับรองปณิธานที่แน่วแน่ ว่าจะเป็นผู้มีคำสัตย์และสามารถที่จะส่งเงินออมสะสมทรัพย์ของตน เดือนละ ไม่ต่ำกว่า ๑๐ บาท หรือ ปีละ ไม่น้อยกว่า ๑๒๐ บาทตามโครงการดังกล่าวนี้ ในเบื้องต้น พระครูพัชรคณาภิรักษ์ ก็ได้

^๑สัมภาษณ์ ประทวน แจ่มบ้าน, ประธานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน , ๒๓ กันยายน ๒๕๕๓.

แนะนำประชาชนในพื้นที่ตำบลโคกมน อำเภอnáหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้รู้จักคำว่า “สัจจะ สะสมทรัพย์” ว่าคือ อะไร และมีวิธีการดำเนินการอย่างไร เมื่อประชาชนเข้าใจและเกิดศรัทธา ต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการแล้ว จึงได้พร้อมใจกันก่อตั้งขึ้นมา ทั้งได้นัดประชุมชาวบ้านและ พระสงฆ์ที่อยู่ในวัดโคกมน พร้อมกับเปิดสำนักงานที่วัดแห่งนี้ โดยมีเจ้าอาวาสเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มในเรื่องต่างๆ และมีพระครูพัชรคณาภิรักษ์ คอยเป็นที่เลียงประคับประคองกลุ่ม มาจนถึงทุกวันนี้^๒

ดังนั้นกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ได้ก่อตั้งขึ้นที่ วัดโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอnáหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อ วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘ รวมเป็น ๔ รุ่น ได้แก่

(๑) พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นรุ่นที่ ๑/๒๕๔๘	มีสมาชิก จำนวน ๑๕๕ คน
(๒) พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นรุ่นที่ ๒/๒๕๔๘	มีสมาชิก จำนวน ๓๕๘ คน
(๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นรุ่นที่ ๓/๒๕๕๑	มีสมาชิก จำนวน ๒๖๑ คน
(๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นรุ่นที่ ๔/๒๕๕๔	มีสมาชิก จำนวน ๔๒๖ คน

ปัจจุบันมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๑๒๔๐ ในกลุ่มที่ศึกษาวิจัย นี้ มีเงินในกองทุนสะสมของ สมาชิก ที่เป็นเงินหุ้น สี่ล้านกว่าบาท (ถึงปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๔) เงินสวัสดิการจำนวน สามล้าน กว่าบาท ซึ่งถือว่าเป็นเงินจำนวนมากพอสมควร เนื่องจากก่อตั้งได้ไม่นานนัก หากพิจารณา จาก สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มนี้

๒.๒ ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานพอสมควร เมื่อเทียบกับกลุ่มออม ทรัพย์อื่นๆ ที่ก่อตั้งขึ้นมาแล้ว และสามารถที่จะบริหารจัดการให้โครงการต่างๆ ดำเนินไปได้ และมี กลุ่มสมาชิกเพิ่มมากยิ่งขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศไทย มีสาระที่ควรศึกษาในรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๒.๑ ผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

พระสุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม ตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดตราด เป็นพระสงฆ์ ผู้มองเห็นความทุกข์ร้อนหรือปัญหาเฉพาะหน้าของประชาชนจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุและ แรงจูงใจที่ทำให้ท่านได้พิจารณา ทบทวนบทบาทของพระสงฆ์ ที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ ว่าควร ปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองอย่างไร และมีอุบายวิธีอย่างไร ในการที่จะนำเอาหลักพุทธธรรม ไปสู่จิตใจของประชาชนผู้นับถือ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้น แตกต่างไปจากสมัยครั้งพุทธกาล หากจะ

^๒สัมภาษณ์ พระปลัดสุรเดช ฐานโกโร, ประธานที่ปรึกษากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓.

นำหลักธรรมไปเผยแผ่โดยตรง ไม่อาศัยแรงงูใจหรืออุบายอันแยบยลแล้ว ศาสนิกชนจำนวนมากก็เริ่มประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจมั่งคั่ง รอบด้านนั้น ก็จะห่างเหินไปจากวัด ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือแม่สนพิธีต่างๆ เช่น การทำบุญทอดถวายผ้าป่าการศึกษา การทำบุญกฐิน เป็นต้น เนื่องจากฐานะการเงินไม่มั่นคง และส่วนใหญ่เป็นคนมีจิตศรัทธา แต่ขาดปัจจัยในการทำนุหาที่เป็นด้านอามิส หรือ ทำบุญด้วยวัตถุสิ่งของ ก็ไม่สามารถจะมีเงินใช้จ่ายได้ตามปรารถนาของตน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาให้ดีแล้ว ก็สมเหตุผลที่ว่า เมื่อชาวบ้านประสบกับปัญหาที่หลากหลายให้ขบคิดแก้ไขเป็นเนืองนิตย์ จะมีประโยชน์อะไรกับการเทศน์สั่งสอน แต่เพียงวาจาซึ่งเป็นนามธรรมที่ฟังแล้วก็หายไป ไม่เป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ หลักธรรมที่พระสงฆ์เทศน์ไปแล้วก็ดี แต่ในระดับชาวบ้านแล้วไม่สามารถช่วยให้หลุดพ้นจากทุกข์หรือปัญหาที่เผชิญอยู่นั้นได้ ท่านจึงเริ่มแนวคิดที่จะประยุกต์หลักธรรม ให้เข้ากับหลักความเป็นจริง โดยใช้เงินเป็นเครื่องมือ และการมีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นบรรทัดฐาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เริ่มจากจุดของการปลุกจิตสำนึก คือ การเข้าไปหาชาวบ้านเพื่อจะตั้งกลุ่มตามแนวคิดของ พระสุบิน ปณีโต โดยเริ่มดำเนินงาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๓๔ ได้อาศัยหลักการพัฒนาเป็นแนวทาง คือ การให้ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนในหมู่บ้านไปบอกกล่าวชาวบ้านให้มารวมกันเสียก่อน^๓

๒.๒.๒ การปลุกฝังค่านิยมของการพึ่งตนเองให้แก่ชาวบ้าน

คำว่า“การพึ่งตนเอง” นั้น ในทางพระพุทธศาสนา ท่านหมายถึง การเข้าถึงพระรัตนตรัยและการเห็นอริยสัจ ๔ ตามเป็นจริง เนื่องจาก พระรัตนตรัย และอริยสัจ ๔ เป็นที่พึ่งที่ประเสริฐของมนุษย์ ส่วนที่พึ่งอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ป่าไม้ ภูเขา อาราม เจดีย์ เป็นต้น ก็เป็นที่พึ่งได้แต่ไม่ดีเท่ากับพระรัตนตรัย เพราะที่พึ่งต่าง ๆ เหล่านั้นไม่สามารถทำให้หมดทุกข์ได้ ดังพระพุทธพจน์ที่ตรัสไว้ในขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า

“มนุษย์ทั้งหลาย ถูกภัยคุกคามแล้ว ย่อมพากันยึดเอาภูเขา ป่า อาราม และแม้กระทั่งรุกขเจดีย์ว่าเป็นที่พึ่ง แต่สิ่งต่าง ๆ นั้น ก็ไม่ใช่สรณะอันเกษมสูงสุดเพราะเมื่อได้ยึดเอาสิ่งเหล่านั้น มาเป็นที่พึ่งแล้ว ย่อมไม่อาจพ้น จากทุกข์ไปได้ แต่เมื่อบุคคลเข้าถึงพระคุณพระรัตนตรัยทั้งสาม คือ พระพุทธเจ้า พระธรรมพระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่งแล้วสามารถเข้าใจในอริยสัจได้แก้อริยสัจทุกข์ สาเหตุแห่งทุกข์ ความดับ

^๓พระมหาวิมลญาณ ทุยโชตรังค์, “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมองค์กรชุมชนเพื่อสร้างทุนชุมชน ศึกษากรณี : กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด”, วิทยานิพนธ์พัฒนารัฐบาลชุมชนมหาวิทยาลัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔).

ทุกข์ และมรรคมงคล ๘ ที่เป็นหนทางพ้นทุกข์ด้วยปัญญาอันชอบ สิ่งนั้นนั่นแหละเป็น
สภาวะอันเกษมสูงสุด ย่อมจะพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้”^๔

ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงแนะนำพุทธบริษัท ให้พึงหลักพุทธธรรม คือ
อริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นที่พึงอันประเสริฐของสัตว์ทั้งหลาย เพราะทำให้ผู้พื้้นั้น สามารถพ้นทุกข์ได้จริง
ซึ่งหมายความว่า การที่คนเราจะพึงตนเองได้นั้น ต้องเป็นคนรู้ความทุกข์ รู้สาเหตุของทุกข์ รู้การ
ทางพ้นทุกข์ และรู้วิธีการหรือหนทางดับทุกข์ได้ด้วยตนเอง^๕ ทั้งนี้ การพึงหลักธรรม คือ อริยสัจ ๔
นี้ เป็นที่พึงทั้งภายนอกและภายในตัวบุคคล หากนำไปปฏิบัติตาม

อย่างไรก็ตาม การสร้างที่พึงแก่ตนไม่ว่าจะภายนอกหรือภายใน ก็เป็นสิ่งสำคัญทั้งสิ้น
เพราะว่าภายนอกทำให้ชีวิตดำเนินอยู่ด้วยปัจจัยเงินทอง ส่วนภายในทำให้เป็นคนมีปัญญาแก้ปัญหา
ต่าง ๆ ได้ จึงมีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่ง พระสุบิน ปณิโธ ได้รับนิมนต์ให้ไปเทศน์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่
ชาวบ้าน จึงเปิดโอกาสให้ชาวบ้านที่มาฟังและสนทนาธรรมกันในวันนั้น ช่วยกันคิดถึงปัญหาที่
เผชิญอยู่ แล้วร่วมกันหาทางออกหรือทางแก้ไข แต่ผลปรากฏว่า ชาวบ้านในพื้นที่ประสบปัญหา
ต่างๆ เช่น น้ำท่วม ราคาผลผลิตตกต่ำ หนี้สิน โดยเฉพาะปัญหาความยากจน การถูกนายทุนเอา
รัดเอาเปรียบ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ปัญหาทั้งปวงที่เกิดขึ้น จะแก้ไขได้ต้องใช้เงินทั้งสิ้น ไม่ใช่เพียง
หลักธรรมอย่างเดียวก็หาไม่ ชาวบ้านคิดว่า พวกตนคงไม่สามารถที่จะหลุดพ้นจากวังวนของปัญหา
เหล่านี้ได้ เนื่องจากขาดเงินหมุนเวียนใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จึงทำได้เพียงแต่นั่งรอ
ความหวังหรือความช่วยเหลือจากรัฐบาลเท่านั้นด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้ท่านคิดว่าควรจะช่วยเหลือ
ชาวบ้าน ให้พึ่งพาตนเองได้เป็นเบื้องต้นก่อนที่ความช่วยเหลือจากรัฐ จะเข้ามาสนับสนุนตามความ
เหมาะสม

๒.๒.๓ การก่อตั้งโครงการออมทรัพย์แก่ชาวบ้าน

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมบางประเภท ที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันให้อยู่ดี
กินดีและสามารถประกอบอาชีพอยู่อย่างรู้จักพอเพียงมีความพอดีหลักธรรมดังกล่าวคือ ทิฐุธรรม
มิกัตถะ หรือ “ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน” แบ่งออกเป็น^๖ ๔ ข้อ ดังนี้

(๑) อุฏฐานสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ในกิจการงานทั้งปวง)

(๒) อารักขสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ หมั่นออมทรัพย์ที่หามาไว้ได้)

^๔ พ.ร. (ไทย). ๒๕/๑๘๘/๕๐.

^๕ อภิ.วิ. (ไทย). ๓๕/๑๔๕/๑๒๗.

^๖ อ.จตุตถ. (ไทย). ๒๓/๑๔๔/๒๘๕.

(๓) กัลยาณมิตตตา (รู้จักคบคนดีเป็นมิตร)

(๔) สมชีวิตา (มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมแก่ฐานะของตนเอง)

เมื่อพระสุบิน ปณิโต ได้ตระหนักถึงความเดือดร้อนของชาวบ้าน และมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือประชาชน ให้พวกเขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจึงเห็นว่าหลักสำคัญของการแก้ปัญหาจึงอยู่ที่ “เงิน” และปัญหาว่าจะทำอย่างไร จะทำให้ประชาชนในชุมชน มีเงินเป็นของตนเอง ท่านมองว่าควรเริ่มจาก “การออม” จึงเชิญผู้นำชาวบ้านจำนวน ๔-๕ คน เข้าร่วมปรึกษาถึงแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยการออม ท่านเสนอว่าควรจะมีการเก็บเงิน ร่วมกันทั้งหมู่บ้าน บ้านละ ๑๐ บาท/ต่อเดือน เฉลี่ยเพียงแค่วันละ ๓๐ สตางค์ เศษๆ ถ้าต่างคนต่างเก็บเงิน ๓๐ สตางค์/ต่อวัน ก็ไม่สามารถเอาไปทำประโยชน์อะไรได้

อย่างไรก็ตาม หากชาวบ้านนำเงินมารวมกันแล้ว บ้านหลังหนึ่ง เก็บเงินเพียง ๑๐ บาท/ต่อเดือน ในหมู่บ้านมี ๑๐๐ หลังคาเรือน ก็จะได้เงินรวมเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท ซึ่งตรงนี้นำไปแก้ปัญหาช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของหมู่บ้านได้ และเป็นผลประโยชน์กลับสู่ชุมชน อีกทั้งไม่เป็นภาระของชาวบ้านแต่อย่างใด โดยการให้ชาวบ้านทดลองทำดูก่อน เพราะจำนวนเงินไม่มากมายเท่าใดนัก ถ้าทำแล้วเห็นว่าไม่ดีไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และเป็นภาระยุ่งยากก็สามารถที่จะบอกยกเลิกได้

ดังนั้น หากมีคำถาม “ว่าจะมีใครจับตัวไหมกับเงินออมแค่ ๑๐ บาท/ต่อเดือน” คำตอบที่แน่นอน คือ “ไม่” ทุกคนยอมรับได้ นั่นคือ “ความคิดพึ่งตนเองด้วยการออม” และไม่คิดพึ่งคนอื่นด้วยการกู้หนี้ยืมสิน วิธีการนำเงินมารวมกันในลักษณะเช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ ในการที่จะบริหารเงิน ให้เป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านของตนมากที่สุด ถือได้ว่ารู้จัก “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น”

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาให้ดีแล้ว ก็สมเหตุผลที่ว่า เมื่อชาวบ้านประสบกับปัญหาที่หลากหลายให้ขบคิดแก้ไขเป็นเนืองนิตย์ จะมีประโยชน์อะไรกับการเทศน์สั่งสอน แต่เพียงวาจาซึ่งเป็นนามธรรมที่ฟังแล้วก็หายไป ไม่เป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ หลักธรรมที่พระสงฆ์เทศน์ไปแล้วก็ดี แต่ในระดับชาวบ้านแล้วไม่สามารถช่วยให้หลุดพ้นจากทุกข์หรือปัญหาที่เผชิญอยู่นั้นได้ ท่านจึงเริ่มแนวคิดที่จะประยุกต์หลักธรรม ให้เข้ากับหลักความเป็นจริง โดยใช้เงินเป็นเครื่องมือ และการมีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นบรรทัดฐาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เริ่มจากจุดของการปลูกจิตสำนึก คือ การเข้าไปหาชาวบ้านเพื่อจะตั้งกลุ่มตามแนวคิดของ พระสุบิน ปณิโต โดยเริ่มดำเนินงาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ -

๒๕๓๔ ได้อาศัยหลักการพัฒนาเป็นแนวทาง คือ การให้ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนในหมู่บ้านไปบอกกล่าวชาวบ้านให้มาร่วมกันเสียก่อน^๖

๒.๓ โครงสร้างของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน

ดังได้กล่าวมาแล้วบางส่วนว่า โครงสร้างของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในหลายพื้นที่ของประเทศไทยนั้น ได้รับอิทธิพลแนวคิดและวิธีการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จจาก พระสุบิน ปณีโต ซึ่งถือว่าเป็นพระสงฆ์ต้นคิดก่อนกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในพื้นที่อื่นๆ นอกจากจังหวัดตราด ด้วยเหตุนี้ ในแต่ละพื้นที่จึงต้องปรับประยุกต์การบริหารจัดการให้เหมาะสมในแต่ละบริบทของหมู่บ้านและชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกที่เข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มนี้

คำว่า “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์” นั้น มีความหมายหรือนิยามศัพท์เฉพาะตน เนื่องจากเป็นแนวคิดผสมผสานกันระหว่างการใช้คำภาษาบาลี คือ คำว่า “สัจจะ” และคำในภาษาไทยเชื่อมกัน คือ คำว่า “กลุ่ม และ สะสมทรัพย์” พึงทราบความหมายตามศัพท์ ดังนี้

(๑) กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวของคนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายเดียวกัน

(๒) สัจจะ หมายถึง ความสัตย์ หรือ ความซื่อตรง หรือความจริง ความตรงนั้นพึงตั้งลงใน ๕ สถาน ได้แก่ตรงต่อหน้าที่, ตรงต่อการทำงาน, ตรงต่อเวลา, ตรงต่อบุคคล และตรงต่อความดี

(๓) สะสมทรัพย์ หมายถึง การสะสมเงินหรือทรัพย์ ที่ละเล็กละน้อย อย่างสม่ำเสมอ จากรายได้ของตนเอง หรือภายในครอบครัว เหมือนฝักร่น้ำหวานมาสะสมทีละน้อยนิด ก็จะเป็นรังใหญ่หรือปลวกนำดินมาสะสมทีละนิด ก็จะเป็นจอมปลวกใหญ่ได้เช่นเดียวกัน^๗

สรุปเนื้อหาของศัพท์ จึงกล่าวได้ว่า “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์” หมายถึง การรวมตัวของชาวบ้านซึ่งอาศัย สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ และจริงใจต่อตนเอง และต่อกันและกัน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประหยัดทรัพย์ แล้วนำทรัพย์มาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อย เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ หรือใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ ในการลงทุน ประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว

^๖พระมหาวิมลญาณ ทุยโชสงค์, “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมองค์กรชุมชนเพื่อสร้างทุนชุมชนศึกษากรณี : กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด”, วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔).

^๗ สัมภาษณ์ ประทวน แจ่มบ้าน, ประธานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓.

๒.๓.๑ ลักษณะของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ลักษณะของกลุ่มนี้มีลักษณะพิเศษเฉพาะตน กล่าวคือ เหมือนกับธนาคาร, ประกันภัย และสหกรณ์ มีคำอธิบายโดยย่อ ดังนี้

(๑) คล้ายกับธนาคาร เพราะมีการฝากเงิน ถูเงิน หรือถอนเงิน

(๒) คล้ายกับประกันภัย เพราะมีสมาชิกได้รับการคุ้มครอง เมื่อมีการเสียชีวิต หรือมีการเจ็บป่วย

(๓) คล้ายกับสหกรณ์ เพราะมีการขายสินค้าราคาถูกให้แก่สมาชิก สิ้นปีมีเงินปันผล^๕

๒.๓.๒ วัตถุประสงค์ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ส่วนเหตุผลที่ว่า ทำไมต้องจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นี้ขึ้นมาด้วย มีคำตอบอยู่หลายประการด้วยกัน ผู้วิจัยได้รวบรวมมาเป็นข้อๆ ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม แต่เมื่อกล่าวโดยภาพรวมแล้ว วัตถุประสงค์ใหญ่ๆ ก็เพื่อเป็นการพัฒนาคนในหมู่บ้าน และชุมชนให้สามารถรู้จักการบริหาร ด้านเศรษฐกิจในครอบครัวและหมู่บ้าน, ชุมชนของตนเองในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อให้รู้จักประหยัด สะสมเก็บออมทรัพย์

(๒) เพื่อให้มีเงินทุน สนับสนุนการประกอบอาชีพ

(๓) เพื่อให้สมาชิกรวมน้ำใจ รวมทุนช่วยเหลือกัน

(๔) เพื่อให้รู้จักการจัดแจง การเงิน และรายได้ในครัวเรือน

(๕) เพื่อให้มีกองทุนสวัสดิการเพื่อสมาชิก

(๖) เพื่อให้เรียนรู้สร้างเสริมประสบการณ์เรื่องเงินทุน

(๗) เพื่อให้รู้จักการมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีม

(๘) เพื่อให้รู้จักฝึกกำลังความสามัคคีช่วยเหลือกัน

(๙) เพื่อให้มีกองทุนการเงินของชาวบ้าน เพื่อการพึ่งตนเองในชุมชน

(๑๐) เพื่อส่งเสริมสินเชื่อแก่สมาชิก ในด้านต่าง ๆ

(๑๑) เพื่อพัฒนาคุณธรรมคุณภาพชีวิตสมาชิกให้ดีขึ้น

(๑๒) เพื่อให้คนเข้าวัดไม่ห่างวัด

(๑๓) เพื่อให้คนรักคิดว่าวัดนี้เป็นส่วนหนึ่งของเขา

(๑๔) เพื่อให้วัดเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน

(๑๕) เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง^๖

^๕พระมหาวิมลัญญา ทูชโชตงค์, “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมองค์กรชุมชนเพื่อสร้างทุนชุมชน ศึกษากรณี : กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด, ๒๕๔๔.

^๖พระสุบิน ปณีโต, สัจจะสะสมทรัพย์ : สะสมทุนสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒-๑๔.

๒.๓.๓ นโยบายของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

นโยบายหลักของกลุ่ม มีความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก ๓ ข้อ ได้แก่

ก. คน หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกของกลุ่ม

ข. เงิน หมายถึง เงินที่สมาชิกของกลุ่มได้นำมารวมกันไว้ และบริหารแบ่งปันในลักษณะต่างๆ กันเพื่อประโยชน์สูงสุดของกลุ่ม

ค. คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกลุ่มให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไปได้ ด้วยความเรียบร้อย และเป็นธรรมแก่บรรดาสมาชิก ด้วยเหตุนี้ เงินจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ตั้งแต่วันเกิดจนกระทั่งถึงวันตาย ซึ่งจำเป็นที่คนเราจะต้องใช้เงินในกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่

(๑) การเบิกค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยในคือ

วันที่ ๑ คืนละ	๔๐๐ บาท	จำนวน	๑๐ คืน/คน/ปี
วันที่ ๒ คืนละ	๒๐๐ บาท	จำนวน	๑๐ คืน/คน/ปี
วันที่ ๓ คืนละ	๑๐๐ บาท	จำนวน	๑๐ คืน/คน/ปี

(๒) การเบิกค่าอนคอดบุตรที่โรงพยาบาลคือ

วันที่ ๑ คืนละ	๔๐๐ บาท	จำนวน	๑๐ คืน/คน/ปี
วันที่ ๒ คืนละ	๒๐๐ บาท	จำนวน	๑๐ คืน/คน/ปี
วันที่ ๓ คืนละ	๑๐๐ บาท	จำนวน	๑๐ คืน/คน/ปี

(๓) การเบิกค่าช่วยทำศพสมาชิกคือ

วันที่ ๑ ศพละ	๔,๐๐๐ บาท
วันที่ ๒ ศพละ	๒,๐๐๐ บาท
วันที่ ๓ ศพละ	๑,๐๐๐ บาท

๑) กรณีสมาชิกเสียชีวิตทางกลุ่มจะเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมให้จำนวน ๑ คืน

๒) วันประสูติเพลิงศพให้สมาชิกไปร่วมงานศพอย่างน้อยครอบครัวละ ๑ คน

ดังนั้น เมื่อเงินเป็นสิ่งจำเป็นที่ใช้ในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่แลกเปลี่ยนความสุขชาวบ้านส่วนใหญ่จึงแสวงหาเงิน ถ้าเราสามารถนำเงินมารวมกันได้ การรวมคนก็ง่ายและนำธรรมะมาพัฒนาคนได้

คำว่า “คุณธรรม” ในงานวิจัยนี้ โดยกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์และผสมผสานกันหลายข้อ ที่จำเป็นต่อการทำงานของกลุ่ม มีดังนี้

(๑) ขันหมายถึง ฝึกลให้สมาชิกในกลุ่ม รู้จักคุณค่าของความขยันและประโยชน์สูงสุดของความขยันในทางที่เป็นสุจริต

(๒) ประหยัดหมายถึง การรู้จักใช้จ่ายอย่างพอดี พอเหมาะแก่ฐานะด้านเศรษฐกิจ การเงิน ความสามารถในการแสวงหารายรับเข้าสู่ครอบครัว และกลุ่ม

(๓) ซื่อสัตย์หมายถึง ความจริงใจในการทำงาน ตลอดจนซื่อตรงต่อบุคคล หน้าที่การงาน และเวลาโอกาส

(๔) สามัคคีหมายถึงความเข้าใจซึ่งกันและกัน และให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มโดยปราศจากความแตกแยก

(๕) มีวินัยหมายถึงการรู้จักกฎกติกาของกลุ่ม และปฏิบัติตามอย่างเข้มงวดรัดกุม

(๖) อดทนหมายถึงสมาชิกต้องมีความอดทนในการทำงานร่วมกัน เนื่องจากมีการกระทบกระทั่งกันบ้างในแง่ความคิดเห็น เพราะเป็นการบริหารกลุ่มแบบประชาธิปไตย ใช้เสียงส่วนใหญ่ของกลุ่มในการลงคะแนน เมื่อมีกิจกรรมใด ๆ เกิดขึ้นแก่กลุ่ม

(๗) อดออมหมายถึง การรู้จักเก็บรักษาทรัพย์ที่หามาได้ให้คงอยู่ แม้ว่าจะมีรายจ่าย แต่ก็ต้องมีรายเหลือหรือการเก็บออมเงินทองไว้ในคราวจำเป็น

(๘) อดกลั้นหมายถึง ความรู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ลุแก่อำนาจของความขุ่นเคือง หรือมีความโกรธ ความไม่พอใจต่อเพื่อนสมาชิกหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๙) ความรักความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึงความมีจิตเมตตาต่อกันและกัน ไม่ทำร้ายด้านจิตใจ แต่มุ่งประโยชน์ต่อกัน

(๑๐) ความรับผิดชอบร่วมกัน หมายถึง ทำงานร่วมกันอย่างรู้จักหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละฝ่าย เช่น ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายสินเชื่อ เป็นต้น ต้องพูดคุยกันได้ทุกฝ่าย

(๑๑) ความเสียสละเพื่อส่วนรวมหมายถึง การสละเวลา ในการพบปะสนทนากัน เพื่อให้ งานของกลุ่มมีความเจริญก้าวหน้า

(๑๒) ความเห็นอกเห็นใจหมายถึง ความเข้าใจที่ดีต่อกัน และรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจของเรา เนื่องจากมนุษย์ต้องการได้รับเกียรติจากเพื่อนร่วมงาน ต้องการคำพูดที่จริงใจ

(๑๓) ความมีเมตตา หมายถึง ความมีน้ำใจที่งดงามต่อเพื่อนร่วมงานในกลุ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หมายถึง การวางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ เป็นที่น่าเชื่อถือ และไว้วางใจได้ไม่คดโกงหรือทุจริตในหน้าที่^{๑๑}

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระครูไพฑูริย์ธรรมวิมล (ปัญญธร/จารุณโณ), ประธานผู้ก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘.

๒.๓.๔ วิธีการดำเนินการในการก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

วิธีการดำเนินการ และกฎข้อบังคับในการจัดตั้งกลุ่ม พึ่งเริ่มจากการชักชวน ชี้แจงโดยเรียกประชาชนในหมู่บ้านมาประชุมอธิบายเหตุผลในการจัดตั้งกลุ่มเมื่อชักชวนเป็นผลสำเร็จแล้ว ต่อมา หากมีกลุ่มประชาชนเห็นดีกับแนวทางของกลุ่มนี้ ก็ให้กรอกใบสมัครเข้าเป็นสมาชิก โดยชำระเงินค่าสมัคร จำนวน ๑๐ บาท และรับฝากเงินในวันนั้น ขึ้นตอนสุดท้าย ก็คือ การเลือกคณะกรรมการทำงานเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงควรมีตำแหน่งต่างๆ สำหรับคณะกรรมการ รวม ๔ ฝ่าย ดังต่อไปนี้

๑) คณะกรรมการอำนวยการมีจำนวน ๕ ถึง ๗ คน ประกอบด้วย ตำแหน่งต่างๆ ได้แก่

ก. ประธาน	๑	คน
ข. รองประธาน	๑	คน
ค. เลขานุการ	๑	คน
ง. เสร็จญูญิก	๑	คน
จ. กรรมการ	๑ - ๓	คน

หน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ มีดังนี้

- (๑) พิจารณารับสมาชิก
- (๒) รับฝากเงิน หรือ พิจารณาเรื่องการสั่งสมเงิน
- (๓) กำหนดการประชุมใหญ่ การจัดทำงบดุลและผลการดำเนินงานเสนอต่อที่

ประชุม

- (๔) พิจารณากำหนดจำนวน เงินหุ้นสูงสุดที่สมาชิกจะถือได้
- (๕) กำหนดวงเงินกู้
- (๖) จัดสรรเงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน
- (๗) บริหารจัดการเงินกองทุนสวัสดิการ และจ่ายเงินสวัสดิการให้แก่สมาชิก

๒) คณะกรรมการฝ่ายส่งเสริมสินเชื่อ (เงินกู้) มีจำนวน ๓ ถึง ๕ คน ประกอบด้วย ตำแหน่งต่างๆ ได้แก่

ก. ประธาน	๑	คน
ข. รองประธาน	๑	คน
ค. เลขานุการ	๑	คน
ง. กรรมการ จำนวนไม่เกิน	๒	คน

หน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายส่งเสริมสินเชื่อ มีดังนี้

(๑) พิจารณา ใบคำร้องเสนอขอกู้เงิน, ทำสัญญากู้เงิน, รับชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ย
ค่าบำรุง

(๒) สอดส่อง ดูแล ติดตาม ความเคลื่อนไหวของสมาชิกผู้กู้ รวมทั้งเยี่ยมเยียน
ช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหา ไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้

๓) คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบมีจำนวน ๓ - ๕ คน ประกอบด้วย ตำแหน่งต่างๆ คือ

ก. ประธาน	๑	คน
ข. รองประธาน	๑	คน
ค. เลขานุการ	๑	คน
ง. กรรมการ	จำนวนไม่เกิน ๒	คน

หน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบมีดังนี้

- (๑) ตรวจสอบบัญชีและเอกสารทางการเงิน
- (๒) ตรวจสอบเอกสารประกอบต่าง ๆ
- (๓) ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการต่าง ๆ
- (๔) ดูแล หรือติดตามความเห็นความต้องการของสมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่

มีต่อกลุ่ม

๔) คณะกรรมการฝ่ายส่งเสริมมีจำนวน ๓-๑๕ คน ประกอบด้วย ตำแหน่ง ดังนี้

ก. ประธาน	๑	คน
ข. รองประธาน	๑	คน
ค. เลขานุการ	๑	คน
ง. กรรมการ	จำนวนไม่เกิน ๑๒	คน

หน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายส่งเสริมมีดังนี้

- (๑) ชักชวน ผู้สนใจสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม
- (๒) ให้การศึกษา และฝึกอบรมสมาชิก เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มที่จะ
สะสมทรัพย์ และความรู้อื่นๆ ที่สมาชิกต้องการ

(๓) ประชาสัมพันธ์ ผลงาน กิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปได้ทราบ
ความเคลื่อนไหว

(๔) เสนอความเห็นเรื่องการรับสมาชิกถาวร ให้คณะกรรมการอำนวยการ
พิจารณา ทั้งนี้ คณะกรรมการทั้ง ๔ คณะ มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก มีวาระการดำรงตำแหน่ง
คราวละไม่เกิน ๑ ปี และตามที่ระบุไว้ในระเบียบข้อบังคับ

๒.๔ นโยบายการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน

ในด้านนโยบาย เพื่อการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ได้รับแนวคิดจากพระสุบิน ปณิโต ที่ชี้แนะให้คนในหมู่บ้านร่วมกันออมทรัพย์ สร้างประโยชน์กลับคืนสู่ชุมชนได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการจัดการกลุ่มออมทรัพย์ในจังหวัดสงขลาของครูชูป ยอดแก้ว ปราชญ์ชาวบ้านทางภาคใต้ เมื่อมีโอกาสพบกับพระสุบิน ปณิโต ได้สนทนาแลกเปลี่ยน ความรู้ความคิดและประสบการณ์งานกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน ท่านเห็นว่าแนวคิดและวิธีการบริหารจัดการที่ดี ในหลายประเด็น น่าสนใจและเป็นหลักการที่ดี สมควรได้รับการถ่ายทอดวิธีการปฏิบัติสู่ชุมชนต่อไป จึงกำหนดหลักการเริ่มต้นของการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน โดยยึดตามแนวนโยบายของพระสงฆ์รูปดังกล่าว^{๑๒} ดังนี้

๒.๔.๑ สร้างความรู้สึกการเป็นเจ้าของ

การเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในทุกเรื่อง เริ่มตั้งแต่การร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ในวันประชุมก่อตั้งกลุ่ม เช่น อัตราค่าบำรุง ลำดับความสำคัญของการปล่อยกู้ หลักเกณฑ์การให้กู้ ผลตอบแทนด้านสวัสดิการแก่สมาชิกเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้น เมื่อสมาชิกรู้สึกว่าการกลุ่มนี้เป็นของตน ทุกคนก็จะรักและหวงดีต่อกกลุ่มอย่างจริงใจพยายามรักษามันไว้ให้เติบโตต่อไป ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนากลุ่มของตน ยกตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องเงินฝาก ถ้าจำนวนเงินฝากของกลุ่มเพิ่มขึ้นทุกคนก็จะได้รับประโยชน์ด้วยกัน เช่น อัตราค่าบำรุงต่ำลง และการมีสวัสดิการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขโลก เป็นต้น^{๑๓}

๒.๔.๒ สวัสดิการเป็นสิ่งจูงใจ

สวัสดิการเป็นสิ่งจูงใจ ยึดเหนี่ยวให้กลุ่มอยู่ร่วมกันได้อย่างเหนียวแน่นและยืนนาน ทุกสิ้นปีจะมีการตรวจสอบยอดรายได้ หรือผลกำไรของกลุ่มจากการดำเนินงาน เพื่อนำมาจัดสรรแบ่งเป็น ๒ ส่วน เท่าๆ กัน ส่วนแรกนำมาเฉลี่ยคืนเป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิก อีกส่วนหนึ่ง จัดเก็บเข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่ม เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ถือเป็นระบบการจัดสวัสดิการของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ซึ่งพิจารณาจากความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก จะแตกต่างจากระบบการจัดสวัสดิการของภาครัฐ หากพิจารณาจากความคิดเห็น

^{๑๒} วรรณวิ ลิ้มธรรมรงค์, “เครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด”, วารสาร ธนาคารเกษตรและสหกรณ์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๕๒ (ธันวาคม ๒๕๔๓ – มีนาคม ๒๕๔๔), หน้า ๘๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ประคอง ทองรี, เภรณูญิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓.

ของผู้กำหนดนโยบายการให้สวัสดิการชุมชน โดยคิดแทนชุมชนว่า เขาน่าจะต้องการสิ่งนั้นสิ่งนี้ แต่เมื่อจัดสรรงบประมาณให้แล้ว อาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชนก็เป็นได้^{๔๔}

๒.๔.๓ ใช้เวลาทำงานเพียงครึ่งวัน

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์แต่ละกลุ่ม ไม่มีสถานที่ทำงานที่หรูหรา ไม่มีพนักงานประจำกินเงินเดือน และไม่ต้องเสียเวลาทำงานเนิ่นนาน การทำกิจการด้านการเงินจะจัดให้มีขึ้นในวันประชุมกลุ่มเดือนละครั้งในวันเสาร์แรกของทุกเดือน โดยจัดที่ศาลาการเปรียญวัดโคกมน มีคณะกรรมการแต่ละฝ่าย ทั้งฝ่ายเงินออมฝ่ายเงินกู้ และฝ่ายสวัสดิการทำหน้าที่เสมือนพนักงานธนาคารแบ่งพื้นที่ทำงานเป็นสัดส่วนชัดเจน เพื่อความสะดวกแก่สมาชิก กำหนดเวลาทำงานเปิดรับเงินฝาก ประมาณหนึ่งชั่วโมงครึ่ง สมาชิกทุกคนตกลงในเรื่องเวลาการทำงาน เป็นการสร้างวินัยเกิดขึ้นภายในกลุ่ม โดยในช่วงระยะเวลาได้รับเงินฝากจะรับคำร้องขอกู้เงิน (สัญญาเงินกู้) พร้อมกันด้วย

ดังนั้น ทุกคนจะรู้หน้าที่ว่าเวลาไหน ควรมารวมตัวกันอย่างพร้อมเพรียง เพื่อทำกิจกรรมให้เสร็จ ไม่เสียเวลาของสมาชิกและกรรมการ จำนวนเงินฝากจะต้องเท่ากันทุกเดือน จะไม่มีการปรับลดหรือเพิ่มระหว่างปี เมื่อหมดเวลาเปิดรับเงินฝาก ใครมาช้ากว่านั้นจะถือว่า เป็นบุคคลที่ไม่รู้กติกาสังคม ไม่รักษากฎระเบียบที่กลุ่มตั้งขึ้น ไม่มีสัจจะที่ให้ไว้กับกลุ่ม และจะถูกปรับความไว้สัจจะ ๑๐ บาท ต่อสมุด ๑ เล่ม ส่วนมีการนับเงินฝากทั้งหมดจะนับต่อหน้าสาธารณชน ให้เห็นกันอย่างทั่วถึง แล้วจึงรวบรวมปล่อยกู้ให้แก่ผู้ทำคำร้องให้เสร็จภายในวันนั้น^{๔๕}

๒.๕ คุณสมบัติเฉพาะของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน

“กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน” จัดตั้งขึ้นมาได้จากแนวคิดหลายประการ เช่น ลักษณะพิเศษกว่าเงินกองทุนหมู่บ้านละ ๑ ล้านบาทของภาครัฐให้การสนับสนุนทุกปี เนื่องจากเงินกองทุนดังกล่าว ถือว่าประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นผู้บริหารจัดการก็ตาม แต่ปัญหาตามมา ก็คือการตามทวงหนี้เก่าที่สมาชิกผู้กู้ยืมเงินไปนั้น ไม่ชำระหมดทุกคน แล้วยังปล่อยกู้เงินไปเรื่อยๆ จึงทำให้เงินที่ต้องชำระเพื่อให้สมาชิกคนอื่นได้ยืม ต้องมีหยุดชะงักลงไป ส่วนคุณลักษณะพิเศษของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นั้น มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน โดยวิธีการตรวจสอบและประเมินผลความสำเร็จภายในกลุ่ม ดังสาระที่ควรพิจารณาถึง ๔ ประเด็นหลักที่แตกต่างออกไป^{๔๖} มีรายละเอียด ดังนี้

^{๔๔} สัมภาษณ์ วรรณิการ์ พินิจกุล, กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๓ กันยายน ๒๕๕๓.

^{๔๕} สัมภาษณ์ คำเนิง ปิ่นปิ่น, กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๔ กันยายน ๒๕๕๓.

๒.๖.๑ จำกัดพื้นที่รับสมาชิก

การปรับใช้ระบบเครือข่าย เพื่อให้เป็นประโยชน์ส่งเสริมความสัมพันธ์ เน้นคุณค่าทางใจระหว่างบุคคล สมาชิกกลุ่มมาจากประชาชนในหมู่บ้านเดียวกัน การรู้จักคุ้นเคย การไว้วางใจซึ่งกันการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือกันด้วยความเต็มใจ เมื่อมีคุณธรรมเหล่านี้เป็นพื้นฐานแล้ว ย่อมทำให้การดำเนินงานทุกอย่างง่ายยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านการบริหารงาน บริหารเงิน หรือแม้แต่การบริหารคน ตัวอย่างเช่น

(๑) การเลือกคณะกรรมการกลุ่ม มาจากการรู้จักคุ้นเคยของประชาชนในหมู่บ้าน เห็นถึงนิสัยใจคอ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ทำให้การตัดสินใจเลือกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้คนดี มีความซื่อสัตย์ และมีความสามารถเข้ามาทำงานให้แก่กลุ่มนี้

(๒) การกู้เงิน กำหนดให้มีผู้ค้ำประกันเงินกู้ ๒ คน ต่อ ผู้ขอกู้ ๑ ราย หากเป็นบุคคลที่รู้จักเห็นหน้ากันอยู่เป็นประจำ และรับรู้พฤติกรรม โดยมีคุณธรรมที่น่าเชื่อถือของผู้นั้น เป็นเครื่องรับรองยืนยัน ความมีสัจจะของผู้ร้องขอ ฉะนั้น จึงเป็นการไม่ยากนักที่ใครสักคน ยอมมาเป็นผู้ค้ำประกันให้อีกคนหนึ่ง หรือกรณีที่จำนวนเงินขอกู้รวมในวงคนั้น มีมากกว่าจำนวนเงินฝากรวม ก็สามารถพุดจาทดลงกันง่ายขึ้น โดยแต่ละคนอาจยอมลดวงเงินขอกู้ลงมา หรือยินยอมให้จัดลำดับความจำเป็นของผู้ขอกู้ ใครจำเป็นมากให้กู้ก่อน ใครจำเป็นน้อยกว่า ก็รอกู้ในเดือนหน้าถัดไป จึงถือว่าคุยกันได้เหมือนญาติพี่น้องร่วมอุทรกัน

๒.๕.๒. การติดตามคอยเป็นที่เลี้ยอย่างใกล้ชิด

การรวมตัวของชาวบ้าน ก่อตั้งกลุ่มขึ้นมาเองไม่ใช่เรื่องยาก แต่กลุ่มจะอยู่ได้และเดินไปในทิศทางใดนั้น จำเป็นต้องมีผู้ดูแลคอยชี้แนะและช่วยแก้ปัญหา เพราะโดยธรรมชาติของกลุ่มไม่สามารถคิดและดำเนินการต่างๆ ได้ด้วยตัวเองทั้งหมด อาจเนื่องจาก ขาดความรู้และประสบการณ์พวกเขามีความต้องการ แต่ไม่รู้จะแสดงออกได้อย่างไร เพื่อให้ตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้

ดังนั้น ผู้ก่อตั้งกลุ่ม จึงเสนอแนวทางเสนอตัวเข้ามาเป็น ผู้ชี้ช่องทางให้กลุ่มได้เดินไปตามวิถีทางที่ควรจะเป็น และไม่เคยทอดทิ้งกลุ่ม เมื่อกลุ่มใดมีปัญหาหรืออุปสรรค ก็จะคอยช่วยแก้ไขในทุกปัญหาด้วยความเต็มใจ เสียสละ อดทน การดูแลทุกกลุ่มเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าวันเวลาจะผ่านไปกี่ปีก็ตาม เนื่องจาก เป็นการเน้นที่กระบวนการเรียนรู้โดยตัวกลุ่มเอง เน้นการใช้หลักธรรมเป็นสื่อสอน ให้มีสติในการคิดการตัดสินใจ ซึ่งแตกต่างจากการจัดตั้งกลุ่มโดยหน่วยงานราชการ หรือเอกชนบางกลุ่ม ที่พอตั้งเสร็จแล้ว ก็ปล่อยให้ชาวบ้านดำเนินงานต่อไปเองเพียงลำพัง เมื่อเกิดปัญหาชาวบ้านก็มักจะหันหน้าไปพึ่งใคร ในที่สุดกลุ่มก็อยู่ไม่ได้ต้องล้มเลิกไปแม้กองทุน

หมู่บ้านละ ๑ ด้านบาทบางแห่งก็ประสบปัญหาทำนองนี้เช่นเดียวกัน เนื่องจากขาดการบริหารจัดการที่ดินนั่นเอง

๒.๕.๓ เปิดรับสมาชิกเป็น ๔ รุ่น

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นมานี้ สามารถเปิดรับสมาชิกไม่เกิน ๔ รุ่นเท่านั้น โดยใช้กฎระเบียบนี้ เหมือนกันทุกแห่ง ไม่ว่าจะตั้งอยู่ที่จังหวัดใดก็ตาม โดยกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นที่ตำบลโคกมน แห่งนี้ ได้ก่อตั้ง มาแล้ว ๓ รุ่น และรุ่นที่ ๔ ได้เปิดรับในปีพ.ศ. ๒๕๕๔ ทั้งนี้ พิจารณาจากความพร้อมในการดำเนินการ มีรายละเอียด ดังนี้

-พ.ศ. ๒๕๔๘ เปิดรับสมัคร	รุ่นที่ ๑ จำนวนสมาชิก	๑๕๕	คน
-พ.ศ. ๒๕๔๙ เปิดรับสมัคร	รุ่นที่ ๒ จำนวนสมาชิก	๓๕๘	คน
-พ.ศ. ๒๕๕๑ เปิดรับสมัคร	รุ่นที่ ๓ จำนวนสมาชิก	๒๖๑	คน
-พ.ศ. ๒๕๕๔ เปิดรับ	รุ่นที่ ๔ จำนวนสมาชิก	๔๒๖	คน

รวมจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๑๒๔๐ คน, เงินหมุนเวียน กว่า ๔ ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเกณฑ์ในการเปิดรับสมาชิกเพียง ๔ รุ่น (ปีละรุ่น) แล้วปิดรับนั้น เป็นแนวคิดต้นแบบมาจากกรูซุบ ยอดแก้ว แต่ผู้ก่อตั้งกลุ่มนี้ ได้นำมาปรับเพื่อให้เหมาะสมกับแนวทางของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ คือ กลุ่มจะรับสมาชิกเพียงปีละ ๑ รุ่น ครบ ๔ ปี (๔ รุ่น) แล้วจะปิดรับสมัครอย่างถาวร ถ้าหากมีใครต้องการเข้าเป็นสมาชิกเพิ่ม ให้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มใหม่ขึ้นมา แต่สำหรับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ มีความแตกต่างไปเล็กน้อย เนื่องจากมีข้อกำหนดเรื่องพื้นที่การรับสมาชิก หนึ่งกลุ่ม ต้องประกอบด้วยสมาชิกเฉพาะที่เป็นคนในหนึ่งหมู่บ้าน

ดังนั้น ถ้าครบ ๔ ปี แล้ว จะปิดรับสมัครสมาชิกชั่วคราวภายในหมู่บ้านนั้น ถ้าหากมีผู้ต้องการเป็นสมาชิกเพิ่มอีก ก็ไม่จำเป็นต้องตั้งกลุ่มขึ้นใหม่ ให้รอสักระยะหนึ่ง กลุ่มเดิมจะเปิดรับสมัครใหม่ สำหรับการแบ่งผลประโยชน์ทางการเงินให้แก่สมาชิกแต่ละรุ่นไม่เท่ากัน รุ่นแรกจะได้มาก รุ่นที่ ๒ และ ๓ จะได้ลดหลั่นกันไป ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นให้คนสนใจกระตือรือร้นที่จะออมเงิน และเห็นคุณค่าของเงินมากขึ้น ยิ่งออมเงินเร็ว ผลตอบแทนกลับคืนก็มากขึ้นตามไปด้วย หลังจากปิดรับสมัครช่วงหนึ่งแล้ว จะเปิดรับรุ่นที่ ๓ ใหม่ ขยับฐานะรุ่นที่ ๒ ให้เทียบเป็นรุ่นที่ ๑ มีสิทธิต่างๆ เท่าเทียมกันกับรุ่นที่ ๑ เดิมทุกประการ รุ่นที่ ๒ รุ่นที่ ๓ และรุ่นที่ ๔ ก็จะได้รับการขยับฐานะสมาชิก^{๑๑}

^{๑๑} สัมภาษณ์ ธนภรณ์ โภชะ, กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓.

๒.๕.๔ เรียก“ดอกเบี้ย” เป็น “ค่าบำรุง”

ส่วนสาเหตุที่ไม่ใช้คำเรียกผลตอบแทน จากการกู้ยืมว่า “ดอกเบี้ย” เนื่องจาก ไม่ต้องการให้สมาชิก มีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องของการทำธุรกิจ เพื่อแสวงหากำไร จะเป็นจุดเริ่มต้นของ การเกิดความโลภ จึงต้องการให้ใช้คำที่ฟังดูนุ่มนวล สร้างบรรยากาศและทัศนคติที่ดี ให้แก่กลุ่ม อีก ประการหนึ่ง ผลตอบแทนจากการกู้ยืมนี้ไม่ได้สูญหายไปไหน แต่หมุนเวียนกลับมาเพื่อเป็น ผลประโยชน์แก่สมาชิกภายในกลุ่ม เงินครึ่งหนึ่งเป็นเงินปันผล เงินอีกครึ่งหนึ่ง ก็จะสมทบเข้า กองทุนสวัสดิการของกลุ่ม ซึ่งจะมีส่วนสนับสนุนทำให้กลุ่มเติบโตขึ้นอย่างเข้มแข็ง

ดังนั้น จึงใช้คำเรียกที่เหมาะสมว่า “ค่าบำรุง” โดยอัตราค่าบำรุงของกลุ่มจะคิดพิเศษ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานเดียวกัน ไม่เกินร้อยละ ๒ ต่อเดือน (ลดตามเงินต้น) หมายความว่า ถ้าผู้กู้ ๑๐,๐๐๐ บาท ต้องส่งเงินต้นคืนเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท รวมกับค่าบำรุง ๒๐๐ บาท (คิดร้อยละ ๒ ของเงินต้น ๑๐,๐๐๐ บาท) เดือนที่ ๒ ส่งเงินต้นคืน ๑,๐๐๐ บาท รวมกับค่าบำรุง ๑๘๐ บาท (คิด ร้อยละ ๒ ของเงินต้นที่เหลือ ๙,๐๐๐ บาท)

๒.๕.๕. ใช้สังคมควบคุมพฤติกรรมของสมาชิก

เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มจะสะสมทรัพย์ เป็นประชาชนในหมู่บ้าน มีความรู้จักมัก คຸ້ນกันเป็นอย่างดี และมีความผูกพันเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน กรณีที่กู้เงินไปแล้ว หากไม่นำมา ชำระคืนภายในเวลาที่กำหนด ก็จะถูกสังคมเป็นผู้พิพากษาพฤติกรรมของบุคคลในชุมชนเอง แม้ จะมีบทลงโทษเป็นทางการด้วยการเสียค่าปรับ หรือระงับการให้กู้ครั้งต่อไปแล้ว จะอย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง “กฎก็คือ กฎ” ไม่มีอำนาจบีบบังคับให้คนทำตามอย่างได้ แต่ใช้วิธีการปฏิบัติ ด้วยการขึ้นป้าย เขียนชื่อ – นามสกุล ของผู้เพิกเฉยต่อการชำระหนี้ ติดไว้ ณ สถานที่ทำการของ กลุ่ม โดยเฉพาะบริเวณศาลากลางบ้านหรือศาลาวัด ให้ผู้คนทั้งหมู่บ้าน ได้เห็นกันทั่วสร้างความ อับอาย ให้แก่ผู้ถูกระบุชื่อหรือผู้เกี่ยวข้องอย่างมาก ญาติของผู้หนี้ที่มีนามสกุลเดียวกัน มักจะทน ไม่ได้ที่ถูกสังคมนิทาว่าร้ายขึ้นป้ายประจาน พวกเขาหรือผู้กู้เองจะรีบนำเงินมาชำระคืน เพื่อให้ ปลดป้ายออกโดยเร็วที่สุด ถ้าไม่เช่นนั้นเขาจะไม่สามารถอยู่มองหน้าใครในหมู่บ้านได้อีกต่อไป จะต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น จึงทำให้เกิดปัญหาบ้านนี้สูญของกลุ่มจะขึ้นไม่บ่อยนัก สังคมจะเป็น ผู้ติดตามทวงถามหนี้เองอย่างมีประสิทธิภาพ ถือว่าการควบคุมโดยสังคมใช้ได้ผลดี และแน่นอน กว่าควบคุมโดยใช้กฎระเบียบ

๒.๖ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อกลุ่มลัทธิจะสะสมทรัพย์

ในระดับสังคม พระพุทธศาสนาก็อบรมรับความสำคัญของการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจว่าเป็นรากฐานสำคัญ ที่จะก่อให้เกิดความสงบสุขแก่สังคม มิติทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับมิติทางศีลธรรม เพราะศีลธรรมจะดีได้ต้องอาศัยการถือคุณหนุ่การจัดการทางเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพด้วย^{๔๔}

อภิชัย พันธเสน ได้กล่าวถึงเศรษฐศาสตร์กับหลักพุทธธรรมไว้ว่า มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพราะการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ของประชาชน ดังต่อไปนี้

๑) หลักการพึ่งตนเอง หรืออัตตา หิอัตตโน นาโถ เป็นหลักการเน้นความสามารถพึ่งพาตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเอาเปรียบจากอำนาจต่อรองไม่เท่าเทียมกัน

๒) หลักการไม่ประมาท คือ อัปมาตะ พุทธิกรรมโมละ โมบ ไม่ประมาท นั่นคือการดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจจะต้องละเว้นการเกิดความเสี่ยง

๓) หลักการอหิงสาธรรม คือ เมตตา กรุณา เป็นหลักการการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ปราศจากการข่มเหง เบียดเบียน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนในระยะสั้น

๔) หลักการเลี้ยงชีพโดยชอบหรือสัมมาอาชีวะ เป็นหลักการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นผลดีเกื้อกูลต่อความเป็นมนุษย์ จเว้นการผลิต การบริโภคที่ไม่เป็นผลดีต่อมนุษย์

๕) หลักการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

๖) หลักการละความโลภ

๗) หลักการความซื่อสัตย์ สุจริต และความเกรงกลัว ละอายต่อบาปเป็นหลักการดำเนินชีวิตด้วยเจตนาอันเป็นกุศล เจตนาอันเป็นกุศลย่อมสร้างความเชื่อมั่น และไว้วางใจกัน ซึ่งประโยชน์ในการลดค่าใช้จ่ายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและกตึกา^{๔๕}

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน “พระสงฆ์” นับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณซึ่งนับถือพระพุทธศาสนา เนื่องจากว่าศาสนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก เพราะมนุษย์เรามีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหของตน และปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เมื่อศาสนา พัฒนามาเป็นสถาบันทางสังคมศาสนา ยิ่งผูกพันกับมนุษย์มากขึ้น ในฐานะที่ศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน แต่สถาบันศาสนา จะได้รับการยอมรับจากมนุษย์

^{๔๔}บุรณเชน สุขคุ้ม, “พุทธธรรมกับสังคมบริโภคนิยม”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๔๕}อภิชัย พันธเสน, *พุทธเศรษฐศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๓-๒๕.

มากหรือน้อยนั้น อยู่ที่ว่า ศาสนาสามารถจะตอบสนองความต้องการส่วนตัวของมนุษย์ ในการแก้ปัญหาตนและสังคม การที่ศาสนาใดๆ จะดำรงอยู่หรือสูญหายไป ขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่ศาสนานั้นๆ มีต่อสังคมเป็นสำคัญ^{๒๐}

ด้วยเหตุนี้เอง เมื่อเรากล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาแล้ว จากอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นว่า มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมศรัทธาของประชาชนผู้นับถือและเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ ประการต่อมา พระพุทธศาสนาเป็นเหมือนรากเหง้าแห่งความเป็นชาติ อีกทั้งเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของประเทศไทย ทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรม^{๒๑} ส่วนเหตุปัจจัยที่ทำให้พระสงฆ์ต้องมีการพัฒนาบทบาทขององค์กร เพื่อความเหมาะสมในสังคมนั้น แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

(๑) สถานการณ์ภายนอกองค์กรสงฆ์ ได้แก่ พระสงฆ์มีการเปลี่ยนแปลงบทบาท เนื่องจากชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการสื่อสาร มวลชน ค่านิยมด้านความเชื่อดั้งเดิม รวมไปถึงการแทรกแซงของภาครัฐ นักการเมือง นักธุรกิจเอกชน

(๒) สถานการณ์ภายในองค์กรสงฆ์ ได้แก่ องค์กรของพระสงฆ์มีการเปลี่ยนแปลงบทบาท เนื่องจากสาเหตุภายในองค์กรเอง เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของพระสงฆ์ กฎหมายคณะสงฆ์ การประชุมพระสังฆาธิการ และทัศนคติของพระสงฆ์ที่ได้รับการกล่อมเกลามายาวนาน^{๒๒}

บทบาทของพระสงฆ์ นับตั้งแต่ในอดีต มีความผูกพันกับชาวบ้าน จึงถือเป็นแบบอย่างของความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างพระพุทธศาสนากับสังคมมาโดยตลอด ว่าต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในทุกด้าน พอสรุปบทบาทของพระสงฆ์และวัด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นสถานศึกษาสำหรับชาวบ้านๆ ส่งบุตรหลานมาอยู่รับใช้พระสงฆ์เพื่อรับการฝึกอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการต่างๆตามที่สอนในสมัยนั้น รวมทั้งเป็นศูนย์รวมของเยาวชนด้วย

(๒) เป็นสถานที่สงเคราะห์บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเล่าเรียน

^{๒๐} อภิชาติ พันธเสน, ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์ บুকเซ็นเตอร์, ๒๕๓๕), หน้า ๒๐๔.

^{๒๑} คณิศร์ จันทบุตร, สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย, (อุบลราชธานี : วิทยาลัยครูอุบลราชธานี, ๒๕๓๐), หน้า ๑๕.

^{๒๒} จรินทร์ ชังสังข์, “บทบาทของพระสงฆ์ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖).

- (๓) เป็นสถานพยาบาลผู้เจ็บป่วยตามภูมิรู้ของคนในสังคมในสมัยนั้น
- (๔) เป็นที่พักของคนเดินทาง
- (๕) เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์
- (๖) เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลต่างๆ
- (๗) เป็นที่ไถ่เกลียดข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาครอบครัว
- (๘) เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมต่างๆ
- (๙) เป็นคลังเก็บวัสดุของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกัน
- (๑๐) เป็นศูนย์กลางบริหารหรือปกครอง
- (๑๑) เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม

วัฒนา พัฒนพงศ์ ได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวไว้เช่นกันว่า อาจกล่าวได้ว่า องค์กระสงฆ์ และตัวของพระสงฆ์เอง เป็นกลไกขับเคลื่อนวิถีชีวิตของชาวพุทธ ให้เคลื่อนที่ไปอย่างมั่นคงแบบ พุทธ ขณะเดียวกันกระแสทางสังคม บ้านเมือง เหตุการณ์ต่าง ๆ ก็มีผลกำหนดบทบาทให้พระสงฆ์ ต้องพัฒนา และปรับกลยุทธ์ในการสั่งสอน และอบรมประชาชนทุกกลุ่มอย่างฉลาด และเป็น ปัจจุบัน คือ ทนต่อเหตุการณ์ที่เคลื่อนไหวในสังคม เพื่อปรับท่าทีของตนให้กระชับขึ้นและ พระสงฆ์ จะต้องอาศัยคุณวิเศษเป็นอยู่ ขณะเดียวกัน ก็จำต้องเข้ามามีบทบาทต่อชุมชน สังคม ด้วย เหตุผล ๓ ข้อ ได้แก่

- (๑) การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ต้องพึงพาปัจจัย ๔ จากพุทธศาสนิกชน
- (๒) สภาพและเหตุการณ์ในสังคมย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญสมณธรรม
- (๓) โดยคุณธรรมมีเมตตาและกรุณา พระสงฆ์จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจาก

ความทุกข์^{๒๓}

ดังนั้น วัดและพระสงฆ์สามารถแสดงบทบาทเหล่านี้ได้ เนื่องจาก ชาวบ้านเข้าใจว่า พระสงฆ์เป็นผู้มีความบริสุทธิ์เป็นผู้เสียสละ และที่สำคัญที่สุด คือ มีความรู้ดีกว่า พระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญา รอบรู้วิชาการต่าง ๆ เหนือชาวบ้านทั่วไป สามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ชาวบ้านใน ปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นความสำคัญที่ใกล้ชิดและมั่นคงเสมอมา เมื่อสังคมเปลี่ยนไป บุคคลจากภายนอกเข้ามามีบทบาทต่อชุมชนในฐานะผู้ปกครอง พระสงฆ์จึงถูกลดบทบาทลงจาก ผู้นำในหลายๆ ด้าน เป็นเพียงผู้ประสานงานเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

^{๒๓} วัฒนา พัฒนพงศ์, พระสงฆ์กับบทบาททางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๔๖.

นอกจากนั้นแล้ว วัดและพระสงฆ์จึงถูกลดบทบาทที่มีต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาของชาวบ้านลดลงมากมาย ด้วยปัจจัยอีก ๒ ข้อ คือ

(๑) พระสงฆ์ไม่พยายามปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไม่พยายามประยุกต์ความเจริญต่าง ๆ มาเสริมบทบาทของตัวเองขึ้นมา

(๒) การสูญเสียผู้นำทางปัญญาของพระสงฆ์ เนื่องจากพระสงฆ์ไม่ศึกษาหาความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน ที่เคยแนบแน่นก็เริ่มห่างกันออกไป^{๒๔}

ส่วนเหตุผล ซึ่งจำเป็นต้องกล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ ที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งท่านไปเผยแผ่พุทธธรรมนั้น ก็เนื่องจากว่า ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัย ต้องการชี้ให้เห็นว่า ความเป็นมาและวิธีการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นั้น มีแรงผลักดันในการขับเคลื่อน มาจากพระสงฆ์เป็นต้นคิด เป็นผู้คอยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด จึงต้องโยงให้เห็นถึงบทบาท และความสำคัญของพระสงฆ์และหลักธรรมที่ท่านนำไปประยุกต์ใช้จัดตั้งกลุ่มนี้ขึ้นมา หากขาดบุคลากรสำคัญ คือพระสงฆ์แล้ว ส่วนใหญ่การบริหารจัดการของกลุ่มที่ตั้งขึ้นมา มักจะประสบกับความล้มเหลว เนื่องจาก ไม่มีใครเกรงใจใคร กอบโกยผลประโยชน์ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เข้าพวกพ้องและปิดกิจกรรมไปโดยปริยาย สมาชิกของกลุ่มได้รับความเสียหาย สูญเสียทรัพย์สินที่ร่วมกันลงทุน แม้จะไม่เกินรายละ ๑๒,๐๐๐ ต่อคนตลอดโครงการก็ตาม แต่ก็มีเป็นส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้น พระสงฆ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนี้มาโดยตลอด แม้ว่าท่านจะไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเงินการทองก็ตาม แต่คอยให้คำปรึกษา ให้ข้อคิด ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น จึงทำให้กลุ่มที่มีพระสงฆ์คอยกำกับ ไตรวันโตกีนอย่างเห็นได้ชัด

๒.๗ การจัดตั้งกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

การจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นั้น มี ๓ ขั้นตอนในการดำเนินการ คือ ก่อนการจัดตั้ง, การจัดตั้งกลุ่ม และภายหลังการจัดตั้งกลุ่ม มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๒.๗.๑ ขั้นตอนการดำเนินการ

(๑) ขั้นตอนที่ ๑ ก่อนการจัดตั้งศึกษาข้อมูล/ สถานการณ์ให้ข้อมูลกับผู้นำกลุ่ม และประชาชนทั่วไปให้ผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้ทราบและศึกษาดูงานนอกสถานที่

(๒) ขั้นตอนที่ ๒ การจัดตั้งกลุ่ม ประชุมประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกอย่างชัดเจน ให้ประชาชนลงมติด้วยความสมัครใจ รับสมัครสมาชิกเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ประชุมกำหนดข้อตกลงเบื้องต้น กำหนดวันส่งสัจจะสะสมทรัพย์จัดทำ

^{๒๔} อภิชาติ พันธเสน, ความหวังทางออกและทางเลือกใหม่, หน้า ๒๐๕-๒๐๗.

เอกสาร ทะเบียน บัญชี สมุดสัจจะสะสมทรัพย์ข้อตกลงการฝากเงินกับธนาคาร กำหนดเป้าหมาย กิจกรรม

(๓) ขั้นตอนที่ ๓ ภายหลังการจัดตั้งกลุ่มเข้าร่วมประชุมทุกครั้งในวันส่งเงินสัจจะสะสมทรัพย์ของสมาชิก ให้คำแนะนำให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการ และสมาชิกประชุม/ฝึกอบรม/นิเทศงานกลุ่มรายงานผลความก้าวหน้า เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี ร่วมกับคณะกรรมการ/สมาชิก พัฒนากลุ่มให้ก้าวหน้า^{๒๕}

๒.๗.๒ เอกสารสำหรับการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ใบสมัครสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมเงินสัจจะสะสมทรัพย์สมุดสัจจะสะสมทรัพย์ของสมาชิก บัญชีเงินสด-รับ-จ่ายสมุดบันทึกการประชุมบันทึกเงื่อนไขการฝาก หรือ ถอนเงิน จากธนาคารในกรณีที่มีการกู้เงินทะเบียนคุมเงินกู้ รายการผ่อนชำระเงินกู้ ทะเบียนรับเงินประจำแต่ละเดือน

๒.๗.๓ กิจกรรมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

กิจกรรมที่เด่นๆ ของกลุ่มนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทด้วยกัน ได้แก่

๑) กิจกรรมด้านธุรกิจกิจกรรมในด้านนี้ ประกอบไปด้วยศูนย์สาธิตการตลาด (ร้านค้าชุมชน) การรับช่วงการผลิต ผลิตภัณฑ์ระดับ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การกู้ยืมเงิน

๒) กิจกรรมด้านสวัสดิการชุมชนกิจกรรมในด้านนี้ ประกอบไปด้วย บ้าน วัด โรงเรียน มีเงินทุนเพื่อให้สมาชิกกู้ยืม, ฌาปนกิจสงเคราะห์, ประกันสุขภาพเจ็บป่วยช่วยรักษา, ประกันชีวิต เสียชีวิต ช่วยเหลือกัน

๓) กิจกรรมด้านการพัฒนาสมาชิก กิจกรรมในด้านนี้ ประกอบไปด้วย สนับสนุนสมาชิก ให้สามารถเป็นผู้นำท้องถิ่นระดับต่างๆ สนับสนุนสมาชิกเข้ารับการอบรม/สัมมนาการร่วมจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน และตำบล การศึกษาดูงานการฝึกอบรมสัมมนาสมาชิก^{๒๖}

๒.๗.๔ แนวทางการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่ม

แนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นั้น มีทั้งหมด ๕ แนวทางด้วยกัน เช่น หลักธรรม การออมทรัพย์ วิธีคิดแบบจิตสำนึกร่วมของชุมชน มีสาระดังต่อไปนี้

^{๒๕} สัมภาษณ์ วรรณภา ทองสี. กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๔ กันยายน ๒๕๕๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูพัชรคณาภิรักษ์ (ปัญญจร จารุณโณ), ประธาน “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์, ๒๕๕๑

แนวทางสำหรับปฏิบัติทั่วไป

(๑) ใช้หลักธรรมทางศาสนา ที่เน้นในเรื่องบุญการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสันโดษ เป็นหัวใจสำคัญของการกำหนดแนวทางการทำกิจกรรมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไม่ให้ไปสู่ความโลภ โดยนำหลักธรรมดังกล่าว สอดแทรกไปกับการแนะนำเรื่องการจัดการกองทุน

(๒) พัฒนากิจกรรมออมทรัพย์ ให้เกิดเป็นผลประโยชน์ร่วมของชุมชนเพื่อสร้างแรงจูงใจของคนในชุมชน ให้ร่วมมือพึ่งพาซึ่งกันและกัน แทนการแก่งแย่งหรือชิงดีชิงเด่นแบบตัวใครตัวมัน

(๓) ใช้วิธีคิด “จิตสำนึกร่วมชุมชน” ทดแทนวิธีคิดแบบปัจเจก โดยอาศัยระบบการบริหาร การจัดการสวัสดิการการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของสมาชิก การใช้กลไกของชุมชนในการตรวจสอบ เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมภายในชุมชน

(๔) อาศัยระบบการจัดการที่โปร่งใสมีระบบบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้อีกทั้งคณะกรรมการรวมไปถึงที่ปรึกษา

(๕) การบริหารมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของสังคมและชุมชน เช่น การให้เงินกู้ การระดมเงินฝากทีละเล็กทีละน้อย การจัดการเรื่องปันผลสวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการของชาวบ้าน

(๖) พึ่งพาพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้นำคนสำคัญที่ชาวบ้านศรัทธาเชื่อมั่นไป จนถึงคณะกรรมการที่มาดูแลเรื่องกองทุน ได้คัดเลือกด้วยหลักเกณฑ์ด้านคุณธรรม

(๗) ใช้สถานที่สาธารณะของชุมชน คือ วัด อันเป็นที่ๆ ชาวบ้านมีโอกาสปฏิบัติสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากไปจัดการที่บ้านใครหรือหน่วยงานใด ความรู้สึกในการเป็นเจ้าของหรือการเข้าถึงคงจะไม่เหมาะสมเท่าวัด

(๘) สร้างเงื่อนไขให้ผู้คนมาพบปะแลกเปลี่ยนทุกข์สุขกันอยู่เสมอ ด้วยการต้องมาออมทุกเดือน

(๙) ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารทั้งการตั้งคณะกรรมการ การตัดสินใจวางกฎเกณฑ์ของกองทุน การติดตามประเมินผล ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น^{๒๗}

เมื่อก้าวถึงประวัติความเป็นมา โครงสร้างและวิธีการบริหารงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในภาพรวม คือ ไม่ว่ากลุ่มนี้จะจัดตั้งอยู่ในจังหวัดใดของประเทศไทยก็ตามก็ยังคงมีหลักการแนวทาง วิธีดำเนินงาน เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกันมากนักในสาระสำคัญของการ

^{๒๗} วรรณวี ลิ่มธรรมรงค์, “เครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด”, หน้า ๘๕ – ๘๖.

จัดตั้ง ส่วนเรื่องข้อปลีกย่อยเล็กๆ น้อยๆ แต่ละกลุ่มก็จะปรับประยุกต์ให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ซึ่งกลุ่มสมาชิกอาศัยอยู่ มีสาระโดยสรุป ดังต่อไปนี้

คำว่า “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์” หมายถึง กลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเป็นระเบียบ มีกติกา มีข้อบังคับเฉพาะกลุ่ม โดยมีพระสงฆ์รูปแรกเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง คือ พระสุบิน ปณีโต และกลุ่มนี้ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ ที่จังหวัดตราด และหลังจากนั้นต่อมา เมื่อมีประชาชนในหลายจังหวัดให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น จึงได้ขยายเครือข่าย ไปยังจังหวัดต่างๆ ในแต่ละภาคของประเทศไทย

ในเบื้องต้น เป็นที่ทราบแล้วว่า พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างยิ่ง ในการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มนี้ เนื่องจาก เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพศรัทธา และเป็นที่พึ่งได้ทุกเมื่อ หากมีปัญหาใดๆ ท่านก็จะให้คำปรึกษาแก่กลุ่ม อีกทั้งคอยให้กำลังใจ คอยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพราะองค์กรใดก็ตาม หากมีบุคคลหลายฝ่ายเข้ามาทำงานร่วมกันแล้ว ย่อมประสบปัญหารอบด้าน แม้บางครั้งก็หนักเช่นกัน เพราะทัศนคติไม่ตรงกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ในที่สุดก็เข้าใจซึ่งกันและกัน ด้วยการมีสัจจะ ความจริงใจต่อกันนั่นเอง เป็นทุนหลักในจิตใจของสมาชิกแต่ละคน

“กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์” นี้ มีทั้งข้อดี และข้อที่ควรปรับปรุง คือ เป็นการออมทรัพย์ของสมาชิก โดยเริ่มจากเงินเพียง ๑๐ บาท/เดือน ก็สามารถฝากออมไว้ได้ อีกทั้ง สามารถจะถอนหุ้นหรือทุนเดิมที่ฝากไว้ คืนเมื่อใดก็ได้ ไม่ผิด ระเบียบ

๒.๘ แนวคิดการบริหารเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน

การบริหารเชิงพุทธจากหลักธรรมว่าด้วยพละ๔ เป็นหลักธรรมที่สำคัญมากที่สุดแห่งการดำรงชีวิตเป็นหลักธรรมที่สามารถทำให้ผู้ประพฤติผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอาชีพ ด้วยกันหมดทั้งสิ้นกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนอาศัยแนวทางการบริหารเชิงพุทธธรรมพละ๔คือ ปัญญาพละวิริยพละอนวัชชพละและสังคหพละเป็นการสร้างปัจจัยแห่งความสำเร็จให้ชีวิตไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคการทำมาค้าดีด้วยความสุจริตและความเป็นที่รักใคร่เมตตาขอมเป็นพลังที่จะขับเคลื่อนให้เข้าสู่จุดหมายและความสำเร็จได้แก่

๒.๘.๑ ปัญญาพละ กำลังแห่งความรู้

ปัญญาพละกำลังแห่งความรู้ทั่ว รู้ชัดแจ้งแทงตลอด มีปัญญาพิจารณาเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง หมายถึงกำลังแห่งความรู้และที่เรารู้จักว่ากำลังหรือพลังเพราะจะต้องมีการสะสมพลังด้านความรู้สะสมความคิดสะสมประสบการณ์ในการปฏิบัติผู้ที่มีพลังความรู้คือผู้ที่เจริญสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการบริหารเชิงพุทธด้วยหลักปัญญาพลการศึกษาทุกอย่างก็เพียงให้ถึงขั้นสูงสุดดังพุทธพจน์ที่ว่า “ปัญญาโลกสุมิปะชโชโต” ปัญญาเป็นแสงสว่างแห่งโลกพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักการศึกษาเพื่อให้เกิดปัญญาซึ่งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนนำไปประยุกต์ใช้ มีอยู่ ๓ อย่าง^{๒๘} คือ

๑) สุตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฟังการอ่านการได้ยิน

๒) จินตามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการคิดตามเหตุตามผล

๓) กาวานมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติเจริญสติเจริญภาวนาด้วยความสงบสุข

เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในอันที่จะปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิตให้อยู่ดีมีสุข เป็นคนมีเหตุผลเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ซึ่งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้มีการประชุมกันเพื่อนำเสนอและชี้แจงเกี่ยวกับผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสัจจะทุกวันเสาร์แรกของเดือนทุกเดือน เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และในทุกวันธรรมสวนะจะมีการฝึกอบรมกรรมฐานให้กับสมาชิกกลุ่มสัจจะ เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาจิตใจของตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน มีความเข้มแข็งและอดทน มีชีวิตที่เรียบง่ายรู้จักความพอดี ดำรงตนอยู่ในศีลในธรรมมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีพลังจิตใจที่เข้มแข็งและอดทน มีความขยันหมั่นเพียรเอาใจใส่และรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย จนประสบผลสำเร็จสูงสุดในการดำเนินงาน กล่าวคือการบริหารจัดการ

๑) สุตมยปัญญานี้ปัญญาที่เกิดจากการฟังการอ่านการได้ยิน สุตมยปัญญา หมายถึง ปัญญาที่เกิดจากการฟัง การฟังเป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ในสมัยโบราณ การศึกษาหาความรู้ต้องใช้การฟังอย่างเดียว แล้วจดจำเอาคนที่ฟังมากย่อมรู้มาก จะได้ชื่อว่าเป็น “พหูสูต” บ่อเกิดความรู้ในปัจจุบันคือการอ่านและการฟัง ซึ่งมีข้อปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประโยชน์อย่างแท้จริง ดังนี้

(๑) มีความสนใจก่อนการอ่าน การฟัง

(๒) ในขณะที่อ่าน หรือ ฟังต้องมีความตั้งใจ จดจ่อ ไม่วอกแวก ไม่ฟังซำ

(๓) จับใจความให้ได้ ทำบันทึก ทบทวนพิจารณา ให้เห็นความจริงสามารถวิจารณ์เรื่องนั้นได้

^{๒๘} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๔-๖๑.

สมาชิกกลุ่มจะได้ศึกษาเรื่อง ประวัติความเป็นมา และผลประโยชน์ที่จะได้รับจาก กิจกรรมสะสมทรัพย์ ตลอดจนระเบียบในการปฏิบัติตนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการองค์กรให้ เจริญก้าวหน้า สามารถพัฒนาตนเองและขยายงานให้กว้างออกไปได้มากยิ่งขึ้น พร้อมกับศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และรับฟังข่าวสาร เหตุการณ์ประจำวันจากเสียงตามสายที่จัดเป็นประจำใน ชุมชน การอ่านหนังสือพิมพ์โดยจัดที่สำหรับอ่านหนังสือพิมพ์ไว้ที่ศาลาการเปรียญ เพื่อให้สมาชิก กลุ่มจะได้และญาติโยมที่มาทำบุญ ปฏิบัติธรรมรักษาศีลที่วัดได้อ่าน ตลอดจนติดตามข่าวความ เคลื่อนไหวของสังคมและการเมืองตามความสนใจ ทั้งนี้โดยมีพระสงฆ์ที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้ความ ช่วยเหลือ และเสนอแนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้า เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการ บริหารจัดการองค์กรร่วมกัน

๒) จินตามยปัญญา หมายถึง ปัญญาเกิดจากความคิด ไม่ใช่ความคิดฟุ้งซ่านความฝัน เลื่อนลอย แต่เป็นความคิดจัดระบบข้อมูล ข้อมูลนี้ ได้มาจากการอ่านการฟังนั่นเอง วิธีจัดระบบ ข้อมูลมีดังนี้

- (๑) การจัดโดยปริมาณ คือ มากน้อย จำนวน ขนาด
- (๒) การจัดโดยคุณภาพ คือ จัดเป็นหมวด หมู่ เยี่ยม ดีมาก น้อย ปานกลาง
- (๓) การจัดโดยเวลา คือ ยุค สมัย ศตวรรษ ทศวรรษ
- (๔) การจัดโดยสถานที่ คือ ทวีป ภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง
- (๕) การจัดตามความสัมพันธ์คือ ความสัมพันธ์ในสังคม
- (๖) การจัดตามเหตุผลคือ การคิดวิเคราะห์เหตุและผลที่เกิดขึ้น การแก้ปัญหา

๓) ภาวนามยปัญญา หมายถึง ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติเจริญภาวนา การอบรม เป็น ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติเจริญสติเจริญภาวนาอบรม ปัญญาที่เกิดจากการคิดตามเหตุตามผลสิ่งที่ นิกรู้ขึ้นในใจ; ความรู้ที่เกิดขึ้นภายในใจ ก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้ต่อไป เช่น เครื่องบินเกิดขึ้น ได้เพราะความคิดของมนุษย์; สติปัญญาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างถูกต้องและสมควร เช่น คน ทำลายของสาธารณะเป็นพวกไม่มีความคิด

เมื่อได้ศึกษาหลักธรรมนี้แล้ว กลุ่มจะได้สะสมทรัพย์ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร จัดการองค์กร โดยการมอบหมายหน้าที่การงานให้แก่สมาชิกตามความถนัดและความสามารถของ แต่ละบุคคล เพื่อได้รับผิชอบหน้าที่ของตนเอง และมีการประชุมและนำเสนอผลการดำเนินงาน ทุกวันเสาร์แรกของเดือน ทั้งนี้เพื่อชี้แจงผลการทำงาน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ให้เพื่อนสมาชิกได้รับรู้ร่วมกัน เพื่อช่วยกันคิดวิเคราะห์เหตุและผลที่เกิดขึ้น จากนั้นก็ช่วยกันคิด แก้ปัญหาให้สำเร็จอย่างมีเหตุมีผล และช่วยกันปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจนเป็นที่ น่าพอใจ จนประสบผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม

เพื่อให้สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีความอยู่ดีมีสุข นอกจากจะส่งเสริมให้เป็นผู้มีความรู้ ทั้งในหน้าที่การงาน ตลอดจนรู้ทันเหตุการณ์ในปัจจุบันมีความรับผิดชอบคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นแล้ว การปฏิบัติเจริญสติเจริญภาวนาอบรมคุณธรรม จริยธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีศีลธรรม ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังนั้นกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนโดยการนำของ เจ้าอาวาสวัดโคกมน จึงจัดกิจกรรมอบรมธรรมะ เพื่อเจริญสติปัญญา เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยจัดกิจกรรมเป็นประจำ ในวันสำคัญแห่งชาติและวันสำคัญทางศาสนา เพื่อให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปในตำบลโคกมนและชุมชนใกล้เคียงได้ปฏิบัติร่วมกันอย่างต่อเนื่องด้วยความวิริยะอุตสาหะ

๒.๘.๒ วิริยพละ คือ กำลังความเพียร

วิริยพละ หมายถึงความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้านในหน้าที่การงานเช่นข้อคิดจากพระมหาชนกที่สอนว่าเกิดเป็นคนต้องอดทนเพียรพยายามเรื่อยไปจนกว่าจะไปถึงจุดหมายปลายทางแต่ความเพียรพยายามนั้นต้องเป็นความเพียรพยายามในทางที่ดีเท่านั้นเรียกว่าความเพียรพยายามชอบได้แก่การเพียรระวัง ไม่ให้ความชั่วเกิดและเพียรสร้างคุณความดีและเพียรพยายามรักษาความดีที่เกิดขึ้นไว้ไม่ให้เสื่อมทั้งหมดที่กล่าวมาเรียกว่าการเพียรพยายามในทางธรรมส่วนการเพียรพยายามในทางโลกได้แก่การเพียรพยายามประกอบอาชีพโดยตั้งจุดหมายหมายของชีวิตเอาไว้และเพียรพยายามที่จะทำให้สำเร็จเป็นการตั้งเป้าหมายบนความต้องการและเดินทางไปให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งใจไว้การนำพระธรรมคำสอนในหัวข้อวิริยพละเป็นการนำข้อที่ควรแก้ไขในทางอกุศลและข้อที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องที่เป็นกุศลอย่างพากเพียรพยายามด้วยสัจจวิริยะและอสังขาริกวิริยะจึงเป็นความเพียรที่สามารถทำให้เราพ้นจากทุกข์และแก้ไขซึ่งปัญหาดังที่พระพุทธองค์ตรัสสอนว่า“วิริเยน ทุกขมจเจติ” คนละถ่วงทุกข์ได้เพราะความเพียรแนวทางการบริหารเชิงพุทธด้วยหลักวิริยพละของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน โดยใช้หลักธรรมดังต่อไปนี้ ดังนี้

๑) **สัจจขาริกวิริยะ**ความขยันที่ต้องมีคนอื่นปลุกใจหรือมีสถานการณ์บีบบังคับถ้าไม่มีคนปลุกหรือบีบบังคับบางคนก็หมดกำลังใจและไม่ยอมทำอะไรต่อไปจิตที่ถูกชักจูงให้ทำหมายความถึง จิตดวงนี้ลำพังตนเองแล้วกำลังใจไม่แรงพอที่จะตัดสินใจทำเองได้ต้องถูกชักจูงจากคนอื่นก่อนจึงสามารถทำได้ความสำเร็จในการบริหารงานคือความสำเร็จในการทำให้ทรัพยากรบุคคลสามารถเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลแต่การที่จะให้บุคคลในองค์กรทำงานสู่เป้าหมายจะต้องมีแรงกระตุ้นหรือแรงปลุกด้วยการชักจูงด้วยการสร้างแรงจูงใจ

๒) **อสังขาริกวิริยะ** ความขยันที่เกิดจากการปลุกใจตัวเองแม้คนอื่นจะหมดกำลังใจ ล้มเลิกการทำงานไปแล้วแต่คนที่ปลุกใจตัวเองจะลุกขึ้นสู้ต่อไปในฐานะที่ผู้นำคนอื่นๆ นักบริหาร ต้องมีอสังขาริกวิริยะคือไม่ยอมแพ้ง่ายๆเมื่อเผชิญอุปสรรค เขาต้องปลุกระดมคนอื่นให้ทำงานต่อไปถ้าหัวขบวนยอมแพ้เสียคนเดียวองค์กรทั้งหมดก็สิ้นฤทธิ์ เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดพลังความเพียรจากภายในเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเกิดจากผู้อื่นได้เป็นพลังปรารถนาอันแรงกล้าเป็นจิตใจที่มุ่งมั่นที่เรียกว่าเป็นแรงปลุกจากภายในในส่วนของบุคคล แรงที่ทรงพลังอย่างมหาศาลคือแรงกระตุ้นที่เกิดจากภายในตัวเองจินตนาการแนวโน้มนวัตกรรมวิธีปฏิบัติงานอันเป็นไปโดยธรรมชาติของบุคคลที่มีแรงผลักดันแรงอัดคนจะมีความอดทนความมุ่งมั่นไม่เท่ากันซึ่งที่กล่าวขึ้นมาทั้งหมดคือแรงกระตุ้นจากความปรารถนาของจิตใต้สำนึกเป็นแรงกระตุ้นจากภายในส่วนลึกเป็นแรงขับเคลื่อน เราจะเห็นว่าผู้นำในโลกนี้จะมีแรงกระตุ้นจากส่วนลึกภายในเป็นแรงปรารถนาอันแรงกล้าวิริยะในการบริหารวิริยะหรือความขยัน มี ๒ ประเภท

๓) **อิทธิบาท ๔** สูตรสำเร็จแห่งการทำงาน
อิทธิบาทซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ ประการ^{๒๙} กล่าวคือ

- (๑) จันทะความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
- (๒) จิตตะความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น
- (๓) วิริยะความพากเพียรในสิ่งนั้น
- (๔) วิมังสาความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนนำไปประยุกต์ใช้เน้นหลักอิทธิบาท ๔ บันไดธรรมสู่ความสำเร็จ

อิทธิบาท แปลว่าบาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรมเครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใดต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่าอิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็นธรรม ๔ อย่างนี้^{๓๐} ย่อมเกี่ยวเนื่องกันและมีหน้าที่เฉพาะของตน จันทะคือความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

วิริยะ คือความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อ ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง

^{๒๙} พระธรรมโกศาจารย์ (ประชฺร ฐมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๔-๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์พระครูพัชรคณาภิรักษ์ (ปัญญธรรจารูมโณ), ประธานผู้ก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘.

จิตตะ หมายถึงความไม่ทอดทิ้ง สิ่งนั้นไปจากความรู้สึก ของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอคำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่

วิมังสา หมายถึงความสอดส่องใน เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญาไว้อย่างเต็มที่

เคล็ดลับวิปัสสนาบริหารอย่างมีสติ

- (๑) สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานตลอดจนป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น
- (๒) การเจริญวิปัสสนาช่วยประหยัดค่าอบรมซึ่งทำให้นักบริหารเข้าถึงปัญญาในระดับ ประสพการณ์
 - (๓) ลดความเป็นตัวคนทำให้รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรมากขึ้น
 - (๔) เมื่อมีประสบการณ์กำหนดสติสามารถนำไปใช้กับระหว่างการทำงานโดย กำหนดจิตตนเอง
 - (๕) คนที่เข้าถึงการมีสติเมื่อประสบปัญหาจะลุกขึ้นมาสู้ได้ทันสถานการณ์

๒.๘.๓ อนวัชชผละ กำลังสุจริต

ความหมายของอนวัชชผละแปลตามตัวว่าพลังจากการทำสิ่งไม่เป็นโทษถ้าเราแปล กลับอีกทีอนวัชชผละคือทำสิ่งที่บริสุทธิ์ที่สุดจิตที่เป็นคุณคนเราถ้าทำอะไรที่บริสุทธิ์จะมีกำลังจะมี การกระทำที่ไม่มีโทษคือทำในสิ่งที่ไม่ผิดกฎหมายไม่ผิดศีลธรรมไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมอันดี งามของสังคมมีความสุจริตมีความหมายถึงนักบริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดย มีหลักความดีสอดคล้องสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันดังต่อไปนี้

๑) เบญจศีลหรือศีล๕ธรรมเพื่อป้องกันเหตุแห่งความขัดแย้งในเบื้องต้นหากพิจารณา ตั้งแต่ในระดับบุคคลลงไปจะพบว่าเบญจศีล นับเป็นเครื่องมือการประเมินในระดับบุคคลได้อย่าง เป็นสากลมากที่สุด กล่าวคือสังคมโลกโดยส่วนใหญ่ล้วนให้การยอมรับร่วมกันว่า การเป็นบุคคลที่ สมบูรณ์นั้นจะต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย ๕ ประการตามที่ปรากฏในศีลห้า (หรือเบญจศีล) ซึ่งหาก บุคคลขาดคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดไปแล้วก็จะก่อปัญหาแก่สังคมได้ เรียกคุณสมบัติของบุคคล ที่มีศีลธรรมว่าเป็นอารยชนหรือเป็นผู้ที่มีมนุษยธรรม) อนึ่งโดยตัวของเบญจศีลและเบญจธรรม เองก็มีลักษณะที่เป็นเกณฑ์ที่ใช้ตรวจสอบกันเอง (recheck) (คือระหว่างเบญจศีลกับเบญจธรรมเอง) อยู่แล้ว^{๓๓}

^{๓๓}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ธรรมานุญชีวิต, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์การศาสนากรมการ ศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า๒๓-๒๔.

(๑) ปาณาติปาตาเวรมณีสิกขาปทํสมาธิยามิ เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทั้งปวง การเว้นขาดจากการเบียดเบียนชีวิตคนและสัตว์คู่กับ การมีเมตตา

(๒) อทินนาทานาเวรมณีสิกขาปทํสมาธิยามิ เว้นจากการลักทรัพย์เอาสิ่งของที่เขาของไม่ได้ให้รวมถึงการเบียดบังน้อราษฎ์บังหลวง การเว้นขาดจากการลัก การเบียดบังหรือการฉกชิงสิ่งของที่เขามิได้ให้ คู่กับ การเลี้ยงชีพโดยสุจริต

(๓) กาเมสุมิจจาจาราเวรมณีสิกขาปทํสมาธิยามิ เว้นจากการประพฤติดิในกามทั้งหลายข้อนี้เพียงแต่คิดก็ผิดแล้ว การเว้นขาดจากการประพฤติดิในกาม การประทุษร้ายของรักของหวงของผู้อื่น คู่กับ การสำรวมในกาม

(๔) มุสาวาทาเวรมณีสิกขาปทํสมาธิยามิ เว้นจากการพูดเท็จคำหยาบหรือพูดสอดเสียดสีล่อลวง การเว้นขาดจากการใช้วาจาที่เป็นเท็จ คู่กับ การสำรวมในวาจา ให้พูดแต่ความจริง

(๕) สุราเมรยมชฺชพมาทภูฏานาเวรมณีสิกขาปทํสมาธิยามิ เว้นจากการดื่มน้ำเมาถึงเสพติดล่อลวง การเว้นขาดจากการดื่มสุรา เสพของมีนเมา คู่กับ การสำรวมในการดื่มน้ำเมา และให้มีสติระลึกรู้ตัวอยู่เสมอ

การประเมินบุคคลโดยใช้เบญจศีลนี้ถือว่ามีความสำคัญเพราะช่วยให้ทราบถึงอุปนิสัย พฤติกรรม ทศนคติหรือแนวคิดพื้นฐานสำหรับใช้ดำรงชีวิตของผู้ถูกประเมินว่าเป็นอย่างไรได้ โดยในการประเมินผู้ประเมินสามารถสร้างเครื่องมือวัดที่ประยุกต์ขึ้นจากเบญจศีลได้โดยตรง (เช่น นำมาสร้างเป็นเครื่องมือวัดทางจิตวิทยา การสร้างแบบสัมภาษณ์ หรือแบบสอบถามในขั้นต้น) เพื่อให้ทราบข้อมูลของบุคคลผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการต่อไป ทั้งนี้ การประเมินอุปนิสัยและพฤติกรรมดังกล่าวนี้อาจมุ่งประเมินเพื่อการคัดเลือกเข้าศึกษา เพื่อเข้าทำงานหรือเพื่อการเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

๒) สัปปริสัทธิธรรม๗ธรรมแห่งความเป็นคนดีเป็นธรรมของสัตว์บุรุษหรือธรรมของคนดีมี๗ประการ^{๓๒} ดังนี้

- (๑) ธีมมัญญตาความเป็นผู้รู้จักเหตุ
- (๒) อัตถัญญตาความเป็นผู้รู้จักผล
- (๓) อุตตัญญตาความเป็นผู้รู้จักตน
- (๔) มัตตัญญตาความเป็นผู้รู้จักประมาณ
- (๕) กาลัญญตาความเป็นผู้รู้กาล
- (๖) ปริสัณญตาความเป็นผู้รู้จักชุมชน

^{๓๒} อ่างแล้ว. หน้า ๔๖.

(๓) ปุคคลัญญตาความเป็นผู้รู้จักบุคคล

๓) มรรคมืองค์๘แนวทางแห่งการดับทุกข์ “มัชฌิมาปฏิปทา” แปลว่าทางสายกลางเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตการทำงานที่ทุกอย่างต้องมีความสมดุล (Balance) ต้องมีการปรับให้ทุกอย่างสมดุลซึ่งกันและกันบนทางสายกลางหลักไตรสิกขาทางสายกลางที่ว่าด้วยศีลสมาธิปัญญา กล่าวคือหลักศีลในส่วนของมรรคมืองค์๘ประกอบด้วย

- (๑) สัมมาวาจาหมายถึงการเจรจาชอบ
- (๒) สัมมากัมมันตะหมายถึงการงานชอบ
- (๓) สัมมาอาชีวะหมายถึงเลี้ยงชีพชอบ
- (๔) สัมมาวายามะหมายถึงความเพียรชอบ

หลักสมาธิในส่วนของมรรคมืองค์๘ประกอบด้วย

- (๕) สัมมาสติหมายถึงมีสติระลึกรู้ชอบ
- ๖) สัมมาสมาธิหมายถึงตั้งใจชอบ

หลักปัญญาในส่วนของมรรคมืองค์๘ประกอบด้วย

- (๗) สัมมาทิฐิหมายถึงความเห็นชอบความเข้าใจถูกต้อง
- (๘) สัมมาตั้งกัมปะหมายถึงคำริชอบ (Right Intention)

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโลกมนนำหลักธรรมทุกข้อมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาชีวิตของสมาชิกและความเจริญเติบโตขององค์กร เน้นหลักธรรมสัปบุริสธรรม๗ธรรมแห่งความเป็นคนดี

๒.๘.๔ สังคหผละ กำลังมนุษย์สัมพันธ

สังคหผละ หมายถึงกำลังจากการสงเคราะห์การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้อื่นทั้งในระดับบุคคลครอบครัวชุมชนและประเทศชาติในที่สุด เป็นข้อสำคัญยิ่งเช่นกันกำลังแห่งการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์นี้เป็นเครื่องมือแสดงให้เห็นถึงความจริงที่ว่าพลังจากสังคมเป็นพลังที่สำคัญต่อความสำเร็จ ก่อเกิดจากความมีน้ำใจความน่าเชื่อถือที่สังคมมีความเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยน้ำใสใจจริงซึ่งมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

๑) พรหมวิหาร๔หลักธรรมของผู้ปกครองเป็นธรรมอันเป็นเครื่องอยู่ของพรหมเป็นหลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่ผู้ปกครองผู้นำผู้จัดการ

- (๑) เมตตาเป็นความรักใคร่เป็นความปรารถนาดีมีสุข
- (๒) กรุณาเป็นความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

- (๓) มุทิตาความมีจิตพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุขด้วยความจริงใจ
- (๔) อุเบกขาความวางเฉยไม่ดีใจไม่เสียใจเมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติหมายถึงความวางใจเป็นกลางตั้งตนเป็นกลาง

๒) สังคหวัตถุ๔หลักธรรมแห่งการเสวยสละเป็นหลักธรรมที่การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นประกอบ^{๓๓}ด้วย

(๑) ทานหมายถึงการให้น้ำใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทานคือการให้ทั้งสิ่งของและน้ำใจทานคือการให้วัตถุภายนอกเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ โดยต้องมีผู้รับโดยตรงทานมีสามอย่างคือวัตถุทานธรรมทานและอภัยทาน

(๒) ปิยวาจาหมายถึงการพูดด้วยคำไพเราะอ่อนหวานไม่หยาบกระด้างปิยวาจาคือการพูดด้วยถ้อยคำที่ดีที่สร้างสรรค์ผูกใจได้มิตร

- (๓) อุตถจริยาหมายถึงการทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น
- (๔) สมานัตตาหมายถึงการวางตัวสม่ำเสมอการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นโดยการประพฤติโอบอ้อมอารีวิจิไพเราะสงเคราะห์ประจวบคนเสมอด้วยดี

๓) บารมีธรรม ๑๐ คำสั่งใจทรงความดีบารมีหมายถึงคำสั่งใจหมายความว่าท่านทั้งหลายต้องมีคำสั่งใจทรงความดีทั้ง ๑๐ ประการไว้ในใจครบถ้วนทุกอย่างไม่บกพร่องคำว่าทรงความดีนี้ไม่ได้หมายความว่าจำได้ต้องทำได้ให้จิตทรงอารมณ์เป็นปกติบารมี ๑๐ ประการก็คือ

- (๑) ทานบารมีได้แก่การให้การเสวยสละ
- (๒) ศีลบารมีคือการทรงศีลให้บริสุทธิ์การรักษากายวาจา
- (๓) เนกขัมมบารมีคือการถ้อยบวชความปลื้มตัวปลื้มใจจากกาม
- (๔) ปัญญาบารมีคือทรงปัญญารู้เท่าทันความรอบรู้ความหยั่งรู้เหตุผล
- (๕) วิริยบารมีคือมีความเพียรความแก่กล้าไม่เกรงกลัวอุปสรรค
- (๖) ขันติบารมีคือมีความอดทนความทนทานของจิตใจ
- (๗) สัจจบารมีคือมีความจริงคือพูดจริงทำจริงและจริงใจ
- (๘) อริยฐานบารมีคือมีความตั้งใจการตัดสินใจเด็ดเดี่ยว
- (๙) เมตตาบารมีคือมีจิตใจเมตตาปราณี
- (๑๐) อุเบกขาบารมีคือความวางใจสงบราบเรียบสม่ำเสมอเที่ยงธรรมและดำรงอยู่ในธรรมไม่ลำเอียงเพราะรักห่างเพราะชัง

^{๓๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๒๘๔.

๔) ทศพิธราชธรรมหรือธรรมของพระราชา ๑๐ ประการ^{๓๔} กล่าวคือ

(๑) ทานการให้ทรัพย์สินสิ่งของและธรรมเพื่อช่วยเหลือประชาชนรวมทั้งการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ

(๒) ศีลการสำรวมระวังรักษาพฤติกรรมทางกายและทางวาจาให้ถูกต้องเรียบร้อยดีงาม

(๓) บริจาคเสียสละความสุขสบายส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

(๔) อาชวะความซื่อตรงคือความซื่อสัตย์สุจริตบอกความจริงแก่ประชาชนไม่อ้อมค้อมหลอกลวงไม่ทุจริตคอร์รัปชัน

(๕) มัททวะเป็นการปฏิบัติต่อคนอื่นด้วยความอ่อนโยนสุภาพเรียบร้อยไม่เย่อหยิ่งหลงตัวเองมัททวะเป็นความแข็งแรงแต่ไม่แข็งกระด้างและเป็นความอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ

(๖) ตบะคือความเพียรเพากิเลสตัณหาไม่หลงระเหิรไปกับคำสรรเสริญเยินยอและความสำเร็จสำราญที่มาพร้อมกับอำนาจวาสนาจนลืมนึกปฏิบัติหน้าที่ให้บริบูรณ์

(๗) อักโกธะแปลว่าความไม่โกรธความหมายโดยตรงก็คือความเมตตาต่อคนทั่วไปไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของความโกรธไม่ใช้อำนาจบาตรใหญ่

(๘) อวิหิงสาแปลว่าความไม่เบียดเบียนหมายถึง ความกรุณาต่อคนทั่วไปไม่หาเรื่องกดขี่ข่มเหงหรือลงอาญาแผ่นดินโดยปราศจากเหตุอันควร

(๙) ขันติคือความอดทนต่ออนิฏฐารมณ์คือสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาหรือไม่น่าพอใจเมื่อต้องประสบสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาหรือไม่น่าพอใจก็สามารถควบคุมกิริยาอาการให้นิ่งสงบอยู่ได้

(๑๐) อวิโรธนะหมายถึงการยึดมั่นในหลักการปกครองหลักนิติธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆโดยไม่ประพฤติดุปฏิบัติให้ผิดเพี้ยนไปจากหลักการเหล่านั้น

สรุปได้ว่า กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนใช้หลักธรรมเพื่อบริหารบุคลากร บริหารงาน บริหารเงิน และบริหารกลุ่มของตนให้เจริญก้าวหน้า ด้วยหลักธรรมที่สำคัญ เป็นการสร้างพลังแห่งความดีพลังธรรมให้เกิดขึ้นสร้างปัจจัยแห่งความสำเร็จให้ชีวิตไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การทำความดีด้วยความสุจริตและความเป็นที่รักใคร่เมตตาขอมเป็นพลังที่จะขับเคลื่อนให้เข้าสู่จุดหมายและความสำเร็จของชุมชน อย่างยั่งยืน และถาวร เพราะสมาชิกมีคุณธรรม มีเงินใช้จ่าย เพื่อแก้ความอดอยากได้บ้าง จึงถือว่า กลุ่มได้สร้างโอกาส สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างคุณธรรม ครอบงำตลอดชีวิตของคนผู้นั้น ให้ทำความดี โดยมีเงินเป็นแรงจูงใจ และมีคุณธรรมคอยค้ำจุนชีวิต

^{๓๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ธรรมบุญชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนากรรมการศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๒๓-๒๔.

บทที่ ๓

การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ บ้านโคกมนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการองค์กร

ในบทนี้ ผู้วิจัย มุ่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ ความหมายของพุทธธรรม ประเภทของหลักพุทธธรรมที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นำไปประยุกต์ใช้สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรม และบทสรุปวิเคราะห์ท้ายบท ดังนี้บ้านโคกมน

๓.๑ บริบททางสังคมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ก่อนที่จะทราบถึงหลักพุทธธรรม ที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ นำไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ดำเนินงานของกลุ่มนี้ ผู้วิจัย ได้นำเสนอถึงปัญหาต่างๆ ที่ประชาชนในหมู่บ้านแห่งนี้ ได้ประสบกันมาก่อนที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จะเข้าไปก่อตั้ง เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ และมีสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ๑๕๕ คน ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๒๕๐ ราย มีเงินในกองทุนสะสมทรัพย์ของสมาชิกกว่า ๔ ล้านบาท ดังนั้น จึงควรทราบถึงปัญหาที่ทำให้เกิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ซึ่งเป็นทางเลือก ดังนี้

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกันกับประชาชนในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทยดังนี้

๑) ปัญหาเกี่ยวกับการเล่นการพนันของชาวบ้าน อันเป็นผลมาจากการว่างงานและไม่สามารถจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างอื่นได้จึงมุ่งที่จะแสวงหาทรัพย์ด้วยวิธีที่ง่ายและคิดว่าจะทำให้ตนร่ำรวย มีเงินทองใช้จ่ายคล่องมือยิ่งขึ้น แต่ตรงกันข้ามกลับทำให้เป็นหนี้สินและกู้เงินนอกระบบมากขึ้น จนบางคนถึงกับหมดเนื้อหมดตัว โฉนดที่ดิน เรือกสวนไร่นา ก็จำนองไว้ และเมื่อไม่ไปไถ่ถอน ก็หมดสิทธิ ที่ดินนั้นก็ตกเป็นของนายทุนต่อไป

๒) ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนไม่มีกิจกรรมร่วมกัน คือ ไม่มีที่ทำงานร่วมกัน

๓) ปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะสมุนไพรรักษาโรคต่าง ๆ ซึ่งก็มีการใช้ยาสมุนไพรรักษาโรคกันอยู่บ้าง แต่ทำไม่ถูกวิธี ชาวบ้านจึงหาที่พึ่งแบบผิดๆ ถูกๆ ไม่เข้าใจหลักสุขภาพอนามัย เข้าใจว่าเจ็บป่วย เกิดจากภูติผีปีศาจหรือถูกผู้มีวิชาอาคมกระทำไสยศาสตร์

๔) ปัญหาชาติที่ติดทำกิน ชาวบ้านบางกลุ่มมาจากถิ่นอื่น เมื่อนานๆ เข้าก็จับจองที่อยู่กันเอง แต่ไม่ได้ทำหลักฐานเป็นโฉนดหรือหนังสือสำคัญเอาไว้ จึงเป็นเหตุให้ไม่มีสิทธิที่จะครอบครองผืนดินแปลงนั้นๆ ได้

นอกจากนั้นแล้ว ประชาชนที่เข้าร่วมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นั้น มีความเชื่อที่แตกต่างกันและที่สำคัญกลุ่มนี้ เน้นคุณธรรม จริยธรรมของคนมากกว่าเรื่องเงินทอง แต่ก็ใช้เงินทองนั่นเองเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยให้งานบรรลุถึงเป้าหมายชีวิตด้วยปัจจัย ๔ ภายนอก เพื่อไม่ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีมีสุข และภายใน ก็คือ หลักพุทธธรรมที่จะนำชีวิตให้เป็นแก่นสาร

๓.๒ ทูทางสังคมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ในการจะนำหลักพุทธธรรมไปปรับประยุกต์ใช้กับบุคคลกลุ่มใดก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ความเป็นมาของกลุ่มนั้นๆ เสียก่อนว่า มีการบริหารจัดการ โครงการกลุ่มอย่างไร และมุ่งเน้นสิ่งใดเป็นเป้าหมายหลัก คือ มุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรม หรือ มุ่งเน้นธุรกิจเงินทองผลประโยชน์ ดังนั้น สิ่งที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้ร่วมตัวกันจัดตั้งกลุ่มในแต่ละพื้นที่ของประเทศ ไทย เพราะมีหลักเกณฑ์ที่เหมือนกันแต่ก็ปรับใช้ให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และแต่ละจังหวัด ซึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของสมาชิกนั้นๆ เป็นองค์ประกอบด้วย และที่สำคัญ ก็คือ จะต้องมียุทธศาสตร์เป็นเบื้องต้นก่อน ในการดำเนินการก่อตั้งเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

คำว่า “ยุทธศาสตร์” หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ร่วมกับวิถีชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นจึงรวมทั้งสิ่งที่ป็นวัฒนธรรมเช่นทรัพยากรธรรมชาติทรัพยากรบุคคลและสิ่งที่ป็นนามธรรมเช่นวิถีชีวิตวัฒนธรรมภูมิปัญญาความสัมพันธ์ของชุมชนซึ่งช่วยให้เกิดการพึ่งพาเอื้ออาทรระหว่างกันอันนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชนยุทธศาสตร์ของชุมชนสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จึงประกอบด้วยทุนที่เป็นวัฒนธรรมและทุนที่เป็นนามธรรม^๑ ดังนี้

(ก) ทุนที่เป็นวัฒนธรรมคือสมาชิกของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่มากกว่า ๔๐๐ คนและเงินเวียนในการบริหารจัดการในกลุ่มเป็นเงิน ๓,๕๒๐,๓๔๐ บาท

(ข) ทุนที่เป็นนามธรรมได้แก่วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวบ้านที่เคยปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นี้ ก็ได้เข้าไปเสริมสร้างศักยภาพแก่ประชาชนในหมู่บ้านให้เป็นผู้มีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลง และไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต่างๆ ที่จะนำตนและครอบครัวไปสู่ความเสื่อมเสียเงินทองและชื่อเสียง

^๑สุวัฒน์ คงแป้น, วิถีแห่งทำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตตามแนวทางของพระสุบิน ปณีโต, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิชุมชนไท, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒๒-๑๒๓.

(ค) **ทุนทางศาสนา**คือความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความมั่นคงในจิตใจของสมาชิกในกลุ่มมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นเสริมแรงด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน และด้วยบทบาทใหม่ของพระสงฆ์ที่คอยเป็นที่เลี้ยงกลุ่มแห่งนี้ด้วยดีมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๘ ซึ่งก็ใช้ศาลาของวัดอันเป็นทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว เป็นที่รวมตัวทำกิจกรรมของสมาชิก แต่ในปัจจุบัน ได้ตั้งสำนักงานฝ่ายบัญชีและการเงินภายในหมู่บ้าน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิกที่มาติดต่อประสานงาน ไม่ต้องออกไปยังวัดเหมือนเช่นเดิมแล้ว

(ง) **ทุนทางวัฒนธรรม**คือ วัฒนธรรมเครือญาติเป็นการรวมผู้คนทุกช่วงอายุตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึงผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งเป็นที่พึงทางใจนำอาหารมาเลี้ยงดูกันมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนสารทุกข์สุกดิบ เป็นอาหารทั้งทางใจและสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและการเป็นเจ้าของร่วมกันเป็นการฟื้นฟูสำนึกสาธารณะหรือการเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นการรวมกลุ่มผู้คนหลากหลายมีผู้นำตามธรรมชาติทั้งที่เป็นพระสงฆ์ภิกษุและปราชญ์ชาวบ้านโดยประสานกับบุคคลภายนอกคือผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆและผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชน^๒

๓.๓ ประเภทของหลักพุทธธรรมที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นำไปประยุกต์ใช้

คำว่า **พุทธธรรม**คือ การประมวลคำสอนทั้งปวงในพระพุทธศาสนา มาวางเป็นข้อสรุปว่าพระองค์ทรงสอน และทรงมุ่งหมายแท้จริงเป็นอย่างไร ตลอดจนปฏิบัติของเหล่าพระอรหันต์ทั้งหลาย และปฏิบัติขององค์สมเด็จพระบรมศาสดา ผู้เป็นแหล่งหรือที่มาของคำสอน บุคลิกและสิ่งที่ผู้สอนได้กระทำ....ก็จัดอยู่ในหลักพุทธธรรมนี้ด้วย^๓

ในงานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาพุทธธรรมที่เป็นการวางแนวทางการดำเนินชีวิตการดำเนินธุรกิจเป็นหลักธรรมที่กำหนดถึงการใช้ปัญญาความ پاکเพียรความดีและใส่ใจสังคมเป็นหลักธรรมที่สร้างให้มีสติปัญญาขันทนแข็งเป็นคนดีและเป็นที่รักของผู้อื่นเป็นพลังสำคัญ๔ประการในการบรรลุสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จคือ พละ ๔ พลังแห่งธรรมปัญญาพละ, วิริยพละ, อนวัชชพละและสังคหพละธรรมที่เป็นปฏิสัมพันธ์ต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรม โดยกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้เนื้อหาที่จะได้นำเสนอไปตามลำดับต่อไปนี้

หลักการบริหารเชิงพุทธจากหลักพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงแสดงพระธรรมคำสอนว่าด้วยหลักพลังแห่งธรรมว่าด้วยพละ๔เป็นหลักธรรมที่สำคัญมากที่สุดแห่งการ

^๒ สัมภาษณ์ ประทวน แจ่มบ้าน, ประธานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร) : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

ดำรงชีวิตเป็นหลักธรรมที่สามารถทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน อาชีพเราจะเห็นว่าชีวประวัติของผู้ที่ประสบความสำเร็จในโลกนี้จะเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตตามหลักพลังแห่งธรรมพละ๔ ด้วยกันหมดทั้งสิ้น

แนวทางการบริหารเชิงพุทธเราจะเห็นโครงสร้างของหลักธรรมพละ๔ ที่กล่าวถึงปัญญา พละวิริยพละอนวัชชพละและสังคหพละคำว่าพละก็คำเดียวกับคำว่าพลังการสะสมบุญการสะสมความดีการประพฤติอยู่ในธรรมเป็นการสร้างพลังแห่งความดีเป็นการสร้างพลังธรรมให้เกิดขึ้นเป็นการสร้างปัจจัยแห่งความสำเร็จให้ชีวิตหน้าที่การงานเราสามารถจัดให้เห็นหมวดหมู่ของพระธรรมในแต่ละหมวดเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติการเจริญปัญญาความอดสาหาเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคการทำความคิดด้วยความสุจริตและความเป็นที่รักใคร่เมตตาข่มเป็นพลังทั้ง๔ที่จะขับเคลื่อนให้เข้าสู่จุดหมายและความสำเร็จ

ในบทนี้จึงเป็นบทสรุปของการนำหลักธรรมของพระพุทธองค์มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติต่อไป

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) พุทธวิธีบริหารที่นักบริหารทุกระดับ ทั้งไปนำไปเป็นแนวทางในการบริหาร มีเนื้อหาเพียงแค่ ๓ เรื่อง (คือ พุทธวิธีบริหาร, ผู้นำในหัวใจคน, คุณธรรมสำหรับนักบริหาร) ทุกเรื่องล้วนน่าสนใจ

๑) พุทธวิธีบริหาร

หน้าที่ของนักบริหารมีกรอบในการพิจารณาหน้าที่ ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการ ได้แก่ เรื่อง

- ๑.๑) พุทธวิธีในการวางแผน
- ๑.๒) พุทธวิธีในการจัดองค์กร
- ๑.๓) พุทธวิธีในการบริหารงานบุคลากร
- ๑.๔) พุทธวิธีในการอำนวยการ
- ๑.๕) พุทธวิธีในการควบคุม ติดตาม ประเมิน

๒) ผู้นำในหัวใจคน ผู้นำ ๒ ประเภท ได้แก่

- ๒.๑) ผู้นำที่นั่งอยู่บนหัวคน เป็นผู้นำที่สวมหัวโชนข่มผู้อื่นตลอดเวลา
- ๒.๒) ผู้นำที่นั่งอยู่ในหัวใจคนเป็นผู้นำที่หัดถอนหัวโชนออก ทำตัวเป็นกันเอง มีนิวาตะ คือ อ่อนน้อมถ่อมตนความอ่อนน้อมถ่อมตนของผู้นำไม่ใช่เป็นการแสดงถึงความอ่อนแอ ผู้นำที่นั่งอยู่ในหัวใจคน จะเป็นคนที่แข็งแกร่ง แต่ไม่แข็งแกร่งดั่ง อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอผู้นำที่ดีต้องพยายามเปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร แต่ผู้นำบางคนถนัดแต่เรื่องเปลี่ยนมิตรให้เป็นศัตรู ผู้นำที่ดีต้องสามารถนั่งอยู่ในหัวใจของมิตร และพิชิตหัวใจของศัตรู

๓) คุณธรรมสำหรับนักบริหาร มีหัวข้อย่อยๆ ได้แก่

- ๓.๑) หน้าที่ของนักบริหาร
- ๓.๒) ปัญหาเรื่องการทุจริต
- ๓.๓) คุณลักษณะของนักบริหาร

นักบริหารจะทำหน้าที่สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ต้องมีธรรมานุธรรมะปฏิบัติ คือ ปฏิบัติธรรมน้อยให้กลายเป็นธรรมใหญ่ เลือกธรรมะย่อยๆ มาปฏิบัติให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการ การเลือกใช้ธรรมะให้ถูกต้องนี้แหละคือการบริหารเชิงพุทธหัวใจของการบริหารเชิงพุทธ มีลักษณะ ๓ ประการ(ดังที่พระพุทธเจ้าตรัส ไว้ในทศิยปาปณิกสูตร)

(๑) จักขุมา ซึ่งแปลว่า สายตาที่ยาวไกล มีปัญญามองการณ์ไกลหรือภาษาฝรั่งเรียกว่า วิสัยทัศน์ เล็งการณ์ไกลได้ว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร จึงจะสามารถซื้อของในฤดูกาลที่ถูกถูกแล้วนำไปขายในฤดูกาลที่ของแพงได้

(๒) วิฐุโร มีความเชี่ยวชาญในการบริหาร จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเช่น พ่อค้าเพชรก็ต้องดูเพชรออกว่าเป็นเพชรแท้หรือเพชรเทียม

(๓) นิสสยสัมปันโน แปลว่า พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้ มีนิสัยดี คนอยากจะทำงานด้วย นั่นคือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งไม่ว่าจะเป็นนักบริหารระดับไหนก็ขาดคุณสมบัติข้อ ๓ เรื่องมนุษยสัมพันธ์ไม่ได้เพราะไม่เช่นนั้นจะทำกิจการใดก็ไม่สำเร็จ แต่ถ้าเป็นนักบริหารระดับสูง เรื่องของวิสัยทัศน์เป็นเรื่องสำคัญที่สุด หากเป็นผู้บริหารระดับต้น หรือโฟร์แมน คุณสมบัติข้อ ๒ และข้อ ๓ ในเรื่องความเชี่ยวชาญและมนุษยสัมพันธ์จะสำคัญมาก

๔) วิธีการบริหาร

วิธีการบริหารงานที่ดี คือ ธรรมาธิปไตย นักบริหารประเภทที่เดินสายกลางใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ใครทำดีต้องให้รางวัล ใครทำชั่วต้องลงโทษ

๕) ธรรมเพื่อการบริหาร มี ๔ ประการคือ

- ๕.๑) ปัญญพละ กำลังความรู้หรือความฉลาด (รู้ตน รู้คน รู้งาน)
- ๕.๒) วิริยพละ กำลังแห่งความเพียร
- ๕.๓) อนวัชชพละ กำลังการงานที่ไม่มีโทษ หรือความสุจริต
- ๕.๔) สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ หรือมนุษยสัมพันธ์

๖) นักบริหารต้องพัฒนาปัญญา

- ๖.๑) สุตมยปัญญา การรับรู้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ
- ๖.๒) จินตมยปัญญา การรับรู้ที่เกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เรารับมาจากการฟัง หรือจากการอ่าน

๖.๓) ภาวนามยปัญญา ความรอบรู้ที่เกิดโดยประสบการณ์ หรือการลงมือทำจริง ๆ

"พุทธวิธีบริหาร" หากนำไปใช้ในการบริหารการทำงาน ท่านก็มีโอกาสที่จะเป็น ผู้บริหารที่เก่ง เป็นผู้นำที่อยู่ในหัวใจคน มีคนรัก และเป็นนักบริหารที่ดี มีคุณธรรม ได้อย่างแน่นอน

ระบบการบริหารงานที่ดีที่สุด คือ ระบบ ชรรมาธิปไตย เอาธรรมะ ความถูกต้องความดี งาม เอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ถือกคิ ถูกต้องไม่จำเป็นต้องถูกใจข้าพเจ้า ถ้าเป็น ประชานบริษัท แต่มี ผู้จัดการที่ดีเสนอแนะแนวคิดดีๆ แต่อาจจะไม่ถูกใจ ก็ทำไปเถอะ คนที่ยึดหลัก ชรรมาธิปไตยในการบริหารงาน จะเป็นผู้ที่กล้าตัดสินใจ กล้าบุกเบิก กล้าลงทุน กล้าทำในสิ่งที่ทุกคนบอกว่าทำไปทำไม แต่เป็นประโยชน์ทั้งกับตนเองและส่วนรวม และก่อให้เกิดสิ่งดีๆ กับองค์กร และสังคมโดยรวม^๔

กนก แสนประเสริฐ ได้เสนอหลักบริหารเชิงพุทธศาสตร์ว่า การบริหารงานสมัยใหม่ จำเป็นต้องอาศัยวิทยาการด้านการบริหารจัดการเข้ามาสนับสนุนองค์กรอีกทั้งหลักการบริหารที่นำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ก็มีมานานแล้วดังเช่น หลักสัปปริสธรรมที่พระพุทธเจ้าทรง สอนไว้ ๗ ประการ คือ

๑) ฆัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือ รู้ความจริงรู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรม ได้ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลและรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล รวมความว่า การบริหารจัดการองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรให้มี ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลรู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ อันว่า "สิ่งทั้งหลาย เกิดขึ้นตั้งอยู่ดับไป เป็นธรรมดา" โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารองค์กร

๒) อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล หรือความมุ่งหมาย คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก หมายถึงการบริหารงาน องค์กรให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และรู้ถึงประโยชน์ขององค์กรที่นำไปสู่ความมั่นคง และไม่มี ผลกระทบใดๆ ต่อองค์กรในที่นี้ก็หมายถึงการมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่วิเคราะห์ผลกระทบด้าน ต่าง ๆ

๓) อัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ ความสามารถและคุณธรรมเป็นอย่างไรและเท่าใด แล้วประพฤติให้เหมาะสม รู้จักที่จะปรับปรุง ต่อไปในที่นี้หมายถึง รู้จักองค์กรที่เราบริหารเป็นอย่างดีว่าจุดด้อยจุดแข็งอย่างไรมีขีดความสามารถ อย่างไร รู้จักปรับองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบรวมทั้งการบริหารความแตกต่างที่จะทำ ให้องค์กรเป็นเลิศ มีประสิทธิภาพและมั่นคงถาวร

^๔ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕. หน้า ๔๔-๘๐.

๔) มัตตัญญูตาความผู้รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์ ในที่นี้หมายถึง การบริหารการเงิน หรือการขยายกิจการต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์กร จิตความสามารถขององค์กรจิตความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรรวมทั้งการแข่งขันที่ รอบคอบและรู้จักประมาณจิตความสามารถขององค์กร

๕) กาลัญญูตาความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาในการ ประกอบกิจในที่นี้หมายถึง การบริหารจัดการ จะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสมการ สร้างโอกาสขององค์กรจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ในเวลานั้นๆว่าควรจะดำเนินการอย่างไร อะไรควรคง อะไรควรกระทำเวลาใดควรขยายกิจการหรือช่วงเวลาใดที่จะบริหารองค์กรให้ประสบ ผลสำเร็จต่อองค์กรมากที่สุด

๖) ปริสัญญูตาความเป็นผู้รู้จักชุมชน คือ รู้วิถีชีวิตที่จะประพาสต่อชุมชนนั้นว่าควร จะดำเนินการอย่างไร การบริหารจัดการ จำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆทั้งที่เป็นพันธมิตรและ คู่แข่ง การสร้างสรรค์หรือการประสานงานกับชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อองค์กร คือ เข้าถึง เข้าใจและพัฒนา เป็นการบริหารจัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตาความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อ ชุมชนชุมชนหรือสาธารณชน จะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

๗) ปุคคลัญญูตาความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรมตลอดถึงรู้ในความสามารถของบุคคลและใช้มอบงานที่เหมาะสมให้การ บริหารจัดการในการรู้บุคคลเปรียบเสมือนการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการ พัฒนาและบริหารบุคคลในองค์กรให้บุคลากรในองค์กรรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะการ ติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน^๕

มิชิตา จำปาเทศได้ศึกษาเรื่อง การบริหารเชิงพุทธกับประสิทธิผลขององค์กรพบว่า^๖ การ บริหารที่สอดคล้องกับหลักพุทธศาสตร์ นั้น น่าจะมีผลดีต่อประสิทธิผลขององค์กรโดยเล่า ผลงานวิจัยของบางชาติหรือกรณีศึกษาของบางชาติที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธซึ่งจากที่ได้มามากจะ เป็นศาสนาพุทธนิกายเซนงานวิชาการเหล่านี้ชี้มาทำนองที่ว่าน่าจะเป็นไปได้ว่ามีผลต่อประสิทธิผล ขององค์กรแต่ยังไม่มียุทธวิธีใดที่เชื่อมต่อกันนี้ชัดเจนผู้เขียนจึงเสนอโมเดลและสมมติฐานไว้เพื่อ ทำการวิจัยในเชิงละเอียดต่อไป

^๕ กนก แสงประเสริฐ, *หลักบริหารเชิงพุทธศาสตร์*, คอลัมน์หน้าต่างศาสนา, ข่าวสด, ๑๒ เมษายน ๒๕๕๑ หน้า ๓๐.

^๖ มิชิตา จำปาเทศ, *การบริหารเชิงพุทธกับประสิทธิผลขององค์กร*, คอลัมน์ การบริหารงานและการ จัดการองค์กร ประชาชาติธุรกิจ วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ หน้า ๔๖.

ในเรื่องการบริหารที่สอดคล้องกับศาสนาพุทธนั้นมีตัวอย่างวิจัยที่พบเช่น ผลงานของ Dutton เขียนว่านักวิชาการอเมริกันหลายคนสนใจการประสบความสำเร็จของนักธุรกิจญี่ปุ่นสนใจในสไตล์

การบริหารแบบญี่ปุ่นและค่านิยมที่พวกเขายึดถือแต่เขาพบว่าการเข้าใจในสไตล์หรือปรัชญาการบริหารแบบญี่ปุ่นนั้นถ้าไม่เข้าใจหลักสำคัญในวัฒนธรรมที่ผู้บริหารเหล่านี้เกิดมาถือว่าไม่เพียงพอหลักการสำคัญหนึ่งของวัฒนธรรมที่นักบริหารญี่ปุ่นเกิดมาหรือวัฒนธรรมญี่ปุ่นนั้นคือศาสนาพุทธโดยเฉพาะศาสนาพุทธนิกายเซน ซึ่งกล่าวถึงอริยสัจ ๔ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ซึ่งจะบรรลุได้โดยดำเนินตามทางสายกลาง ผ่านอริยมรรคมีองค์ ๘ (ความเห็นชอบความดำริชอบ วาจาชอบ การกระทำชอบ การเลี้ยงชีพชอบ ความเพียรชอบ ความระลึกชอบความตั้งใจชอบ) การบริหารแบบญี่ปุ่นที่เห็นเป็นรูปธรรมจึงเน้นการฝึกฝนการแก้ปัญหาจากเหตุผลในการปฏิบัติจริงการทำงานหนัก การปรับปรุงผลงานอย่างต่อเนื่องและการพึ่งพาตนเองเป็นหลักซึ่งเหล่านี้เป็นหลักการที่เรียนรู่มากจากศาสนาพุทธนิกายเซน (บางท่านอาจบอกว่าเซนไม่ใช่พุทธ ส่วนของบัญญัติวางกันไว้ก่อน)

บริษัทคาโอ ยักษ์ใหญ่ของโลกทางเรื่องอุปโภค เชื้อชาติญี่ปุ่นได้รับการยกย่องเป็นบริษัทที่น่าชื่นชมที่สุดของโลก จัดโดยนิตยสารฟอร์จูน บริษัทนี้เป็นที่รู้จักดีในประชาคมโลกว่าปฏิบัติแนวพุทธความเชื่อหลักของบริษัทคือ ความยืดหยุ่นการสื่อสาร และความเท่าเทียมกันผู้จัดการของบริษัทคาโอถูกคาดหวังให้เป็นโค้ชให้กับตัวเองและผู้อื่นผู้บริหารชาวญี่ปุ่นมากมายฝึกสมาธิแบบเซน คนที่โด่งดังคนหนึ่งคือ โคโนสุเกะ มัสซชิตะผู้ก่อตั้งบริษัทมัสซชิตะยักษ์ใหญ่ของโลกทางเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆผู้บริหารท่านอื่นในบริษัทมัสซชิตะก็นั่งสมาธิกันอยู่เรื่อยๆบริษัทญี่ปุ่นบางบริษัทส่งพนักงานเข้าใหม่ไปวัดนิกายเซนเลยให้ไปฝึกสมาธิพร้อมกับฝึกวินัยทางร่างกายชาติอื่นนอกจากญี่ปุ่นก็มีพบกรณีศึกษาต่างๆ เช่นกัน เช่น ปิงอันเจ้าของบริษัทประกันภัยแห่งหนึ่งที่สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้หลักการผสมระหว่างลัทธิขงจื้อ ศาสนาพุทธ และการทำธุรกิจแบบตะวันตกเป็นบริษัทที่ผู้บริหารโกลด์แมนแซกส์ออกปากชมว่าเป็นที่ที่คุ้มการลงทุนมากที่สุดแห่งหนึ่งในโลกบริษัทนี้จึงเนื้อหอมมีบริษัทข้ามชาติหลายแห่งมาลงทุนร่วมด้วย โฮลเดอร์ (Houlder) เป็นที่ปรึกษาทางการเงินซึ่งเขาไม่เพียงแต่ให้คำปรึกษาในเรื่องเงินแก่ลูกค้าของเขา เขาให้ปัญญาให้ความสัมพันธ์ และความฝันแก่ลูกค้าของเขา โค้ชฟิล แจ็คสัน จากทีมซิดคาโกบูลนาทีมักกี้ไฟาของเขา สวดมนต์ และนำไปให้นักกีฬาของเขาพัฒนาศักยภาพมากขึ้นเขาบริหารองค์กรโดยมองทะลุปัญหาขององค์กรและเยียวยาบาดแผลการปรับโครงสร้างองค์กรสอดแทรกความหมายดีๆ เข้าในพันธกิจและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทีมในขณะที่สร้างความเชื่อศรัทธากับพนักงานและลูกค้ามิซิดากะ

ยามาโมโตะ จากอมรอนแต่บอกว่ากระบวนทำให้จิตใจโล่งจากสิ่งรบกวน การกำจัดความคิดไปเป็นหนทางเดียวที่ไปสู่ความคิดสร้างสรรค์

เฟรดเดอริกเฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) กล่าวว่า "ทฤษฎีการบริหารอย่างมีส่วนร่วม สนับสนุนโดยหลักปรัชญาจากทางตะวันออก เช่น ลัทธิเต๋า ศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธ โดยเน้นการลดความทุกข์โดยผ่านการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างกัน ทางตะวันออกมีแนวโน้มที่จะรับมาตรฐานขององค์กรเพราะจุดเน้นของการมีส่วนร่วมอยู่ที่ความปรองดองสามัคคีกันนักบริหารในหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่นสามารถมีกิจกรรมพวกพิธีกรรมและการนั่งสมาธิเพื่อลดระดับความเครียด" และนี่ก็เป็นจุดเด่นของทางตะวันออกที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่แล้ว

ในเรื่องการบริหารที่สอดคล้องกับศาสนาพุทธจะทำให้ประสิทธิผลขององค์กรดีขึ้นนั้น ยังไม่มีวิจัยตรงๆแต่มีผลการศึกษาและการสังเกตการณ์ที่ดีพิมพ์อยู่ในวารสารวิชาการต่างๆ เช่น กรณีศึกษาของทายาทบริษัทโซนี่ ฮิเดโอะ (โจ) โมริตะ นักธุรกิจชาวพุทธและชินโต ผู้สนใจธรรมชาติเขาคุแลรักษารธรรมชาติแวดล้อมไปพร้อมๆ กับการทำเงินธรรมชาติรอบข้างโรงแรมของเขาดีมากเท่าไรโรงแรมเขาก็อ้างายดีขึ้นมากเท่านั้นเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องไปกับธรรมชาติที่มีอยู่โรงแรมลอยน้ำห้าดาวกิงแปซิฟิคลอดจ์ ได้กำไรคืน ๑๖๐,๐๐๐ เหรียญดอลลาร์สหรัฐ และยอดขาย ๒.๑ ล้านเหรียญ ดอลลาร์สหรัฐ ภายในระยะเวลาห้าเดือน เขาบอกว่า "มันง่ายที่จะทำเงินเร็วและถูกบ่นถูกต่อว่าในอนาคตมันยากกว่าที่จะได้เงินในระยะยาวและเป็นที่ยอมรับในโลก ...ผมคิดถึงระยะเวลา ๑๕๐,๒๐๐ ปี ผมไม่ต้องการจะใช้เงินแถมแต่ต้องการเก็บไว้ให้ลูกชายของผมด้วย"

ในเมืองไทยเองแม้ยังไม่พบวิจัยชิ้นใดตรงกับเนื้อเรื่องนี้ทีเดียวแต่โดยประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยพบว่านักธุรกิจหรือนักบริหารที่เป็นคนดี หรือเป็นคนที่มีมักจะคิดดี คิดให้ผู้อื่นไม่ใช่คิดแต่จะเอาจะรับฝ่ายเดียว หรือเป็นคนอยู่ในศีลธรรม ทำแต่งานที่สุจริต ฯลฯ พบว่าบุคคลเหล่านี้และองค์กรของเขาเจริญเติบโตมากขึ้นๆ ในแง่มุมที่เขาต้องการที่ใช้คำนี้เพราะว่า บางคนวัดการเติบโตด้วยเม็ดเงินแต่อย่างเดียวกันแต่แง่มุมที่เขาต้องการนี้อาจไม่เหมือนกันบางท่านก็ขายขนาดขององค์กรเป็นหลักกำไรระยะสั้นเอาไว้ก่อนบางท่านก็เน้นความสุขอบอุ่นในองค์กรควบคู่ไปด้วยบางท่านก็เน้นการกระจายธุรกิจของเขาออกไปช่วยเหลือชุมชนตรงเลย ฯลฯ ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกัน

การบริหารที่สอดคล้องกับแนวพุทธไม่ได้หมายถึงเพียงว่าผู้บริหารองค์กรนั้นๆ ต้องเป็นชาวพุทธที่เข้าวัดประจำเท่านั้นผู้บริหารบางท่าน ไม่เว้นแม้แต่คนต่างชาติต่างศาสนามีคติยึดประจำใจที่สอดคล้องกับหลักธรรมะของพุทธศาสนา เช่นผู้บริหารบางคนเป็นคนเมตตา ใจดีกับลูกน้องและทุกคนเป็นธรรมชาติของเขาโดยที่ไม่ได้ตั้งใจจะใช้หลักการอะไรพิเศษแต่นั้นก็เป็นลักษณะหนึ่งของคนที่ปฏิบัติสอดคล้องกับแนวพุทธบางท่านก็ทำงานด้วยความขยันอดทน

เช่นเดียวกับตัวอย่างชาวญี่ปุ่นข้างต้นซึ่งก็ตรงกับเรื่องความเพียร ซึ่งเป็นหนึ่งในอริยมรรคมีองค์ ๘ บางคนก็นั่นชวนกันไปทำบุญ ไปวัด ไน้่นวัดนี้ บางคนก็นั่นไปทำงานเพื่อสังคมชวนคนในองค์กรไปช่วยชุมชนบ้าง เป็นอาสาสมัครชนิดต่างๆ บ้างบางองค์กรที่พบก็ชวนกันปฏิบัติธรรม วิปัสสนากรรมฐานกันทั้งบริษัท ผลัดกันไปบ้างปฏิบัติพร้อมกันบ้าง ก็เป็นส่วนช่วยให้คนในองค์กรจิตใจเบาขึ้นทำงานร่วมกันด้วยจิตใจที่เมตตากันมากขึ้น เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น รักกันมากขึ้นยังผลให้การทำงานราบรื่นขึ้น ผลงานก็ออกมางดงามมากขึ้น ฯลฯ น่าสนใจที่ว่าภายในการบริหารของท่านเหล่านั้นท่านทำให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างไร เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาองค์กรได้อย่างไรทำให้ชีวิตสมดุได้ได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่ได้เป็นอย่างไรทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เป็นเรื่องให้ผู้วิจัยยังศึกษาต่อไปเรื่อยๆ

๓.๔ หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มสัจจะธรรมะบ้านโลกมน

คำว่า พุทธธรรม หมายถึง คำสอนเดิมแท้ของพระพุทธเจ้า อีกนัยหนึ่ง ก็คือ การประมวลคำสอนทั้งปวงในพระพุทธศาสนา มาวางเป็นข้อสรุปว่าพระองค์ทรงสอน และทรงมุ่งหมายแท้จริงเป็นอย่างไร ตลอดจนปฏิบัติทาของเหล่าพระอรหันต์ทั้งหลาย และปฏิบัติทาความเป็นไป ในพระชนชีพ และปฏิบัติทาขององค์สมเด็จพระบรมศาสดา ผู้เป็นแหล่งหรือที่มาของคำสอน บุคลิก และสิ่งที่ผู้สอนได้กระทำ...ก็จัดอยู่ในหลักพุทธธรรมนี้ด้วย

๓.๔.๑ หลักสัปปริสธรรม การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๙

ผู้นำคือ ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติเด่นกว่าผู้อื่น ในกลุ่มและมีอิทธิพลมากกว่าบุคคลอื่นในหน่วยงาน ทั้งสามารถสร้างความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นแก่หน่วยงานได้ ดังนั้น ผู้นำจึงหมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งรับบทบาทเป็นผู้บริหารประสานประโยชน์ในกลุ่มเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มมีอิทธิพลและอำนาจสามารถบังคับบัญชาบุคคลในกลุ่มให้ปฏิบัติงานจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้ได้ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวผู้บริหารหรือผู้นำในการบริหารนี้มากดังที่ปรากฏอยู่ในทศียปาปณิกสูตรว่าผู้นำจะต้องประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้คือ จักขุมา คือเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมองสภาพเหตุการณ์ออกและจะวางแผนเตรียมรับหรือรุกได้อย่างไร วิรุโธ คือ เป็นผู้ชำนาญในงานรู้จักรวิธีการในหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ นิสสยสัมปโน คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น เข้าใจบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี

คุณสมบัติของผู้นำในทางพระพุทธศาสนาตามหลักสัปปริสธรรม ๙^๖ ที่เรียกว่าธรรมของสัตบุรุษ เป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรม ๙ ประการ ว่าเป็นคนดี (สัตบุรุษ) คนที่สมบูรณ์แบบหรือ

^๖ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๓.

อมนุษย์โดยสมบูรณ์ถือว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษยชาติ ถ้าหากใครมีคุณธรรมของมนุษย์ที่แท้ ๗ ประการนี้ และสามารถประพฤติได้อย่างถูกต้องตามหลักการเหล่านี้แล้วย่อมประสบแต่ความสุขความเจริญ ซึ่งสัปปริสธรรม ๗ คือ ธรรมของสัตบุรุษ, ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ, คุณสมบัติของคนดี, ธรรมของผู้ดีมีรายละเอียดดังนี้คือ^๔

๑) ธัมมัญญตา ความรู้จักธรรม รู้หลักหรือ รู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมารู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล สมบัติของผู้นำในข้อนี้ ต้องเป็นผู้รู้หลักการทำงานเข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นอย่างดีและสามารถแสดงตนเป็นผู้นำในด้านนี้ได้อย่างชัดเจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา

๒) อัตถัญญตา ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือรู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลักคุณสมบัตินี้ของผู้นำในข้อนี้ ต้องเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจนโยบาย มีความมุ่งหมายในการกระทำตามจุดประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ และรู้ผลหรือประโยชน์ที่เกิดจากการกระทำนั้นๆ ด้วย

๓) อิตถัญญตา ความรู้จักตน คือ รู้ว่า เรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ความสามารถความถนัด และคุณธรรมคุณสมบัตินี้ของผู้นำในข้อนี้ ต้องรู้จักตนเองให้มองตนเอง ว่ามีความพร้อมทั้งกายและใจ การประพฤติตนที่เหมาะสมและรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๔) มัตถัญญตา ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี คุณสมบัตินี้ของผู้นำในข้อนี้ ต้องเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้กำลัง ความสามารถงบประมาณ บุคลากรและเทคโนโลยีในการดำเนินงาน และการแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ

๕) กาลัญญตา ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน คุณสมบัตินี้ของผู้นำในข้อนี้ต้องเป็นผู้กระทำการใดๆ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลาซึ่งเวลาเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการทำงานให้สำเร็จ

๖) ปริสัณญตา ความรู้จักบริษัฏ คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุมคุณสมบัตินี้ของผู้นำในข้อนี้ต้องเป็นผู้รู้กิจวัตรที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ว่าชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ ซึ่งมีผลให้องค์กรได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากชุมชน

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

๑) บุคคลัญญา หรือ บุคคลปโรปรัญญา (ความรู้จักบุคคล) คือ รู้ความแตกต่างแห่งบุคคลคุณสมบัติของผู้ในข้อนี้ ต้องรู้ธรรมาศัย ความสามารถและคุณธรรมของบุคคลว่าเป็นอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆว่าจะสามารถมอบหมายให้ปฏิบัติงานใดๆขององค์กร เพื่อให้ประสบความสำเร็จได้

การประยุกต์ใช้แนวคิดคุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ในการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ๓ ด้านคือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านการปกครอง ดังนี้

๑) การนำแนวคิดคุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในกลุ่มสัจจะด้านสังคมนั้น โดยผู้นำต้องรอบรู้หลักการดำรงชีวิตของสมาชิกในชุมชนให้มีความสุขสอดคล้องกับหลักสัปปริสธรรม ๗ สามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของคนในชุมชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีงาม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด พิจารณาวิธีการแก้ไขที่ถูกต้องเหมาะสม และตัดสินใจเพื่อให้สังคมมีความเจริญเหมาะสมกับกาลเทศะสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม

๒) การนำแนวคิดคุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ด้านเศรษฐกิจ โดยผู้นำต้องเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจ มีความสอดคล้องกับหลักสัปปริสธรรม ๗ ความเพียรพยายาม มั่นน้อยสัน โดยและเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ให้บรรลุถึงความสุขแห่งชีวิต มีความรอบรู้รอบคอบไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตท่ามกลางสภาพของสังคมที่ตกอยู่ในกระแสแห่งบริโภคนิยม มีวินัยในตนเอง สามารถนำพาผู้อื่นให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้อยู่ในทำนองคลองธรรมที่ดี

๓) การนำแนวคิดคุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโลกมนในปัจจุบัน ด้านการปกครองโดยผู้นำต้องเป็นผู้รู้หลักการของการปกครองที่ดีมีความสอดคล้องกับหลักสัปปริสธรรม ๗ บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง แก้ปัญหาคอร์รัปชั่นและสามารถตัดสินใจทางการเมืองโดยคำนึงถึงความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ขององค์กร ทั้งนี้เพื่อลดความขัดแย้งและการแตกแยกทางความคิดของคนในชุมชน

ดังนั้น ผู้นำของกลุ่มสัจจะ จึงมีความสำคัญจุดเข้มทิศออกกำหนดทิศทางของคนเดินทางเป็นเสาเข็มที่มีความจำเป็นต่อโครงสร้างของบ้าน อีกทั้งเป็นผู้ที่สร้างหลักจริยธรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร บริหารกิจการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นแก่คณะทำงานและสมาชิกขององค์กร ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในการบริหารองค์กร

๓.๔.๒ หลักสัจจะและปัญญา กระบวนการบริหารกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

แนวทางการบริหารกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ตำบลโคกมนเน้นหลักพุทธธรรมนำทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน และใช้ยุทธศาสตร์เงินผสมธรรมะ เป็นหลักสำคัญ คือ การใช้เงินเป็นเครื่องมือให้คนทำดีเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน

การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ และกระบวนการสื่อสารถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเริ่มจากการบรรยายให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการออม ออมเพื่อเอาบุญการออมเปรียบเสมือนทำนบกั้นน้ำให้ชุมชน ชุมชนมีน้ำไว้ใช้สอย ไม่ต้องไปพึ่งพิงภายนอกการถ่ายทอดองค์ความรู้ เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมโดยให้ชุมชนร่วมกันทำงานอย่างเป็นรูปธรรม นำความรู้ไปบริหารจัดการและบูรณาการนำหลักพุทธธรรมเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง

หลักธรรมที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน อำเภอโนนหาว จังหวัดเพชรบูรณ์ หลักสัจจะและปัญญา เน้นการรักษาสัจจะ การรู้จักข่มใจตนเอง การอดทนอดกลั้น และการรู้จักละวางความชั่วความทุจริต รู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมรวมทั้งมีการส่งผ่านการเรียนรู้จากบุคคลเดิมสู่บุคคลใหม่ในการบริหารจัดการ

๓.๔.๓ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ หลักการและแนวคิดแก้ปัญหา

ท่ามกลางภาวะวิกฤตของเศรษฐกิจทั่วโลกในปัจจุบัน การขาดความพอดีของมนุษย์อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ทั่วโลกดังที่เห็นอยู่ปัจจุบัน ดังนั้น คำสอนในพระพุทธศาสนา จึงอาจเป็นทางเลือกหนึ่งที่มวลมนุษยชาติควรหันมาศึกษาและสนใจนำไปประยุกต์ใช้ คำสอนอันเป็นหลักการดำเนินชีวิตเพื่อสร้างชีวิตพอเพียงอันจะก่อให้เกิดความสงบสุขแก่มวลมนุษยชาติ สำหรับผู้ซึ่งปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมหรือที่เรียกว่า ชัมมานุสम्मปฏิบัติ โดยมุ่งให้มนุษย์ได้รับประโยชน์ ๓ อย่าง กล่าวคือ

- ๑) ทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์หรือความสุขความเจริญที่จะพึงได้รับในปัจจุบัน
- ๒) สัมปรายิกัตถะประโยชน์หรือความสุขความเจริญในกาลภายข้างหน้า
- ๓) ปรมัตถะประโยชน์หรือความสุขความเจริญอย่างยิ่ง คือ สามารถดับความทุกข์ความเดือดร้อนได้ แม้ในปัจจุบันถ้าผู้นั้นปฏิบัติถูกต้อง

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๕๔๔-๕๔๕.

นอกจากนี้ แนวคิดพื้นฐานการสร้างเสริมธุรกิจอย่างพอเพียง ตามแนวพุทธธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

๑) หลักของมัชฌิมาปฏิปทา จัดเป็นวิธีการหรือแนวทางในการพัฒนาตนเองอย่างพอเหมาะพอควร ที่จะนำพาตนเองไปสู่จุดหมายปลายทาง อย่างปราศจากปัญหา

จากพุทธธรรมข้อนี้ จึงเข้ากับองค์ประกอบที่ ๑ ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๒) โยนิโสมนสิการ จัดเป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาตนเองที่มีประสิทธิภาพ ด้วยกระบวนการคิดอย่างแยบคาย เชื้อโยง รอบคอบ และสมเหตุสมผล ด้วยจิตที่แน่วแน่และมั่นคง

จากพุทธธรรมข้อนี้ จึงเข้ากับองค์ประกอบที่ ๒ ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล มีหลักการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วนถี่ คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

๓) อัปมมาทธรรม จัดเป็นองค์ประกอบที่คอยกำกับในการพัฒนาตนภายใต้สติที่คอยกำกับก่อนที่จะทำ พูด คิด ตัดสินใจทุกสิ่ง ด้วยการระลึกถึงคุณ โทษ ประโยชน์ มิให้ประโยชน์ของสิ่งนั้น แล้วจึงทำ พูด คิด ในสิ่งที่ถูกต้อง ดังาม เท่านั้น จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ดำรงอยู่อย่างมีปัญญา จากพุทธธรรมข้อนี้ จึงเข้ากับองค์ประกอบที่ ๓ ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ทันทั้งที่

การสร้างชีวิตที่พอเพียงท่ามกลางวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อสังคมและโลกปัจจุบันกำลังเข้าสู่วิกฤตเศรษฐกิจ การที่มนุษย์จะดำรงชีวิตให้เกิดความสุขความเจริญในสังคมปัจจุบันได้นั้น จำเป็นอาศัยหลักของทฤษฎีสามมิกัตถะ หรือหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขขั้นต้นในปัจจุบัน เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งประกอบไปด้วย

๑) อุฏฐานสัมปทา เป็นผู้ขานิจำนานญ ไม่เกียจคร้านในงานนั้นประกอบด้วยปัญญาเครื่องตรวจสอบสวนตรวจตรา รู้จักวิธีปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ

๑๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๗๘๕.

๒) อารักขสัมปทา จัดการรักษาคุ้มครองทรัพย์ หน้าที่การงานและผลงานที่ตนได้มา หรือได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรนั้น ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสียโดยเฉพาะถ้าเป็นทรัพย์ ก็ต้องยิ่งรู้จักเก็บออม ซึ่งตรงกับหลักเศรษฐกิจที่ว่า เก็บออม

๓) กัลยาณมิตตตา เลือกคบคนดีเป็นมิตรหรือมิตรแท้ คือ เพื่อนจริง ที่มีอุปการคุณ สมานทุกข์ บำรุงสุข แนะนำประโยชน์ให้และมีความรักใคร่จริงใจ ถ้าดำเนินธุรกิจจำเป็นต้อง เลือกสมาชิกที่ดี ซึ่งตรงกับหลักสหกรณ์

๔) สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตพอเหมาะ กล่าวคือ รู้จักกำหนดรายได้ให้เหนือ รายจ่าย เลี้ยง ชีวิตแต่พอดี ไม่มีให้ฟืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ข้อนี้ตรงกับหลัก การวางแผนการใช้จ่ายประจำ ครอบครัวหรืองบประมาณประจำบ้าน

จะเห็นได้ว่าข้อสุดท้ายนี้ ตรงกับชีวิตพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ตรัส เป็นปรัชญาความพอเพียง เพื่อการดำเนินที่ชีวิตพอเพียง หรือการบริหารจัดการแบบเศรษฐกิจ พอเพียง

หลักการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาทั้ง ๔ ประการนี้ ล้วนแต่ส่งเสริมการทำดี อยู่ดี กินดี ถ้ามุขยคนใครประพฤติตามก็จะดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข หรือที่คนโบราณกล่าว แฝงไว้เป็นคำสอน เรียกว่า คาถาหัวใจเศรษฐี คือ อ (อุฏฐานสัมปทา หมายถึงความขยันหมั่นเพียร) อา (อารักขสัมปทา หมายถึงการรักษาทรัพย์) กะ (กัลยาณมิตตตา หมายถึงการคบคนดี หรือมี กัลยาณมิตร) สะ (สมชีวิตา หมายถึงการเลี้ยงชีวิตที่พอสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่มีอยู่และที่หามาได้ โดยนัยแห่งความหมาย)

หลักการปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้นี้ มีความสำคัญทุกข้อจะขาดข้อใดข้อหนึ่ง ไม่ได้ เพราะเป็นหลักปฏิบัติที่จะต้องปฏิบัติให้ครบวงจร จึงจะเห็นผลเต็มที่ เช่น มีความขยัน แต่ถ้า ขาดการรักษา ก็ไม่มีเหลือ หรือมีความขยัน มีการรักษา แต่ถ้าคบมิตรไม่ดี ก็จะพาชีวิตและทรัพย์สิน ล่มจมได้ หรือมีความขยัน มีการรักษา คบเพื่อนที่ดี แต่ถ้าขาดสมชีวิตาหรือการใช้ชีวิตที่พอเพียง ก็ ยากที่จะหาความสุขในชีวิตได้เพราะไม่รู้จักการใช้จ่ายที่เหมาะสม ด้วยเหตุเพราะมีความโลภอยากได้ เกินขอบเขต แม้จะร่ำรวยก็หาความสุขใจไม่ได้เพราะขาดชีวิตพอเพียงหรือที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง กล่าวคือ การดำเนินชีวิตที่พอเหมาะพอควร

๓.๔.๔ หลักอิทธิบาท หลักเกี่ยวกับการบริหารองค์กร

อิทธิบาท ๔ คือ ธรรมะของความสำเร็จเป็นทางแห่งความก้าวหน้า ซึ่งสามารถมาใช้ใน ธุรกิจได้มีหลักอยู่ ๔ ประการ ดังนี้

๑) ฉันทะ คือ ความพอใจรักในสิ่งที่เราทำและสิ่งที่ถูกต้อง ตามทำนองคลองธรรม

๒) วิริยะ คือ ต้องมีความพยายาม ขยัน หมั่นเพียร เข้มแข็งอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

๓) จิตตะคือ เอาใจมุ่งมั่นต่อสิ่งที่ทำ มีสติ ไม่เหม่อลอยฟุ้งซ่าน ต้องมีสมาธิและตั้งอกตั้งใจ

๔) วิมังสา คือ การรู้จักพิจารณาหาเหตุผลใช้ปัญญาในการทำงานประกอบไปด้วยการวางแผนงาน วัดผลงานเมื่อมีข้อบกพร่องต้องรู้จักแก้ไขปรับปรุง

วิธีการผสมผสานระหว่างบริหารจัดการกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วเกิดความเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรที่เห็นชัดคือองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะตัวบุคคลผู้นำองค์กรประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องอยู่ในศีลธรรมพนักงานในองค์กรก็จะถือเป็นแบบอย่างที่ดี ถ้าหากผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรมีหลักธรรมเป็นเครื่องชี้นำแนวทางการทำงานก็จะสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นต่าง ๆ ความขัดแย้งก็ลดน้อยลงเพราะทุกคนได้เรียนรู้และนำหลักธรรมะทางพระพุทธศาสนาไปใช้ ดังนั้นการทำงานต่าง ๆ จะสามารถสนองนโยบายบริษัทได้เป็นอย่างดี และความเปลี่ยนแปลงอีกอย่างที่เห็นคือบรรยากาศในการทำงานเป็นไปด้วยความสนุกสนาน ร่าเริงแจ่มใส คนทำงานมีความสามัคคีและมีความสุข สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรของให้ก้าวหน้าไปอย่างราบรื่น

ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ความไม่ซื่อสัตย์สุจริตปัญหาทางเศรษฐกิจส่วนตัวซึ่งมีผลกระทบถึงเรื่องการทำงาน ความไม่ซื่อสัตย์สุจริตเช่นการขยอกหรือการไม่ซื่อตรง ในฐานะผู้ปกครองคนต้องถือว่าคนเรามีสิทธิ์ที่จะทำผิดพลาดได้ในชีวิต บางครั้งควรให้ออกสาขมาได้แก้ตัวโดยการใช้หลักการให้อภัย

การจะให้อภัยต้องมีหลักเกณฑ์หลายอย่าง เช่น การดักเตือน การอบรมและการให้ออกสาขได้แก้ตัวโดยกำหนดระยะเวลา อาจจะ ๓ เดือนดูความประพฤติหรือการให้แก้ไขตัวเองหลังจากนี้แล้วก็ให้อภัยและให้กลับมาเป็นเหมือนพนักงานทั่ว ๆ ไปโดยการให้ออกสาขคนในการที่จะแก้ไขตน

๓.๔.๕ หลักสัมมาอาชีวะ

สัมมาอาชีวะเป็นหนึ่งในมรรคมีองค์ ๘ เลี้ยงชีพชอบ หมายถึงการทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริต

ฉรวาส สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเว้นมิฉฉาอาชีวะ อันได้แก่ การเลี้ยงชีพไม่ชอบ คือ การแสวงหาปัจจัยมาบริโภคที่มีชอบ คือการโกงหรือหลอกลวง เว้นการประจบสอพลอ การบีบบังคับขู่เข็ญ และการต่อลาด้วยลาภ หรือก็คือการแสวงหาลาภโดยไม่ประกอบด้วยความเพียร (สัมมาวายามะ) คือขี้เกียจ อยากได้มาง่ายๆโดยไม่อาศัยกำลังแห่งสติปัญญาและแรงกาย ขำโลภจนไม่ชอบธรรม เช่น เบียดเบียนลูกจ้าง และทำลายสิ่งแวดล้อม สังคม เพื่ออย่างไ้ได้มาก เสียให้น้อยรวมถึงอาชีพอีก ๕ ประเภท ดังนี้

๑) สัตตวณิชชา คือ การขายอาวุธ ได้แก่ อาวุธปืน อาวุธเคมี ระเบิด นิวเคลียร์ อาวุธอื่น ๆ เป็นต้น อาวุธเหล่านี้หากมีเจตนาเพื่อทำร้ายกัน จะก่อให้เกิดการทำลายล้างซึ่งกันและกัน โลกจะไม่เกิดสันติสุข

๒) สัตตวณิชชา หมายถึง การค้าขายมนุษย์ ได้แก่ การค้าขายเด็ก การค้าทาส ตลอดจนการใช้แรงงานเด็กและสตรีอย่างทารุณ

๓) มังสวณิชชา หมายถึง การค้าขายสัตว์เป็น สำหรับฆ่าเพื่อเป็นอาหารเป็นการส่งเสริมให้ทำผิดศีลข้อที่ ๑ คือการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

๔) มัชชวณิชชา หมายถึง การค้าขายน้ำเมา ตลอดจนการค้าสารเสพติดทุกชนิด

๕) วิสวณิชชา หมายถึง การค้าขายยาพิษ ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ รวมทั้งเป็นอันตรายต่อสัตว์^{๑๑}

บรรพชิต (นักบวช) สัมมาอาชีวะ หมายถึง การใช้ชีวิตด้วยการบริโภคปัจจัยสี่ อย่างมีน้อย จำเป็น ถ้าเป็นนักบวชที่อยู่ด้วยการขอ ต้องรักษาปัจจัยสี่ของทายกอย่างดี เพื่อให้คุ้มค่าต่อผู้ให้ ไม่เบียดเบียน และไม่แสวงสิ่งทีนอกเหนือจากปัจจัยสี่โดยไม่จำเป็นเช่นกามคุณ ๕ เพราะแม้ไม่แสวงกามคุณ มนุษย์ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ สัมมาอาชีวะของผู้บวชคือไม่แสวงบริโภคเกินจำเป็น เช่น การละเล่น แต่งตัว เป็นต้นตลอดจนยาเสพติด เพราะไม่ได้มนุษย์เติบโตมาได้เพราะบริโภคยาเสพติด แต่เพราะบริโภคข้าวและอาหาร

๓.๕ การประยุกต์หลักธรรมในการบริหารจัดการองค์กร

๓.๕.๑ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน^{๑๒}

การทำงานหากขาดพลังหรือแรงจูงใจในการทำงานแล้วอาจมีผลทำให้การทำงานขาดชีวิตชีวาและน่าเบื่อ ดังนั้นเราจะทำอย่างไรที่จะให้ชีวิตการทำงานในแต่ละวันของเรามีความสดชื่นและตื่นตัวอยู่เสมอก่อนอื่นเราควรทราบถึงสาเหตุหรือที่มาของแรงจูงใจเป็นลำดับแรกเพื่อที่จะได้หาวิธีการในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นต่อไป เช่นอาจจะเนื่องมาจากความต้องการหรือแรงขับหรือสิ่งเร้าใจหรือภาวะการตื่นตัวในบุคคลหรืออาจจะเนื่องมาจากการคาดหวัง หรือบางครั้งบางคราวก็อาจเป็นแรงจูงใจไร้สำนึก คือเกิดจากการเก็บกด ซึ่งบางทีเจ้าตัวก็รู้ตัวจะเห็นได้ว่าการจูง

^{๑๑}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๗๘๕.

^{๑๒}มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓, จิตวิทยาองค์กร.กรุงเทพฯ(ออนไลน์)แหล่งที่มา : <http://dit.dru.ac.th/home/023/psychology/chap5.htm.๑๒> มกราคม ๒๕๕๓.

ใจให้เกิดพฤติกรรมในคนเรานั้นไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนเพราะพฤติกรรมของมนุษย์มีความซับซ้อน แรงจูงใจอย่างเดียวกันอาจทำให้เกิดพฤติกรรมต่างกันแรงจูงใจต่างกันอาจทำให้เกิดพฤติกรรมเหมือนกันพฤติกรรมอย่างหนึ่งอาจเกิดจากแรงจูงใจหลายอย่างและในบุคคลต่างสังคมก็มักมีแรงจูงใจ

ความต้องการ (need)

ความต้องการ เป็นสภาพที่บุคคลขาดสมดุลเกิดแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อสร้างสมดุลให้ตัวเอง เช่นคนที่รู้สึกหิวแล้วจะแสดงพฤติกรรมด้วยการนอน หรือนั่งพักหรือเปลี่ยนบรรยากาศเปลี่ยนอิริยาบถ ดูหนังฟังเพลง ฯลฯ คนที่ถูกทิ้งให้อยู่คนเดียวจะมีความต้องการความรักความสนใจจากผู้อื่น เป็นแรงผลักดันให้คน ๆ นั้นกระทำการบางอย่างเพื่อให้ได้รับความรักความสนใจ เช่น ส่งเสียงดังร้องไห้ ฯลฯ ความต้องการมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมกล่าวได้ว่าสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางที่ต้องการนั้นส่วนใหญ่เกิดเนื่องมาจากความต้องการของบุคคล ความต้องการในคนเรามีหลายประเภทนักจิตวิทยาได้อธิบายเรื่องความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และได้จำแนกเป็น ๒ประเภทดังนี้

- **ความต้องการทางกาย (physical needs)**เป็นความต้องการที่เกิดจากธรรมชาติของร่างกาย เช่น ต้องการกินอาหาร หายใจขับถ่ายของเสีย การเคลื่อนไหว พักผ่อน และต้องการทางเพศ ความต้องการทางกายทำให้เกิดแรงจูงใจให้บุคคลกระทำการเพื่อสนองความต้องการดังกล่าวเรียกแรงจูงใจที่เกิดจากนี้ว่าแรงจูงใจทางชีวภาพ หรือทางสรีระ (biological motives)

- **ความต้องการทางสังคมหรือความต้องการทางจิตใจ (social or psychological needs)**เป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม เช่น ต้องการความรัก ความมั่นคงความปลอดภัย การเป็นที่ยอมรับในสังคม ต้องการอิสรภาพ ความสำเร็จในชีวิตและตำแหน่งทางสังคม ความต้องการทางสังคมหรือทางจิตใจดังกล่าวนี้เป็นเหตุให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการดังกล่าวคือ ทำให้เกิดแรงจูงใจที่เรียกว่าแรงจูงใจทางสังคม

สิ่งล่อใจ (incentives)

สิ่งล่อใจ เป็นสิ่งชักนำบุคคลให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้จัดเป็นแรงจูงใจภายนอก เช่นการชักจูงให้คนงานมาทำงานอย่างสม่ำเสมอโดยยกย่องพนักงานที่ไม่ขาดงานให้เป็นที่น่าภาคภูมิใจ การประกาศเกียรติคุณหรือการจัดสรรรางวัลในการคัดเลือกพนักงานหรือบุคคลดีเด่นประจำปี การจัดทำเนียบ "Top Ten" หรือสิบสาขาดีเด่นขององค์กรการมอบโล่รางวัลแก่ฝ่ายงานที่มีผลงานยอดเยี่ยมในรอบปี ฯลฯ ตัวอย่างที่ยกมาเหล่านี้จัดเป็นการใช้สิ่งล่อใจมาสร้าง

แรงจูงใจในการทำงานให้เกิดแก่นักงานขององค์กรทั้งสิ้นซึ่งจะเห็นได้ว่าสิ่งล่อใจนั้น อาจเป็นวัตถุ เป็นสัญลักษณ์หรือเป็นคำพูดที่ทำให้บุคคลพึงพอใจ

การตื่นตัว (arousal)

การตื่นตัว เป็นภาวะที่บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม สมองพร้อมที่จะคิดกล้ำเนื้อ พร้อมที่จะเคลื่อนไหว นักกีฬาที่อุ่นเครื่องเสร็จพร้อมที่จะแข่งขันหรือเล่นกีฬาพนักงานต้อนรับที่ พร้อมให้บริการแก่ลูกค้า ฯลฯ ลักษณะดังกล่าวนี้เปรียบเหมือนเครื่องยนต์ที่คิดเครื่องพร้อมจะทำงาน บุคลากรในองค์กรถ้ามีการตื่นตัวในการทำงาน ย่อมส่งผลให้ทำงานได้ดีขึ้นแต่อย่างไรก็ตาม จาก การศึกษาธรรมชาติ พฤติกรรมของมนุษย์พบว่า การตื่นตัวมี ๓ ระดับคือ การตื่นตัวระดับสูง การตื่นตัว ระดับกลาง และการตื่นตัวระดับต่ำระดับที่นักจิตวิทยาค้นพบว่าดีที่สุด ได้แก่ การตื่นตัวระดับกลางถ้า เป็นการตื่นตัวระดับสูงจะตื่นตัวมากไปจนกลายเป็นตื่นตกใจ หรือตื่นตื่นขาดสมาธิในการทำงาน ถ้า ตื่นตัวระดับต่ำก็มักทำงานเฉื่อยชา ผลงานเสร็จช้าและจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลตื่นตัวมี ทั้งสิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายในตัว ได้แก่ ลักษณะส่วนตัวของบุคคลแต่ละคนที่มีต่าง ๆ กัน ทั้งใน ส่วนที่เป็นบุคลิกภาพลักษณะนิสัยและระบบสรีระภายในของผู้นั้น

การคาดหวัง (expectancy)

การคาดหวังเป็นการตั้งความปรารถนาหรือการพยากรณ์ล่วงหน้าของบุคคลในสิ่งที่จะ เกิดขึ้นต่อไปตัวอย่างเช่นการที่คนงานคาดหวังว่าพวกเขาจะได้รับโบนัสประจำปีสัก ๔ - ๕ เท่าของ เงินเดือนการคาดหวังดังกล่าวนี้ ส่งผลให้พนักงานดังกล่าวกระปรีกระเปร่ามีชีวิตชีวา ซึ่งบางคน อาจจะสมหวังและมีอีกหลายคนที่ผิดหวังในชีวิตจริงของคนเราโดยทั่วไป สิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ เกิดขึ้นมักไม่ตรงกันเสมอไปช่วงห่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงถ้าห่างกันมากก็อาจ ทำให้คนงานคับข้องใจ และเกิดปัญหาขัดแย้งอื่น ๆ ตามมาเจ้าของกิจการหรือผู้บริหารงานจึงควร ระมัดระวังในเรื่องดังกล่าวที่จะต้องมีการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในกันและกันการสร้าง ความหวังหรือการปล่อยให้พนักงานคาดหวังลม ๆ แล้ง ๆ โดยที่สภาพความเป็นจริงทำไม่ได้ อาจจะ ก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากที่คาดไม่ถึงในเวลาต่อไปดังตัวอย่างที่เห็นได้จากการที่กลุ่มคนงานของ บริษัทใหญ่บางแห่งรวมตัวกันต่อต้านผู้บริหารและเผาโรงงานเนื่องมาจากไม่พอใจที่ไม่ได้โบนัส ประจำปีตามที่คาดหวังไว้ว่าจะจะได้

๓.๕.๒ การสร้างความพึงพอใจในการทำงาน^{๓๓}

ธรรมชาติมนุษย์เรามีความคาดหวังและหากความคาดหวังไม่ได้เป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ก็จะรู้สึกว่าการพยายามที่ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการทำงานเป็นการสูญเปล่าซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของตนเอง Vroom จึงได้เสนอว่าถ้าบุคคลเชื่อในคุณค่าของเป้าหมายจะเป็นการกระตุ้นให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่ง Vroom บอกว่าการมุ่งใจเป็นสิ่งมีค่าที่แต่ละบุคคลจะกำหนดเป้าหมายและโอกาสเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทฤษฎีนี้พิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรในระดับ คือ

๑) ความสัมพันธ์ของความพยายามและผลการปฏิบัติงาน หากทุ่มเทหรือใช้ความพยายามในการทำงานอย่างเต็มที่ผู้บังคับบัญชาจะเห็นผลงานหรือไม่ จะประเมินผลการทำงานอย่างไรบ้าง

๒) ความสัมพันธ์ของผลงานและสิ่งตอบแทนที่ได้รับเมื่อได้รับผลการประเมินการทำงานอยู่ในเกณฑ์ใด องค์กรจะให้สิ่งตอบแทนหรือไม่อย่างไร

๓) ความสัมพันธ์ของสิ่งตอบแทนและเป้าหมายส่วนบุคคลเมื่อสิ่งตอบแทนจากความพยายามที่ใส่ลงไปในการทำงานนั้นเป็นสิ่งตอบแทนที่ต้องการหรือไม่

ตัวอย่างตามทฤษฎีนี้ที่เห็นได้ชัด ก็คือเรื่องของความคาดหวังของพนักงานในบริษัทเอกชนต่อโบนัสประจำปี หากพนักงานสร้างความคาดหวังตลอดการทำงานทั้งปีว่าจะได้โบนัสตามที่ตกลงไว้กับหัวหน้างานแต่เมื่อสิ้นปีกลับไม่เป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ทำให้เกิดความผิดหวังก็อาจทำให้พนักงานคนนั้นเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของตนเองในทางที่แย่ลงและในที่สุดก็อาจใช้วิธีลาออกและเปลี่ยนองค์กรไปเลยก็ได้

อีกกรณีหนึ่งเมื่อพนักงานได้รับสิ่งตอบแทนตามความคาดหวังมาแล้ว แต่บังเอิญได้ทราบว่าสิ่งตอบแทนที่ได้รับมานั้นมีมูลค่าเป็นตัวเงินน้อยกว่าเพื่อนร่วมงานทำให้เกิดความรู้สึกเปรียบเทียบกับเพื่อนร่วมงานความรู้สึกดีใจของตนเองที่ได้รับสิ่งตอบแทนนั้นมลายหายไปและแปรเปลี่ยนเป็นความไม่พึงพอใจ ในเรื่องนี้ทฤษฎี Equity Theory ของ J.Stacy Adams อธิบายไว้ว่ามนุษย์เรามักจะชอบเปรียบเทียบซึ่งเป็นการเปรียบเทียบว่าความพยายามที่ตนเองทุ่มเทให้กับงานกับผลลัพธ์ที่ได้มีความสมดุลกันหรือไม่ นอกจากนั้นก็ยังเปรียบเทียบสิ่งที่ตนเองได้รับกับคนอื่นอีกด้วยว่ามีความคล้ายคลึงกันหรือไม่ หากพบว่าตนเองได้รับน้อยกว่าคนอื่นก็จะเกิดความคับข้องใจและจะเรียกร้องหาความเป็นธรรมหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานไปในทางลบ เช่น ลดคุณภาพงานที่ทำ โหม่งน้ำวให้หัวหน้าขึ้นเงินเดือน หรือลาออก เป็นต้น จะเห็นได้ว่ามนุษย์เราไม่เพียงคำนึงถึง

^{๓๓}มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓, จิตวิทยาองค์กร. กรุงเทพมหานคร (ออนไลน์) แหล่งที่มา :

<http://dit.dru.ac.th/home/023/psychology/chap5.htm.๑๒> มกราคม ๒๕๕๓.

สิ่งที่ตนเองได้รับว่าเหมาะสมกับความพยายามที่ลงไปเท่านั้นยังมักจะเปรียบเทียบกับสิ่งที่คนอื่นได้รับอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นคนภายในหรือภายนอก

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจในองค์กรจึงมักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของการจ่ายค่าตอบแทนตามงานที่ทำ ซึ่งอาจเป็นในรูปของ ค่าตอบแทนตามสูตรตามสัดส่วนของกำไร หรือ gain sharing (พิจารณาจากผลงานของกลุ่ม) การจ่ายค่าตอบแทนในระบบยืดหยุ่น (Flexible benefits) ซึ่งเป็นวิธีการจ่ายค่าตอบแทนโดยพนักงานเลือกที่จะได้รับค่าตอบแทนตามวิธีการต่างกันไปซึ่งการจ่ายค่าตอบแทนเหล่านี้ก็จะเกี่ยวข้องกับทฤษฎีความคาดหวังที่ได้กล่าวในข้างต้นแต่หากองค์กรเลือกที่จะจ่ายค่าตอบแทนตามลักษณะงานโดยพิจารณาประเด็นความเท่าเทียมกันโดยไม่ได้นำถึงระดับความยากง่ายแต่เป็นการพิจารณาเพียงประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับอรรถประโยชน์ที่จะได้รับและคุณค่าหรือประโยชน์ที่เทียบเคียงกันได้ เช่น การจ่ายค่าตอบแทนแบบ Special Contribution ของ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติที่มีพนักงานหลายคนเกิดความขัดข้องใจกับการจ่ายค่าตอบแทนดังกล่าว ซึ่งก็ตรงกับทฤษฎี Equity Theory องค์กรจึงควรจะต้องเพิ่มช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างความโปร่งใสและมีความเป็นธรรมในระบบการจัดสรรสิ่งตอบแทนโดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินการทำงานให้ชัดเจนหากคนในองค์กรเห็นว่ามีความชัดเจนและความรู้สึกไม่พึงพอใจของคนในองค์กรก็จะลดน้อยลง

ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารหลายองค์กรในปัจจุบันให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะเป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และใช้ศักยภาพของตนไปสร้างผลงานที่มีคุณภาพแก่องค์กรซึ่งกลยุทธ์ในการสร้างระบบบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างแรงจูงใจนั้นนอกจากเรื่องของการจัดสรรค่าตอบแทนอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมแล้วการทำให้พนักงานเกิดความภูมิใจและมั่นใจในความสามารถของตนเองยิ่งพนักงานมั่นใจความสามารถของตนเองมากเท่าไรก็จะยิ่งทำงานดียิ่งขึ้นหัวหน้างานซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับทีมงานจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะผลักดันและสนับสนุนให้พนักงานมีความภูมิใจด้วยวิธีการต่างๆ หากพนักงานทำงานได้ผลออกมาอยู่ในเกณฑ์ดี อาทิเช่น การให้คำชมเชยยกย่องและประกาศเกียรติคุณให้แก่ทีมงานรับรู้การเสนอผลงานของพนักงานให้ผู้บริหารระดับสูงรับรู้การได้ถามสารทุกข์ของพนักงานและครอบครัว ยอมรับความคิดเห็นการเป็นผู้ฟังที่ดีและเอาใจใส่ต่อการคำพูดของทีมงานก็จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันมอบหมายงานพิเศษให้ทำ และการเลื่อนตำแหน่งซึ่งวิธีการเสริมแรงจูงใจเหล่านี้ก็เป็นจิตวิทยาที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ซึ่งขั้นที่พวกเราทุกคนต่างก็ได้เรียนกันมาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีนั้นแหละค่ะแต่การจะให้สิ่งเสริมแรงหรือแรงจูงใจเพื่อให้เกิดพฤติกรรมทางบวกซ้ำๆ กันก็จะนำไปสู่การลดอัตราการขาดลามายา อัตรการลาออกหรือลดการเกิดพฤติกรรมต่อต้านได้

จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่จะสร้างความพึงพอใจในการทำงานเพื่อให้พนักงานเกิดความรู้สึกรักและผูกพันกับองค์กรและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีคุณภาพกลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจดูเหมือนจะเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจแต่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างความพึงพอใจนั้นนอกจากฝ่ายทรัพยากรบุคคลที่จะให้คำปรึกษาและสร้างกลไกของระบบบริหารทรัพยากรบุคคลให้สามารถตอบสนองความต้องการของพนักงานและองค์กรแล้วหัวหน้างานก็มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งและมากที่สุดที่จะช่วยให้นโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรประสบความสำเร็จถึงแม้ว่าหัวหน้างานจะมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิชาการหรือเทคนิคเฉพาะทางมากแค่ไหนแต่ก็ควรที่จะเสริมความเข้าใจและความสามารถในการบริหารคนด้วยเช่นกันจึงจะได้ชื่อว่า เก่งงาน เก่งคน เหมือนกับที่หลายองค์กรยักษ์ใหญ่ประสบความสำเร็จด้านทรัพยากรบุคคลเพราะหัวหน้างานหรือผู้จัดการซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับพนักงานมากที่สุดเป็นฟันเฟืองที่นำไปสู่ความสำเร็จและเป็นองค์กร Best Practice ในด้านทรัพยากรบุคคล

๓.๕.๓ การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

สร้างความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) การสนองความต้องการของบุคคลโดยไปปรับองค์ประกอบหรือระบบเป้าหมายขององค์กรเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำจะต้องดำเนินการให้บุคคลมีความพึงพอใจในงานที่ทำแทนการไปปรับเป้าหมายองค์กรโดยวิธีการที่นิยมใช้คือวิธีการของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factors Theory) ด้วยการปรับปรุงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของบุคคล คือ

ปัจจัยต่ำจูน (Hygiene Factor) ต้องออกแบบสิ่งแวดล้อมในองค์กรให้บุคคลมีความพึงพอใจที่จะทำงานซึ่งประกอบไปด้วย

- ๑) อัตราเงินเดือน
- ๒) การปกครองบังคับบัญชา
- ๓) นโยบายการบริหารงาน
- ๔) สภาพการปฏิบัติงาน
- ๕) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา
- ๖) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- ๗) ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา
- ๘) ความมั่นคงในงาน
- ๙) คุณภาพชีวิตในการทำงาน
- ๑๐) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต และ

๑๑) สถานะของอาชีพหรือการได้รับการยกย่องในการประกอบหน้าที่การงานนั้นๆ ทั้งในรูปแบบของวัตถุและจิตใจ

ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) ต้องออกแบบหรือส่งเสริมให้คนทำงานรู้สึกดีต่องานที่ทำงานที่สนับสนุนให้บุคคลรู้สึกดีต่องานที่ทำประกอบด้วย

- ๑) กิจกรรมที่สนับสนุนหรือส่งเสริมให้งานมีความสำเร็จตามเป้าหมาย
- ๒) การได้รับความยอมรับนับถือ
- ๓) ความรู้สึกที่ดีต่อลักษณะงานที่ทำ
- ๔) ความรู้สึกที่ดีต่อการได้รับมอบหมายงานที่มีลักษณะท้าทายอย่างเหมาะสมกับ

ความสามารถ

- ๕) ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน

สร้างขวัญในการทำงาน (Morale in Work) ขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปของพฤติกรรมขวัญที่มีกำลังมากหรือขวัญที่มีกำลังน้อยจะส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคคลแตกต่างกันตามไปด้วยผู้ที่มีขวัญในการทำงานดีจะมีความกระตือรือร้นในการทำงาน คีธ เดวิส (Keith Davis) ได้เสนอวิธีการที่จะเสริมสร้างขวัญและกำลังใจใน ๖ วิธีหลัก คือ

๑) สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาหรือในระหว่างเพื่อนร่วมงาน

๒) กำหนดหรือมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความถนัดหรือความชอบของบุคคลโดยไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบเป้าหมายขององค์กร

- ๓) สร้างค่านิยมร่วมในเป้าหมายขององค์กรให้กับสมาชิกในองค์กร

๔) การให้บำเหน็จรางวัลที่เหมาะสมตามผลงานและคุณธรรม

๕) สร้างสภาพการทำงานให้เหมาะสมและเอื้อต่อการทำงาน

๖) ส่งเสริมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน

ขวัญและความพึงพอใจในการทำงานจึงมีลักษณะอย่างเดียวกันถ้าหากมีขวัญไม่ดีหรือระดับขวัญต่ำ จะเกิดผลที่สำคัญคือ

๑) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิตต่ำ

๒) ลูกจ้างมีความพึงพอใจต่ำต่อบริการ

๓) มีการเปลี่ยนงานสูง ออกจากงานสูง

๔) มาทำงานสาย และ

๕) ขาดงานเป็นประจำ

การสร้างค่านิยมร่วม (Shared / Common Value) ค่านิยมร่วมตามความหมายของนักวิชาการหลายคน เช่น ปีเตอร์ เจ. โรมีส, โรเบิร์ต เอช. วอเตอร์แมน และริชาร์ด ปาสคาลได้ใช้เป็นเป้าหมายของการปฏิบัติงานเป็นประจำจนกลายเป็นธรรมเนียมหรือเอกลักษณ์ของกลุ่ม

ค่านิยมร่วมที่สำคัญประกอบด้วย

- ๑) ค่านิยมทางอุดมการณ์หรือความคิด
- ๒) ค่านิยมทางด้านประเพณีหรือธรรมเนียมปฏิบัติ
- ๓) ค่านิยมทางด้านระบบหรือความต่อเนื่องขององค์ประกอบย่อย
- ๔) ค่านิยมทางด้านเครื่องมือหรือวัตถุที่ใช้

ค่านิยมที่จะจูงใจให้คนทำงานและมีพลังขับเคลื่อนให้สมาชิกทุกคนในการทำงานต้องเสริมสร้างให้ได้ครบทั้ง ๔ องค์ประกอบ เช่น

อุดมการณ์ : คนทำงานคือคนที่มีคุณค่าต่อสังคม

ธรรมเนียม : คนในองค์กรมีการทำงานเป็นประจำจนเป็นพฤติกรรมปกติของคนในองค์กรผู้ใดไม่ทำงานถือว่าเป็นพฤติกรรมไม่ปกติและไม่มีคุณค่า

ระบบ : คนทุกคนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มจะสะสมทรัพย์สินต่างทำงานตามบทบาทหน้าที่กันทุกคนปรากฏการณ์ (วัตถุ / เครื่องมือ) : พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกขององค์กรต่างทำงานตามบทบาทหน้าที่กันทุกคน

การสร้างค่านิยมร่วมจึงถือเป็นวิธีการที่สำคัญในการเสริมแรงหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลซึ่งตามปกติการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทิศทางเดียวกันจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทิศทางที่สวนทางกันเช่นถ้ายอมรับค่านิยมร่วมว่าการทำงานเป็นสิ่งมีค่ายิ่งเห็นสมาชิกในองค์กรยึดมั่นในค่านิยมและมุ่งมั่นทำงานเป็นประจำก็จะยิ่งเพิ่มเจตคติในเชิงบวกต่อค่านิยมการทำงานมากขึ้นการเพิ่มค่านิยมให้มีปริมาณมาก ๆ จะทำให้คนเกิดความทะยานอยากที่จะมีพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกันกับค่านิยมร่วมมากขึ้นตามไปด้วยบางครั้งจะเรียกผลของการมีค่านิยมแบบนี้ว่า "ปิγμαเลียนเอฟเฟ็ค" (Pygmalion Effect)

การสนองความต้องการทางด้านสรีระ (Reply to Physiological Needs) การดำเนินการให้บุคลากรได้รับสวัสดิการ ค่าตอบแทน การประกันสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน โดยเฉพาะความปลอดภัยในการทำงานอย่างน้อยที่สุดให้มีมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดจะมีส่วนสำคัญในการสนองความต้องการทางด้านสรีระแก่บุคคลทุกคนในองค์กร

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) การที่บุคคลจะมีพลังอำนาจในตนเองได้นั้นจะต้องใช้วิธีการที่สำคัญ ๓ ด้านคือ ๑) การเสริมสร้างพลังอำนาจด้านข้อมูลข่าวสาร (Information) เพื่อให้บุคคล

ได้มีความรอบรู้และรับรู้สิ่งเปลี่ยนแปลงรอบข้างที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น จัดทำจดหมายข่าวขององค์กร ฝึกอบรมทักษะใหม่ ๆ หรือศึกษาต่อ เป็นต้น

๒) การเสริมสร้างพลังอำนาจโดยการเปิดโอกาส (Opportunity) ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น รับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะร่วมกันพัฒนาคุณภาพบริการหรือผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

๓) การเสริมสร้างพลังอำนาจโดยการให้อำนาจที่เป็นทางการ (Authority) เช่น แต่งตั้งให้เป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพงาน ประธานการจัดงานสังสรรค์ในองค์กรปรับเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น เป็นต้น^๔

สรุป

ความต้องการของบุคคลเป็นบ่อเกิดของแรงจูงใจจะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการทำงานไปในทิศทางบวกหรือลบก็ได้ตามปกติแรงจูงใจจะมีอยู่ ๓ ประเภท คือ ทางสรีระ ทางสังคม ทางจิตวิทยา (รวมจิตใต้สำนึกด้วย) การวัดแรงจูงใจเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกเพื่อทราบว่า มีระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับใด และสามารถเชื่อมโยงไปถึงความต้องการของบุคคล ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจของบุคคลจึงมีขั้นตอนที่สำคัญ ๖ ขั้นตอน คือ ๑) รู้ความต้องการของบุคคล ๒) สร้างความพึงพอใจในงาน ๓) สร้างขวัญในการทำงาน ๔) การสร้างค่านิยมร่วม ๕) การสนองความต้องการทางด้านสรีระ ๖) การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่บุคคลในองค์กร

๓.๕.๔ การติดต่อสื่อสารในการทำงานร่วมกันของบุคคลของกลุ่มจะสะสมทรัพย์บ้านโลกมน

๑) กระบวนการสื่อสารการสื่อสารให้เป็นระบบแล้วจะช่วยให้อำนาจการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้กระบวนการสื่อสารประกอบด้วย

- แหล่งข้อมูล คือ แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร หรือเป็นต้นตอของแหล่งข้อมูลข่าวสารนั่นเอง

- ข่าวสาร คือ เนื้อหาสาระที่ต้องส่งไป

- ผู้ส่ง คือ บุคคลที่จะเป็นผู้ดำเนินการส่งข่าวสาร

- ผู้รับ คือ ผู้เป็นเป้าหมายในการรับข่าวสารซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสุดท้ายของ

การสื่อสาร

^๔มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓, จิตวิทยาองค์กร. กรุงเทพฯ (ออนไลน์) แหล่งที่มา :

<http://dit.dru.ac.th/home/023/psychology/chap5.htm.๑๒> มกราคม ๒๕๕๓.

๒) ประเภทของสื่อที่ใช้ในการสื่อสารในองค์กร

สื่อหรือช่องทาง ใช้เพื่อให้ข่าวสารนั้นไหลหรือถูกพาไปยังผู้รับสาร พอจะแบ่งออกได้ ๒ ประเภท ดังนี้

- ประเภทการใช้ภาษา ได้แก่ การพูด คำพูดซึ่งภาษานับว่าเป็นการสื่อสารที่ใช้กันมาก
- ประเภทไม่ใช้ภาษา ได้แก่ สัญลักษณ์ การเขียนข้อความ ภาพ หรือเครื่องหมายต่างๆ เป็นต้น
- ประเภทอาศัยการแสดง/พฤติกรรม

๓) รูปแบบของการสื่อสารการสื่อสาร โดยทั่ว ๆ ไป สามารถแยกรูปแบบออกได้ดังนี้

- การสื่อสารภายในตัวบุคคล
- การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล
- การสื่อสารภายในองค์กร
- การสื่อสารมวลชน

๔) ลักษณะการสื่อสารในองค์กรของกลุ่มที่จะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน

ลักษณะการสื่อสารในองค์กร โดยทั่ว ๆ ไปจะมีรูปแบบอยู่ ๒ ลักษณะ คือ

- การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การสื่อสารกันระหว่างสมาชิกกลุ่มที่จะสะสมทรัพย์หรือระหว่างผู้บริหารกับคณะทำงาน เป็นต้น
- การสื่อสารระหว่างหน่วยงานภายในองค์กร หมายถึงการสื่อสารกันระหว่างหน่วยงานภายในองค์กรของกลุ่มที่จะสะสมทรัพย์
- การสื่อสารระหว่างองค์กรหมายถึง การติดต่อที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรกลุ่มที่จะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนต่อองค์กรอื่นๆ

๕) มนุษย์สัมพันธ์กับการสื่อสารในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

การสื่อสารให้เกิดความรวดเร็วและเที่ยงตรงในยุคปัจจุบันในบริษัทหรือองค์กรต่าง ๆ กำลังพัฒนาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารมีความก้าวหน้ารวดเร็วทันสมัยทั้งนี้ก็เพื่อให้สิ่งนี้มาช่วยพัฒนางานหากระบบการสื่อสารในองค์กรมีประสิทธิภาพยังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานและมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในหมู่คณะพนักงานและผู้บริหารด้วยดังนั้น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถสรุปได้ ดังนี้

(๑) รู้กระบวนการและขั้นตอนการสื่อสารบุคคลในสถานที่ประกอบการต้องรู้กระบวนการและขั้นตอนเพื่อการสื่อสาร ดังนี้

- ความตั้งใจที่จะสื่อสาร
- มีความเข้าใจในสาระการสื่อสาร
- มีการยอมรับในข่าวสาร
- ปฏิบัติตามข่าวสาร

(๒) ใช้สื่อและภาษาธรรมดา

- (๓) ต้องพยายามเข้าใจธรรมชาติของผู้ส่งและผู้รับการสื่อสาร
- (๔) ต้องพยายามเข้าใจทิศทางทาง
- (๕) การพัฒนาประสิทธิภาพการฟังที่ดี
- (๖) สื่อและเครื่องมือในการสื่อสารต้องดีและเอื้ออำนวย
- (๗) ควรมีการวางแผนและเตรียมตัวที่ดี

๖) ลักษณะของการสั่งการที่ดี

การสั่งการที่ดีต้องเป็นคำสั่งที่สามารถปฏิบัติได้ ผู้รับคำสั่งจะต้องมีอำนาจ เวลาและอุปกรณ์ในการดำเนินงานเพียงพอที่จะปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ ดังนั้นการสั่งการที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- (๑) เป็นเรื่องที่ได้รับคำสั่งสนใจ เช่น งานที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรง
- (๒) คำสั่งต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน
- (๓) คำสั่งต้องเหมาะสม ชัดเจนเข้าใจง่าย และสามารถปฏิบัติได้
- (๔) คำสั่งต้องแน่นอนควรเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันความผิดพลาด

๗) ความหมายของการควบคุมงาน

การควบคุม หมายถึงการตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้และได้มาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่แล้วแนะนำการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนและมาตรฐานที่กำหนดไว้

๘) ความมุ่งหมายของการปฏิบัติงาน^๕

- (๑) เพื่อตรวจสอบดูว่างานที่ได้รับมอบหมายไปปฏิบัติดำเนินไปตามแผนงานและมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่
- (๒) เพื่อตรวจสอบวิธีปฏิบัติงานว่าดำเนินไปตามหลักการที่ดีหรือไม่เพียงใด
- (๓) เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของงานว่าดีเพียงใด

^๕ สัมภาษณ์ พระครูพัชรคณาภิรักษ์ (ปัญญธร จารุณโณ), ประธานผู้ก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

(๔) เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานว่ามีอุปสรรคหรือปัญหาประการใด เมื่อใด
เพียงใด

(๕) เพื่อแนะนำปรับปรุงแก้ไข เมื่อเกิดอุปสรรคและปัญหา

๓.๖ บทสรุป

ในบทนี้ หากจะสรุปเนื้อหาให้กระชับสั้นเข้ามา เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ให้เด่นชัดขึ้นมา พอสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้ ๑) ปัญหาทางสังคมของประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลโคกมน อำเภอ น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้ประสบมาเป็นเวลาหลายปี ก็คือ ปัญหาด้านการทำกิน ปัญหาการ ประกอบอาชีพทางการเกษตร ปัญหาการเล่นการพนัน ปัญหาการว่างงานของประชาชน ปัญหา ความไม่สามัคคีของคนในหมู่บ้าน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ เกิดจากทั้งภายในก็มี ภายนอกก็มี ๒) ทูตทาง สังคม ที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ก็มีทั้งทุนที่เป็นวัฒนธรรม ทุนที่เป็นนามธรรม ทุนทางศาสนา และ ทุนทางวัฒนธรรม ๓) ประเพณีของหลักพุทธธรรมที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนนำไป ประยุกต์ใช้การบริหารจัดการก็คือหลักพระ ๔ หลักสัจจะธรรม หลักสัจจะและปัญญา หลักทฤษฎี ธรรมมีกัตตะประโยชน์ หลักอิทธิบาท และหลักสัมมาอาชีวะ ก่อให้เกิดการสร้างแรงจูงใจในการ ทำงานการสร้างความพึงพอใจในการทำงานการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานการ ติดต่อดสื่อสารในการทำงานร่วมกันของบุคคล ๔) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรม ก็คือ การติดต่อดสื่อสารในการทำงานร่วมกันของบุคคล นอกจากนั้นก็ยังมีการขาดสัจจะและการ เห็นแก่ประโยชน์ของตนและพวกพ้อง ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ต้อง ประสบกับความล้มเหลวทั้งในระดับบุคคลที่เป็นสมาชิกและต่อกลุ่มทั้งหมดอีกด้วย

บทที่ ๔

ผลการประยุกต์หลักพุทธธรรมของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์บ้านโคกมน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม

ในบทนี้ มุ่งศึกษาทั้งด้านเอกสารและการสัมภาษณ์และเข้าไปมีส่วนร่วมกับบุคคลที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์ บ้านโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเน้นไปที่ผลของการบริหารจัดการที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อบุคคล คือ ตัวสมาชิกเอง และต่อหมู่บ้านชุมชน ดังนี้

๔.๑ ด้านสวัสดิการ

๔.๑.๑ สวัสดิการชุมชน

สวัสดิการ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายของสมาชิก และการใช้กลไกของชุมชนในการตรวจสอบ เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมของชุมชนกิจกรรมในด้านนี้ ประกอบไปด้วย บ้าน วัด โรงเรียน มีเงินทุนเพื่อให้สมาชิกกู้ยืม, ฌาปนกิจสงเคราะห์, ประกันสุขภาพเจ็บป่วยช่วยรักษา, ประกันชีวิต เสียชีวิต ช่วยเหลือกันมีการบริหารอย่างยืดหยุ่น สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของชุมชน เช่น การให้เงินกู้ การระดมเงินฝากที่ละเล็กทีละน้อย การจัดการเรื่องปันผล สวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการของชาวบ้านกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์บ้านโคกมน นั้น มี ๓ กรณีด้วยกัน ดังนี้๑) ให้สวัสดิการแก่บุตรและมารดาเมื่อคลอด คือ เงินที่กลุ่มได้ให้แก่ทารกที่คลอด ๕๐๐ บาท, ให้มารดาที่นอนพักอยู่โรงพยาบาล คืนละ ๑๐๐ บาท และไม่เกิน ๑๐ คืน (หรือไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท/ปี) ๒) ให้สวัสดิการในเงินออมสะสม คือ เงินที่ให้แก่สมาชิกผู้เข้ากลุ่มครบ ๑๕ ปี และเป็นผู้มีอายุ ๖๐ ปี จะได้บำนาญเดือนละ ๓๐๐ บาท และทุก ๆ ๕ ปี จะเพิ่มให้ปีละ ๑๐๐ บาท ๓) ให้สวัสดิการในกรณีเจ็บคือ หากมีสมาชิกเกิดเจ็บป่วยไข้ ต้องนอนที่โรงพยาบาล จะได้รับคืนละ ๑๐๐ บาท ปีละไม่เกิน ๑๐ คืน (หรือไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท/ปี) ๔) ให้สวัสดิการกรณีการตาย คือ เงินที่สมาชิกที่พึงได้รับตามอัตราส่วนที่ต่างกัน ได้แก่ เป็นสมาชิก ๖ เดือน ได้รับเงิน ๒,๕๐๐ บาท, เป็นสมาชิก ๑ปีได้รับเงิน ๕,๐๐๐ บาท,เป็นสมาชิก ๒ ปี ได้รับเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท, เป็นสมาชิก ๔ ปี ได้รับเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท,เป็นสมาชิก ๘ ปีได้รับเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท, เป็นสมาชิก ๑๖ปีได้รับเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท ๕) สวัสดิการผู้สูงอายุ และผู้ทุพพลภาพ กองทุนจ่ายให้นำไปฝากสัจจะวันละ ๑ บาทมีข้อพึงพิจารณา ๒ ข้อ คือผู้สูงอายุ และผู้ทุพพลภาพที่ด้อยโอกาสซึ่งไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่รวมไปถึงไม่

เกี่ยวข้องกับอบายมุขต่างๆ ที่ขาดผู้ดูแลช่วยเหลือ ต้องมีเจ้าภาพจ่ายเริ่มต้นให้กับผู้สูงอายุ และผู้ทุพพลภาพ ก่อน ๖ เดือน, กองทุนจะอนุเคราะห์ส่งเงินออมสัจจะวันละ ๑ บาท ให้แก่ผู้สูงอายุและผู้ทุพพลภาพที่ด้อยโอกาส ที่ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ รวมไปถึงไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขต่าง ๆ ที่ขาดผู้ดูแลช่วยเหลือหลังจาก ๖ เดือนแล้ว ๖) สวัสดิการคนทำงาน กลุ่มจะจ่ายให้คนละ ๑๓๐ บาท/วัน (ทำงานเดือนละ ๑ วัน) เป็นเงินฝากสัจจะวันละ ๑ บาท (ยกเว้นกรรมการไม่มีสิทธิในสวัสดิการนี้)

๔.๑.๒ สวัสดิการเงินกู้

หากมีสมาชิกตายและมีเงินกู้ (มีหนี้สินค้างชำระ) ที่มีพยานหลักฐานมาขึ้นแสดงต่อกองทุน จ่ายใช้หนี้ในวงเงินไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท โดยมีกติกา คือมีเงื่อนไขว่า ผู้ตายจะต้องเป็นสมาชิก ๑ ปี กองทุนจ่ายแทนเงินกู้ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท แต่จะต้องกู้กับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในพื้นที่เท่านั้น โดยกลุ่มจะจ่ายเงินต้นให้ แต่ทยอยจ่ายครั้งละ ๕๐๐ บาท/เดือน (เหตุที่ต้องจ่ายเงินต้นให้อย่างเดียว เพราะต้องการให้สมาชิกรับผิดชอบด้วย) และการจ่ายสวัสดิการนี้ จะเพิ่มอีก ๕,๐๐๐ บาท ในทุกๆ ๒ ปี*

ในทัศนะของผู้วิจัย เห็นว่า การให้เงินสวัสดิการนั้น เป็นการช่วยเหลือของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ก่อนที่ภาครัฐจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนอีกทางหนึ่ง และช่วยให้สมาชิก รู้สึกมีความรับผิดชอบต่อกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจาก ตนมีผลประโยชน์อยู่ด้วย จึงต้องรักษา ดูแล ในกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มประกาศให้ทราบ เช่น การช่วยเหลือเงินฌาปนกิจศพ เงินทุนการศึกษา เงินผู้ประสบอุทกภัย อื่นๆ เงินสำหรับรักษาพยาบาลผู้ป่วย เป็นต้น ที่สำคัญ คือ ด้านจิตใจที่จะประเมินมิได้ ที่ประชาชนในกลุ่ม กลายเป็นคนมีสัจจะ มีความจริงใจ และซื่อสัตย์ต่อตนเอง และกลุ่มเสมอต้นเสมอปลาย

ส่วนข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขของกลุ่ม ก็คือ แนวทางการแก้ปัญหาการเงินของกลุ่ม หากว่ามีสมาชิก หรือ คณะกรรมการบางคน นำเงินกู้ยืมไปแล้ว และไม่ยอมส่งคืน บางครั้งอาจเป็นเงินจำนวนมากบ้าง น้อยบ้าง แต่ก็ควรได้รับการแก้ไข ในทางที่สมเหตุผลและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ส่วนลักษณะของกลุ่มนี้ มีลักษณะโดดเด่นอยู่ ๓ อย่าง คือ

- ก. เหมือนธนาคาร ที่คอยให้กู้เงิน และฝากเงิน
- ข. เหมือนกับประกันภัย ที่สมาชิกในกลุ่มได้รับการคุ้มครองตามข้อตกลงกันไว้
- ค. เหมือนกับสหกรณ์ ที่มีการขายสินค้าให้แก่สมาชิก สิ้นปีก็มีเงินปันผล

*สัมภาษณ์ พิสมัช บุญศรี, ประธานที่ปรึกษากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดบ้านหนองโน, ๒๓ กันยายน ๒๕๕๓.

นอกจากนั้นแล้วกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้าน โคมมน ยังได้ส่งเสริมฟื้นฟู อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่นเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่ง สำหรับประชาชนผู้อยู่ในชนบท จะได้ดูแลช่วยเหลือกันตามสมควร ในปัจจุบัน กลุ่มมีรถยนต์ไว้คอยบริการฉุกเฉินตลอด ๒๔ ชั่วโมง หากมีสมาชิกคนใดในกลุ่ม เกิดล้มป่วยลงอย่างฉับพลัน คาดไม่ถึง และฉุกเฉิน ก็สามารถจะนำส่ง โรงพยาบาลของรัฐได้ทันทั่วถึง จึงทำให้สวัสดิการต่างๆ เหมาะกับสถานะด้านเศรษฐกิจในชนบท เป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ กลุ่มดังกล่าว ได้อำนวยผลแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งแก่วัด โรงเรียน นักเรียน หมู่บ้าน และชุมชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็ล้วนมีส่วนได้รับอานิสงส์หรือผลประโยชน์จากการบริหารจัดการของกลุ่มนี้ด้วย

๔.๒ ผลที่ได้ด้านการประกอบอาชีพ/รายได้

ผลที่ได้ด้านการประกอบอาชีพและรายได้ คือ ให้ทุนการศึกษาและทุนประกอบอาชีพ (โดยกองทุนมีงบประมาณให้กู้ยืม ร้อยละ ๓๐ ของเงินออมวันละ ๑ บาท) มีข้อพึงพิจารณาการให้กู้ยืม ๒ ข้อ ด้วยกัน คือ

ข้อที่ ๑ พิจารณาจากครอบครัวที่จะยืมกองทุนการศึกษาหรือประกอบอาชีพได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุง (ดอกเบี้ย) ต้องเป็นครอบครัวที่ไม่ดื่มสุราไม่สูบบุหรี่และไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้โทษ ไม่ประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย ต้องทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือนด้วย

ข้อที่ ๒ ในการพิจารณาให้ยืมทุนทั้ง ๒ ข้อนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก ส่วนมากเสียก่อน^๒

๔.๓ ผลในด้านผลผลิตและการสร้างรายได้แก่ชุมชน

๔.๓.๑ ผลงานหรือการสร้างงานของกลุ่ม เช่น ผลผลิตจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์และงานประดิษฐ์ในกลุ่ม ถึงแม้ว่าหมู่บ้านแห่งนี้ จะมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์และงานประดิษฐ์ ก็เป็นหนึ่งในโครงการใหม่ที่คณะกรรมการเห็นว่า ควรดำเนินการเช่นกัน โดยโครงการนี้ มีลักษณะที่สอดคล้องกับงานของสมาชิก เช่น การทำข้าวหลามโคมมน การทำน้ำยาล้างจาน การทำน้ำยาล้างห้องน้ำ เพื่อใช้ในกิจกรรมของชุมชนและวัด ส่วนผลผลิตจากงาน

^๒ สัมภาษณ์ ประครอง ทองรี, เจริญญิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้าน โคมมน, ๒๓ กันยายน ๒๕๕๓.

ประดิษฐ์ เช่น การทำพรมเช็ดเท้า การทำหมอนขิด การทำดอกไม้จันทน์ เป็นต้น ซึ่งเป็นโครงการที่สร้างรายได้ทั้งสิ้น^๓

๔.๔ ผลด้านสังคม วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา

เป็นผลดีต่อระดับส่วนรวม กล่าวคือ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน มีนโยบาย ทั้งให้บุคคลอยู่ดีมีสุขและชุมชนมีความสุขด้วย ผลการศึกษา พบว่า ผลที่ได้ด้านสังคมวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา ได้แก่

๔.๔.๑ ด้านความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน เช่น การอนุรักษ์วัฒนธรรมงานประเพณีประจำเดือนของหมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น งานออกพรรษา เข้าพรรษา งานกฐิน งานลอยกระทง งานทอดผ้าป่าสามัคคี งานทำบุญมหาชาติ เป็นต้น

๔.๔.๒ ด้านการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ เช่น การร่วมมือกันระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน เพื่อทำความสะอาดในสถานที่สำคัญทางศาสนา และสถานศึกษา^๔

๔.๔.๓ ด้านการแก้ปัญหาทางสังคม คือ เรื่องหนี้สิน รวมไปถึงปัญหาสังคมอื่นๆ เช่น ลักขโมย เริ่มบรรเทาเบาบางลงไป อันเป็นผลจากการมีเงินออมของชาวบ้าน การมีระบบสวัสดิการที่ช่วยเหลือชุมชนทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา และภาระหนี้สิน และวิถีคิดเรื่องการประหยัด อุดม ทำให้วิกฤติความยากจนลดลง

นอกจากนั้น ผลการศึกษายังพบว่า ทำให้คนในสังคมเกิดความรัก ความเข้าใจ ความสมานฉันท์ได้วนกลับสู่ชุมชน เพราะผู้คนได้มีโอกาสมาพบปะแลกเปลี่ยนทุกข์สุขมากยิ่งขึ้น ความเป็นชุมชนปรากฏขึ้นแทนที่ความทะเลาะเบาะแว้งกันทำให้สมาชิกในกลุ่มมีวินัย เป็นคนซื่อสัตย์ ไม่คดโกง อันเป็นผลจากระบบบริหารจัดการที่ต้องการความมีสัจจะ จึงบรรลุถึงประโยชน์ร่วมกันของชุมชนทำให้สมาชิกมีหลักยึดในยามทุกข์ยาก ไม่ว่าจะประสบเหตุใดๆ ก็ยังมีครอบครัวมีชุมชนคอยให้กำลังใจ มีเงินออกเป็นตัวสนับสนุนค่าจุนให้เกิดความอบอุ่นใจทำให้สมาชิกเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การให้สวัสดิการคนป่วยที่นอนโรงพยาบาล หากคนป่วยสูบบุหรี่ ก็จะถูกปรับสวัสดิการ เป็นต้น ทำให้ชุมชนมีพลังต่อรองกับพ่อค้า นักธุรกิจจากภายนอกได้ เพราะการบริหารจัดการร่วมกัน รวมกลุ่มกันซื้อขายสินค้า ซึ่งป้องกันการถูกเอารัดเอาเปรียบดังที่ผ่านมาและ

^๓สัมภาษณ์ ประทีป วิรตินันท์, รองประธานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓.

^๔สัมภาษณ์ ปิยวรรณ แก้วกัน, กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓.

ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจมากขึ้น เห็นได้จากการริเริ่มคิด วางแผนทำกิจกรรมใหม่ๆ อีกหลายอย่างในด้านธุรกิจของชุมชน ต่างจากแต่ก่อนที่ไม่ได้กล้าคิด กล้าทำ^๕

๔.๕ ผลด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนดำเนินการ มีดังนี้ คือ

๔.๕.๑ ให้การศึกษาแก่นักเรียนและประชาชนเพราะการศึกษา พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ จะช่วยให้ประชาชนเข้าใจ เกิดความตระหนักเกิดจริยธรรมที่ดีและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ถ้าธาร ต้นไม้ ป่าไม้ที่เป็นต้นน้ำลำธารของหมู่บ้านมีสภาพดียิ่งขึ้นได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๕.๒ การออกกฎข้อบังคับที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามแนวทางในพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕

๔.๕.๓ การแบ่งเขตเป็นการแบ่งเขตพื้นที่ตามประเภทของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้ชัดเจนเพื่อให้การอนุรักษ์ได้ผลและจะต้องมีการสร้างมาตรการกำกับในเขตที่แบ่งนั้นด้วย เช่น เขตอุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมืองควมคมลพิษ

๔.๕.๔ การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเนื่องจากการใช้ทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการ ใช้เทคโนโลยีหากมีมลพิษเกิดขึ้นการบำบัดหรือกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นเลือกใช้เหมาะสมในการกำจัดมลพิษแต่ละชนิดทั้งขยะในถังขยะที่ทางตำบลจัดให้

๔.๕.๕ จัดตั้งชมรมหรือสมาคมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติขึ้นโดยมีผู้ที่สนใจร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยกันอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมเพื่อสังคมส่วนรวม

๔.๕.๖ การโฆษณาทางวิทยุ เสียงตามสายทำให้ประชาชนทราบข่าวอย่างกว้างขวางและเข้ามามีส่วนร่วมได้มากและยังเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้ตลอดจนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญ

^๕ สุวัฒน์ คงแป้น, วิถีแห่งธรรมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต ตามแนวทางของพระสุบิน ปณีโต, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิชุมชนไท, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖-๒๗.

^๖ สัมภาษณ์ ธนกรณ์ โกทะ, กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน, ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓.

๔.๖ บทสรุป

ผลที่ได้รับจากการประยุกต์หลักธรรมของกลุ่มสัจจะสมถर्थย์บ้านโคกมน ที่นำมาใช้บริหารจัดการ สรุปเป็นข้อๆ ดังนี้

๔.๖.๑ ด้านสวัสดิการ คือ ทำให้ชีวิตของสมาชิกในกลุ่มนี้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะแต่เดิม ประชาชนในหมู่บ้านไม่ได้รับการช่วยเหลือเท่าที่ควร ทั้งจากภาครัฐและจากเพื่อนบ้านด้วยกัน เพราะเหตุผลด้านงบประมาณบ้าง การจัดผลประโยชน์ที่ยังเกื้อต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นส่วนใหญ่ เช่น การได้รับสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

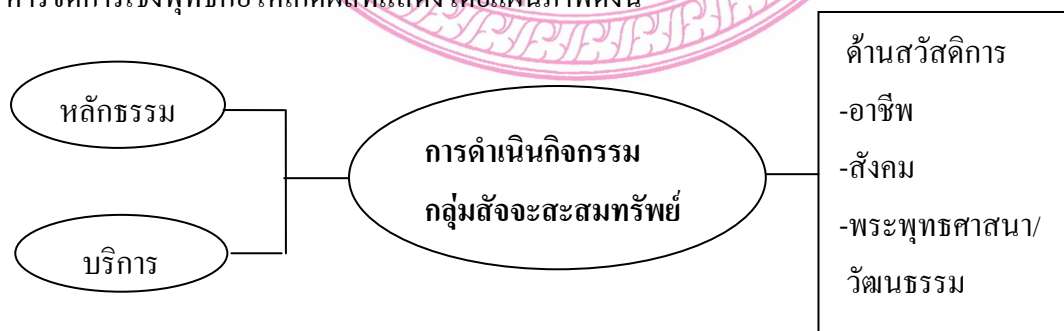
๔.๖.๒ ด้านการประกอบอาชีพ คือ ช่วยให้มีสมาชิกมีทุนสำหรับการนำไปใช้จ่ายด้านอาชีพต่างๆ

๔.๖.๓ ด้านผลผลิต คือ การสร้างงานของกลุ่มแล้วเกิดผลผลิต เช่น การทำปลานอน การทำพรมเช็ดเท้า เป็นต้น

๔.๖.๔ ด้านสังคมวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา คือ ความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกันในด้านสาธารณะประโยชน์ เช่น การเอื้อเฟื้อต่อกัน การทำบุญร่วมกันในประเพณีต่างๆ

๔.๖.๕ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ การรู้จักดูแล เอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน เช่น ต้นไม้ ลำธาร ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ และการใช้สอยอย่างคุ้มค่า เป็นธรรมต่อสมาชิก ไม่ทำลายธรรมชาติ

๔.๖.๖ ผลของกลุ่มสัจจะสมถर्थย์บ้านโคกมน ที่ดำเนินการโดยนำหลักธรรมมาใช้บริหารจัดการเชิงพุทธก่อให้เกิดผลที่แสดงโดยแผนภาพดังนี้

จากการศึกษาดังกล่าวพบว่ากลุ่มสัจจะสมถर्थย์บ้านโคกมนได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน มีดังนี้

- การบริหารคน ที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาขององค์กร คือ จัดการอำนวยการรักษาคุ้มครองอันชอบธรรมแก่สมาชิกทุกคนที่อยู่ในองค์กรให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมเดียวกัน ห้ามกันมิให้มีการอันธกรรมเกิดขึ้นในองค์กร คือการจัดการป้องกัน แก้ไข มิให้มีการ

กระทำความผิดความชั่วร้ายเดือดร้อนเกิดขึ้นแบ่งปันทรัพย์เฉลี่ยผลกำไรที่เกิดขึ้นในองค์กรแก่สมาชิกทุกคนอย่างชอบธรรม ในด้านสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อเป็นการจูงใจด้วยการจัดการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของสมาชิกองค์กร

- การบริหารเงินทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้าน โลกมน นั้นหมายถึงการบริหารเพื่อให้เกิดผลกำไรและขยายกิจการให้เกิดความเจริญเติบโตในอนาคตอันจะส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงสุด ต้องอาศัยหน้าที่และความรับผิดชอบทางการเงิน ได้แก่การพยากรณ์และวางแผน การตัดสินใจลงทุนและจัดหาเงินทุน การประสานงานและควบคุม การเป็นตัวแทนขององค์กรทำการติดต่อกับตลาดการเงิน การบริหารความเสี่ยง

- การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมการสร้างสามัคคีในหน่วยงานการช่วยเหลือกันอย่างเสมอภาคการแบ่งปันอย่างยุติธรรมในแง่ของผลประโยชน์ที่สมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรมพึงได้รับอย่างทัดเทียมกัน หลักธรรมที่พระสงฆ์เทศน์ในระดับชาวบ้านแล้วไม่สามารถช่วยให้หลุดพ้นจากทุกข์หรือปัญหาที่เผชิญอยู่นั้นได้ ต้องอาศัยแนวคิดประยุกต์หลักธรรม ให้เข้ากับหลักความเป็นจริง โดยใช้เงินเป็นปัจจัยนำ และการมีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นบรรทัดฐานจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการองค์กรอย่างเหมาะสมในระดับชุมชนที่ประชาชนในเขตพื้นที่มีการติดต่อสื่อสารกันอยู่ประจำในแต่ละวัน เพราะองค์กรนี้เป็นคนในพื้นที่ทั้งหมดไม่มีคนภายนอก มีความเข้มแข็งและอดทน มีชีวิตที่เรียบง่ายรู้จักความพอดี ดำรงตนอยู่ในศีลในธรรมมีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีพลังจิตใจที่เข้มแข็งและอดทน มีความขยันหมั่นเพียรเอาใจใส่และรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย จนประสบผลสำเร็จสูงสุดในการดำเนินงาน กล่าวคือการบริหารจัดการ

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ บ้านโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาประวัติ พัฒนาการ และ แนวคิดการบริหารจัดการเชิงพุทธ ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนเพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน เพื่อศึกษาผลที่ได้รับจากการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน โดยผู้วิจัย ได้ศึกษาเนื้อหาทั้งจากเอกสารและภาคสนามเพื่อนำมาประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ในบางส่วน ดังกล่าวแล้วนั้น

ผลการศึกษา พบประเด็นที่สำคัญ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ วิธีการบริหารงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน

ได้เริ่มก่อตั้ง เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๘ โดยมีพระครูพัชรคณาภิรักษ์ เป็นประธานที่ปรึกษาฝ่ายพระสงฆ์ ซึ่งท่านเองได้แนวคิดการตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มาจากพระสุบิน ปณิโต กลุ่มนี้มีลักษณะที่โดดเด่นพิเศษ ๓ ประการ คือ

- (๑) มีลักษณะคล้ายธนาคารคือ การฝากเงิน ถอนเงิน
- (๒) มีลักษณะคล้ายกับประกันภัยคือ ชดเชยให้ค่ารักษาพยาบาลแก่สมาชิก
- (๓) มีลักษณะคล้ายกับสหกรณ์ คือ มีการขายสินค้าราคาถูกในกลุ่มสมาชิกและจะได้รับเงินปันผลเมื่อสิ้นปี

ส่วนวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มนี้ขึ้นมา มี ๑๕ ข้อ เช่น เพื่อให้รู้จักประหยัด มีเงินทุนหมุนเวียน ทำให้สมาชิกรวมน้ำใจ การบริหารเงินในครัวเรือน เป็นต้น

จุดเด่นที่ควรนำไปกล่าว ก็คือ การบริหารจัดการภายใต้เงื่อนไข ๓ ข้อ ได้แก่

- (๑) มีการบริหารจัดการด้านบุคลากรอย่างเหมาะสม หรือ บริหารคน
- (๒) มีการบริหารจัดการด้านทุนและทรัพยากรอย่างเหมาะสม หรือ บริหารเงิน
- (๓) มีการเสริมสร้างศักยภาพแก่สมาชิกด้วยหลักคุณธรรม หรือ ความเป็นคนมีสัจจะ ความซื่อสัตย์

นอกจากนั้นก็จะเป็นงานด้านต่างๆเพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมและบริหารจัดการภายในกลุ่มกันเอง คือ มีประธาน รองประธาน เภรัญญิก การเงิน การบัญชี และคณะกรรมการแผนต่างๆ เพื่อควบคุมและติดตาม ประเมินผลงานในแต่ละเดือน

๕.๑.๒ การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

ก่อนที่ประชาชนในพื้นที่ศึกษา คือ ชาวตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ จะรับเอาแนวคิดของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไปก่อตั้งในหมู่บ้านแห่งนี้ พบว่า แต่เดิมบริบททางสังคมหรือสภาพปัญหาต่างๆ ของหมู่บ้านที่พบ ก็คือ ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ปัญหาการพนัน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาการพึ่งตนเองไม่ได้ของชาวบ้านบางส่วน

ด้วยเหตุผลนี้ เมื่อพระสงฆ์ท่านได้นำเอาแนวคิดและวิธีการบริหารจัดการที่แปลกใหม่ พร้อมกับกุศโลบายแทรกหลักพุทธธรรมลงไปในกระบวนการจัดการแล้ว จึงทำให้กลุ่มนี้ สามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากเดิมที่เคยลำบากมาก มาเป็นพออยู่ พอกิน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำให้ชีวิตดีขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง แม้จะไม่ใช่ว่าปัจจัยทั้งหมดก็ตาม

การประยุกต์ใช้หลักสำหรับบริหารจัดการภายในกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ได้แก่หลักพลังแห่งธรรมว่าด้วยผล๔เป็นหลักธรรมที่สำคัญมากที่สุดแห่งการดำรงชีวิตเป็นหลักธรรมที่สามารถทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอาชีพเป็นการวางแนวทางการดำเนินชีวิต การดำเนินธุรกิจเป็นหลักธรรมที่กำหนดถึงการใช้อยุทธปัญญาความ پاکเพียรความดีและใส่ใจสังคมเป็นหลักธรรมที่สร้างให้มีสติปัญญายั่งยืนเข้มแข็งเป็นคนดีและเป็นที่รักของผู้อื่นเป็น พลังสำคัญ๔ ประการในการบรรลุสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จคือ ผละ ๔ พลังแห่งธรรม ปัญญาผละ, วิทยผละ, อนวัชชผละ และสังคหผละธรรมที่เป็นปฏิสัมพันธ์ต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรม

๑) ปัญญาผละกำลังแห่งความรู้ทั่วรู้ชัดแจ้งแทงตลอด มีปัญญาพิจารณาเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง เป็นแนวคิดพื้นฐานแห่งการบริหารจัดการองค์กร กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน

๒) วิทยผละ กำลังแห่งความเพียร ประยุกต์ใช้ทุกข้อเพื่อเป็นแนวทางพื้นฐานในการบริหารจัดการองค์กร กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน โดยประยุกต์ใช้ตามหลักพุทธธรรมว่าด้วย หลักการสร้างแรงงูใจในการทำงานหลักการสร้าง ความพึงพอใจในการทำงานหลักการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานและหลักการติดต่อสื่อสารในการทำงานร่วมกันของบุคคล

นอกจากนี้กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้ประยุกต์ใช้หลักธรรมในข้อ ๓ หลักอิทธิบาท ๔ สูตรสำเร็จแห่งการทำงาน เป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ บนแนวคิดพื้นฐาน การสร้างเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓) อนวัชพละ กำลังแห่งความสุจริต ใช้ทุกข้อ เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกทำสิ่งที่บริสุทธิ์ที่สุจริตที่เป็นคุณทำในสิ่งที่ไม่ผิดกฎหมายไม่ผิดศีลธรรมไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมมีความสุจริตมีความหมายถึงนักบริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยประยุกต์ใช้ตาม หลักสัจจะและปัญญา และหลักสัปปริสธรรม

๔) สังคหพละ กำลังแห่งมนุษยสัมพันธ์ ใช้ทุกข้อ เพราะกำลังแห่งการสงเคราะห์ หรือมนุษยสัมพันธ์นี้เป็นเครื่องมือแสดงให้เห็นถึงความจริงที่ว่าพลังจากสังคมเป็นพลังที่สำคัญต่อความสำเร็จการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้อื่นทั้งในระดับบุคคลครอบครัวชุมชนและประเทศชาติในที่สุดการสงเคราะห์ตามหลักพระพุทธศาสนากำลังแห่งการสงเคราะห์(สังคหพละ) เป็นข้อสำคัญยิ่งเช่นกัน โดยเฉพาะพรหมวิหารธรรม ๔ ข้อเมตตาและกรุณา ความมีไมตรีจิตต่อกัน การรู้จักให้ออกาส ให้ความช่วยเหลือด้วยเมตตาจิตต่อมวลสมาชิก และ สังคหวัตถุ ๔ ใช้ทุกข้อ เพราะเป็นหลักที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกัน โดยประยุกต์ใช้ตาม หลักสัมมาอาชีวะและหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะ ประโยชน์

๕) เกล็ดลัทธิวิปัสสนาบริหารอย่างมีสติ

๖) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรม ก็คือ การติดต่อสื่อสารในการทำงานร่วมกันของบุคคล นอกจากนั้นก็ยังมีการขาดสัจจะและการเห็นแก่ประโยชน์ของตนและพวกพ้อง ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ต้องประสบกับความล้มเหลว ทั้งในระดับบุคคลที่เป็นสมาชิกและต่อกลุ่มทั้งหมดอีกด้วย

กล่าวโดยย่อสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

๑) ปัญหาทางสังคมของประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้ประสบมาเป็นเวลาหลายปี ก็คือ ปัญหาด้านการทำกิน ปัญหาการประกอบอาชีพทางการเกษตร ปัญหาการเล่นการพนัน ปัญหาการว่างงานของประชาชน ปัญหาความไม่สามัคคีของคนในหมู่บ้าน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ เกิดจากทั้งภายในก็มี ภายนอกก็มี

๒) ทูณทางสังคม ที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ก็มีทั้งทุนที่เป็นวัตถุธรรม ทุนที่เป็นนามธรรม ทุนทางศาสนา และทุนทางวัฒนธรรม

๓) ประเภทของหลักพุทธธรรมที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นำไปประยุกต์ใช้ก็คือ หลักพละ ๔ หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ได้แก่

- (๑) หลักสัจธรรม
- (๒) หลักสัจจะและปัญญา
- (๓) หลักทฤษฎีธรรมิกัตถะประโยชน์
- (๔) หลักอิทธิบาท
- (๕) หลักสัมมาอาชีวะ

๔) การประยุกต์หลักธรรมในการบริหารจัดการองค์กร

- (๑) การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน
- (๒) การสร้างความพึงพอใจในการทำงาน
- (๓) การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน
- (๔) การติดต่อสื่อสารในการทำงานร่วมกันของบุคคล

๕) ส่วนแรงต่อต้านหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม

คือ อบายมุข ที่เป็นทางแห่งความเสื่อม

๕.๑.๓ ผลที่ได้รับจากการประยุกต์หลักธรรมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มาใช้บริหารจัดการกลุ่มสรุปได้ดังนี้

- ๑) ด้านสวัสดิการ เช่น สวัสดิการเมื่อคลอดบุตร เมื่อเข้าโรงพยาบาล เมื่อขามเจ็บป่วย เป็นต้น
- ๒) ด้านการประกอบอาชีพ เช่น ให้กู้ยืมเงินสำหรับประกอบอาชีพ การลงทุนเล็กๆ น้อยๆ สำหรับครัวเรือน เป็นต้น
- ๓) ด้านผลผลิต เช่น การส่งเสริมการทำปศุสัตว์ ทำพรมเช็ดเท้า เป็นต้น
- ๔) ด้านสังคมวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา เช่น ทำให้สมาชิกมีความรักใคร่สามัคคีกัน ทำให้ร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในหมู่บ้านอย่างพร้อมเพรียงตัวอย่างเช่น งานทอดผ้าป่า งานทำบุญบ้าน งานมอบทุนการศึกษาแก่เยาวชน เป็นต้น
- ๕) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร การอนุรักษ์ปลาในอุทยานน้ำ เป็นต้น

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ศึกษาผลการบริหารจัดการเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้าน โคมมน” ผลการศึกษา พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจและควรแก่การศึกษาค้นคว้า ต่อไปนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ซึ่งมีพระสงฆ์คอยเป็นที่ปรึกษา หรือเป็นที่เล็ง และยังเป็นเพียงกลุ่มก้อนหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาโดยเจ้าอาวาสวัดโคมมน พ่อค้า ประชาชน สาขาอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้นๆ รวมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมและ โครงการ ต่างๆ ให้เป็นไปตามระเบียบและนโยบายของกลุ่ม โดยมีเป้าหมายสูงสุด เพื่อให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ และเป็นคนมีคุณธรรม คือ ความซื่อสัตย์ต่อตนเองเป็นหลักสำคัญที่สุด ดังนั้น หากกลุ่มนี้ ได้ขยาย พื้นที่ดังกลุ่มออกไปยังหลายจังหวัดทั่วประเทศ รัฐหรือหน่วยงานที่รัฐมอบหมาย ควรเข้าไปดูแลหรือ ให้คำแนะนำ ข้อบกพร่องของกลุ่ม เช่น บุคคลที่เป็นสมาชิกถือโอกาส โกงเงินกลุ่ม กู้เงินแล้วไม่ส่งคืน ตามตัวได้ยาก หรือไม่ได้คืนเลย และเรื่องอื่นๆ ที่รัฐควรให้การสนับสนุน เช่น การให้เงินอุดหนุนต่อกลุ่ม หรือต่อชุมชน แม้ว่า จะมีลักษณะเหมือนกองทุนหมู่บ้านละล้านบาท แต่แตกต่างกันมากในวิธีการ ปฏิบัติที่รัดกุม และมีโอกาสเสี่ยงค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับการออมเงินประเภทอื่นๆ

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ดังกล่าวมาแล้วนั้น ช่วยให้สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมและ โครงการต่างๆ ของกลุ่ม สามารถที่จะแก้ปัญหาความยากจนได้ใน ๒ ระดับ ได้แก่

๑) ระดับการพึ่งพาตนเอง คือ ทำให้สมาชิกในกลุ่ม มีกิน มีใช้ ไม่เป็นหนี้ถาวร อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาสมาชิกนั้น ได้แก่ สมาชิกที่เข้ากลุ่ม จะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมที่ เเด่นชัด ในฆราวาสธรรมข้อว่าด้วย “สัจจะ” ความเป็นคนมีความซื่อสัตย์ต่อกัน ด้วยเหตุนี้ หาก ชุมชนใด นำหลักพุทธธรรมต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้นไปปฏิบัติ ย่อมเกิดผลดีทั้งต่อตนและคนอื่น อย่างแน่นอน เพราะเป็นธรรมที่ประชาชนปฏิบัติได้ตามโดยไม่ยากมากนัก

๒) ระดับชุมชน สามารถที่จะช่วยแก้ปัญหาในระดับชุมชนได้อย่างถาวร และมั่นคง ทำให้สมาชิกมีความสุขของตนได้ตามอัธยาศัย และมีการประสานความร่วมมือขอแรงกาย แรงใจ จากบรรดาสมาชิกได้ ลดละความเห็นแก่ตัว ช่วยให้สังคมดำเนินไปได้ด้วยดีตามหลักพระพุทธศาสนา ที่ สอนให้มนุษย์มีเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งปวง ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงการใช้เงิน นำคนให้เข้าสู่หลักธรรม ทางศาสนาก็ถือว่าเป็นกุศโลบายของผู้ก่อตั้งกลุ่มนี้ขึ้นมา

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ศึกษาเปรียบเทียบการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้าน โคม
มณกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด
- ๒) ศึกษาการประยุกต์ใช้พุทธรธรรมในการประกอบอาชีพของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ใน
พื้นที่อื่น
- ๓) ศึกษาผลของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์กับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนอื่น ๆ
- ๔) ศึกษากระบวนการผลิตของกลุ่มจังหวัดที่นำหลักธรรมของกลุ่มสัจจะสะสม
ทรัพย์ไปประยุกต์ใช้กับหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP)

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี-ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กระทรวงมหาดไทย. ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๑.

กมล รอดคล้าย, คู่มือการบริหารศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๗.

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. โครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กองผลิตสื่อประชาสัมพันธ์, ๒๕๔๕.

_____. ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเอาชนะความยากจน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาและกองทุนเพื่อสังคม, ๒๕๔๕.

ทองใบ สุตขารี, ทฤษฎีองค์การ : วิเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎี และการประยุกต์, พิมพ์ครั้งที่ ๒. สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓.

_____. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____. พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๓๘.

_____. วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๔๗.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .พิมพ์พิเศษ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๕.

พระสุบิน ปณีโต. สัจจะสะสมทรัพย์กองทุนสังคม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๔๑.

เพ็ญจันทร์ วรรณรัตน์ และพิกุล กุลชัย. สัจจะโพธิ์ทอง เล่ม ๓. จันทบุรี: ศูนย์ประสานงานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี, ๒๕๔๕.

พระมหาไพฑูรย์ วรรณบุตร. การบริหารคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐.

สุวัฒน์ คงแป้น. วิถีแห่งทำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตตามแนวทางของพระสุบิน ปณีโต. กรุงเทพมหานคร: มุณิธิชุมชนไท, ๒๕๔๕.

(๒) บทความ :

มดิชน. คุณธรรม ๔ ประการ. มดิชน. คอลัมน์ประชาชน. ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๑๐๓๐๑ (๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕).

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. เครือข่ายพระสงฆ์ภาคเหนือตอนล่าง.

จดหมายข่าว. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ (ธันวาคม ๒๕๔๖).

_____. โครงการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายพระสงฆ์ที่นำแนวคิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตวิญญาณชุมชนพาชุมชนเข้าสู่ธรรม. จดหมายข่าว. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔ (มกราคม ๒๕๔๗).

วรรณวิ ลิ้มธรรมรงค์. เครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด. วารสารธนาคารเกษตรและสหกรณ์. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๕๒ (ธันวาคม ๒๕๔๓ มีนาคม ๒๕๔๔) : ๘๐.

(๓) วิทยานิพนธ์ :

กุลลินี มุทธากลิน. การวิเคราะห์การบริโภคแนวพุทธปรัชญา. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

บุรณ์เชน สุขคุ้ม. พุทธธรรมกับสังคมบริโภคนิยม. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระชนด นาคสุวรรณ โณ (นาคพิพัฒน์). การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระมหาจำลอง ปญญาวุฒโก (เอกสะพัง). การประยุกต์พุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดบ้านหนองโน ตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาจุลศักดิ์ จีรวุฒโน (รณน้อย). แนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจแนวพุทธของปราชญ์อีสาน. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระมหามิตร ฐิตปญโญ (วันยาว). ความรู้จักพอประมาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระมหาวิมลัญญา ทูยโธสงฆ์. บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมองค์กรชุมชนเพื่อสร้างทุนชุมชนศึกษากรณี : กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์พัฒนารัฐบาลบริหารมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

พระมหาศิริวัฒน์ อริยเมธี (จันต๊ะ). การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจาก มุมมองของพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พวงพยอม เจริญทอง. การประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเองของเกษตรกร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

มนูญมุกข์ ประดิษฐ์. วิเคราะห์ปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจาก พระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

ศักดิ์ชัย อนันต์ตรีชัย, จริยศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจของพระพุทธานิกายเถรวาท, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑.

(๔) เอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์ :

พระครูวิบูลสิทธิธรรม (จนฺทมฺโม). กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดหนองพะยอมศูนย์สาธิตการตลาดวัดหนองพยอม. พิษณุโลก. วัดหนองพะยอมอำเภอบางระกำจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕๔๑ (อัดสำเนา).

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พระราชดำรัสเนื่องในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ. ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๕.

พระสุบิน ปณีโต. การจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวของชีวิต. วัด
ไผ่ล้อม อำเภอมืองตราจังหวัดตราด, ๒๕๓๔ (อัคราณา).

_____. สัจจะสะสมทรัพย์สะสมทุนทางสังคม, หนังสือชุดประชาสังคมลำดับที่ ๑๐.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๔๕ (อัคราณา).

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.การแก้ไขปัญหาความยากจน.

กรุงเทพมหานคร :กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๘ (อัคราณา).

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมน. กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์. เพชรบูรณ์ :วัดโคกมน ตำบลโคกมน
อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์, ๒๕๕๑ (อัคราณา).

(๕) ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ ประทวน แจ่มบ้าน ประธานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ ประคอง ทองรีเจริญญิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓

สัมภาษณ์ อุ่นเรือน ดิคนอน รองเจริญญิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนเรื่อง สวัสดิการ ๒๑
กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓

สัมภาษณ์ คำนึ่ง ปิ่นม้น กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนเรื่อง สถานที่และเวลาทำงาน
๒๔ กันยายน ๒๕๕๓

สัมภาษณ์ วรรณิการ์ พินิจกุล รองเจริญญิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน ๒๔ กันยายน ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ พระปลัดสุรเดช ฐานกโร ประธานที่ปรึกษากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน ๒๕
กันยายน ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ ประทีป วิรัตน์นท์ รองประธานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนเรื่อง แนวทางในการ
ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในด้านการผลิต ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓

สัมภาษณ์ ธนภรณ์ โภคะ กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนเรื่อง ประโยชน์ด้านสังคม
วัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓

สัมภาษณ์ พิชราภรณ์ คำก้อน กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนเรื่อง การสร้าง
ความรู้สึกการเป็นเจ้าของ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓

สัมภาษณ์ ไกลรุ่ง นาคสุข กรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนเรื่อง ประโยชน์ที่ได้รับจาก
การประยุกต์ใช้หลักธรรมที่นำมาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓

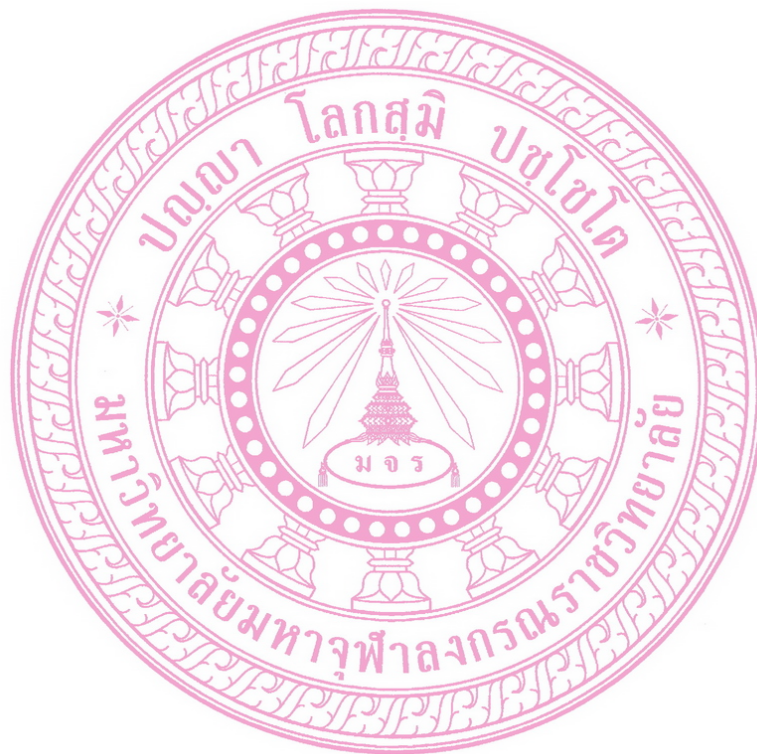
สัมภาษณ์ ยุคลธร โคตรชมพวยาวชนสมาชิกกลุ่มเรื่องเหตุผลที่มาเป็นสมาชิกของกลุ่มสัจจะ ๒๕
กันยายน ๒๕๕๓

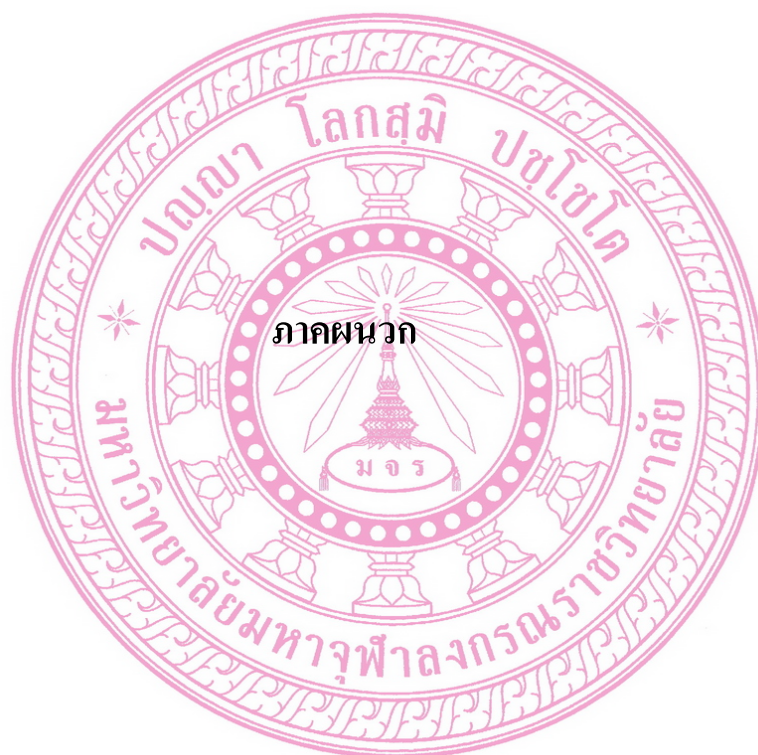
สัมภาษณ์ ทองรุ่ง ทองมากเรื่อง ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิก ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓

๒. ภาษาอังกฤษ :

Edwin B. Flipper. **Management : A Behavioral Approach**. Boston : Ellyn and Bacon.
inc.,1966.

William J. McLaren. **Management Training**.Illinois : B. Irwin. Inc.,1964.

ข้อมูลทั่วไป

ประวัติความเป็นมา :

ที่ตั้งตำบล เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๕ มีพื้นที่ ๑๐๐.๖๔ ตารางกิโลเมตร จำนวนหมู่บ้านมี ๖ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร ๓,๓๔๒ คน

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของตำบล

วัดห้วยสนามทรายตำบลโคกมน
อำเภอโนนสูงจังหวัดเพชรบูรณ์น้ำตก
เทวดาดมอก น้ำตกที่สวยงาม

น้ำตกเทวดาดมอก น้ำตกที่สวยงาม
เป็นธรรมชาติเหมาะสำหรับผู้ชอบ
เดินทาง ผจญภัย อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ ๒
และหมู่ที่ ๕ตำบลโคกมน

ศาลหลักเมือง/สถานที่สักการบูชา

โบเซมาเก่าแก่เป็นโบเซมาหินที่มี
ขนาดใหญ่มาก มีอายุราว ๘๐๐ปี
ปัจจุบันเก็บไว้ที่วัดบ้านห้วยสนาม
ทราย

ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของตำบล

เครื่องดื่มหิงผงสำเร็จรูปโดยกลุ่มผลิตหิงผง

นางอภิรัตน์ พรหมมา

สถานที่ตั้ง : ๑๐๑ หมู่ ๓ ตำบล โคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๒๖๐

ข้าวหลามพญาลืมแกง

โดยกลุ่มสตรี ๘๐ หมู่ ๓ ตำบล โคกมน อำเภอน้ำ

หนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๒๖๐

ผู้นำชุมชนและกลุ่ม : นางต้นคู่ภูมิ

โทร : ๐-๘๕๒๘-๐๗๐๐

ขนมหวานต่าง ๆ

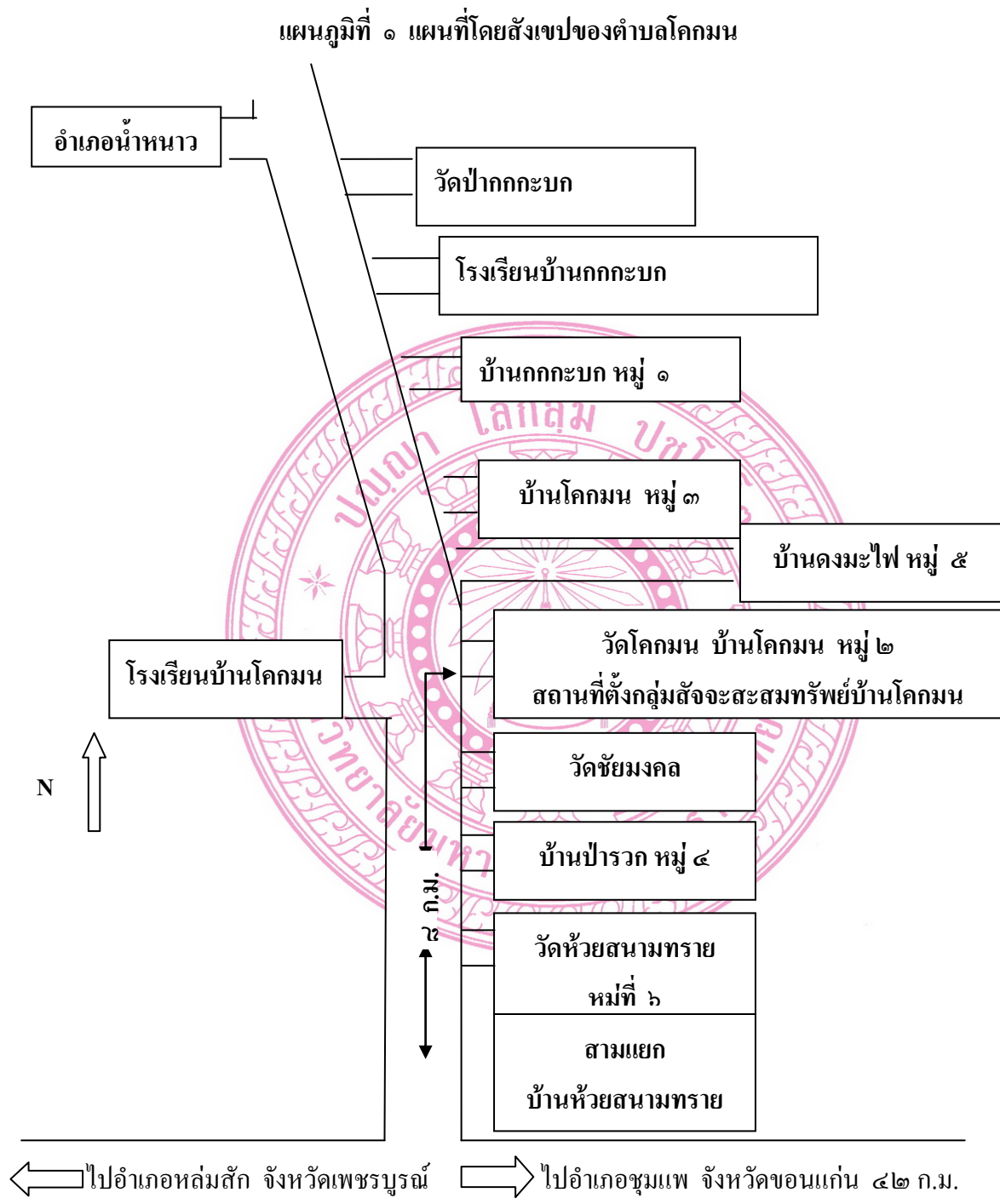
โดยกลุ่มสตรี

โดยกลุ่มสตรี ๘๐ หมู่ ๓ ตำบล โคกมน อำเภอ

น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๒๖๐

ผู้นำชุมชนและกลุ่ม : นางเพ็ญแข เป็นนาค

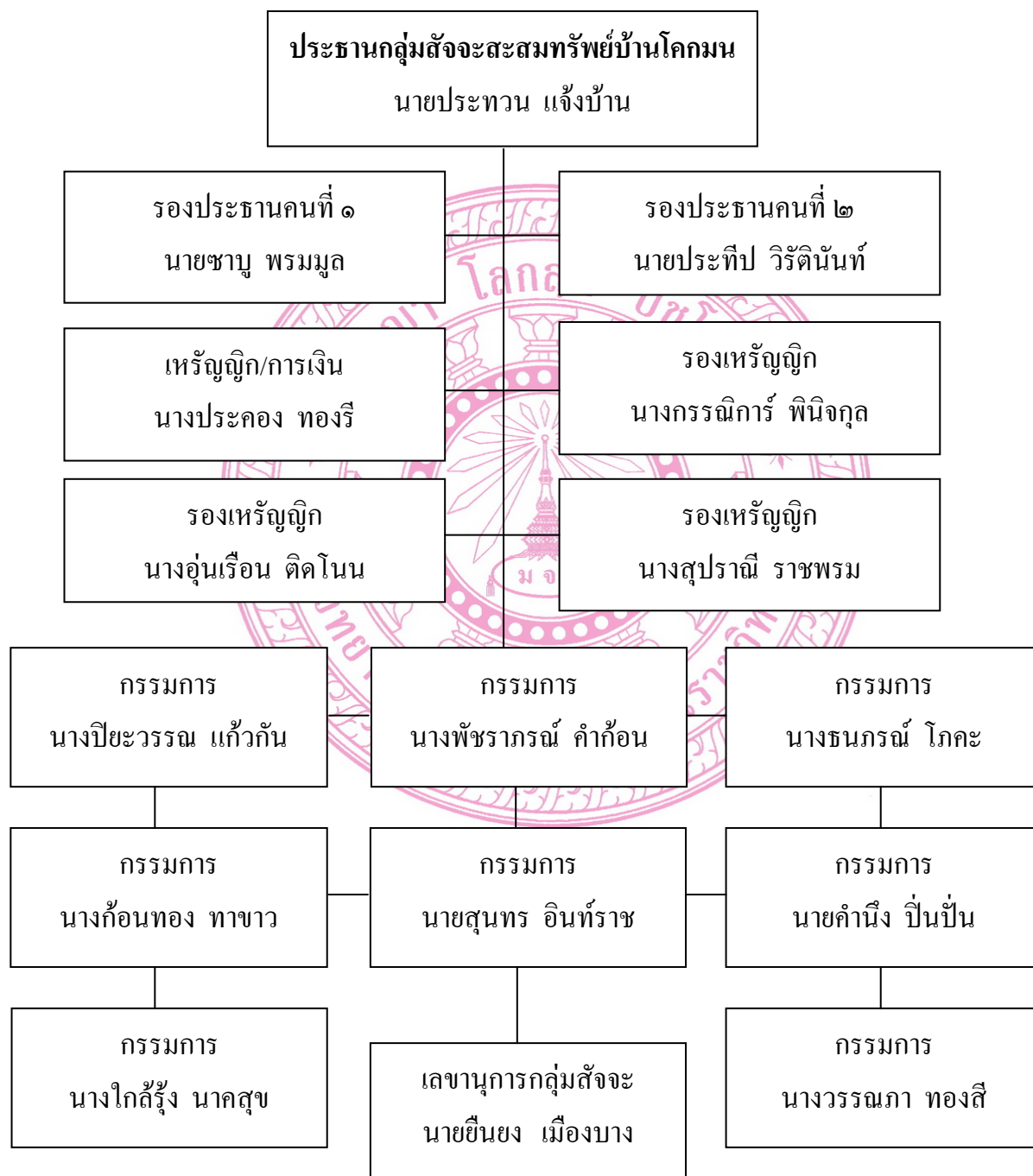

อธิบายแผนที่

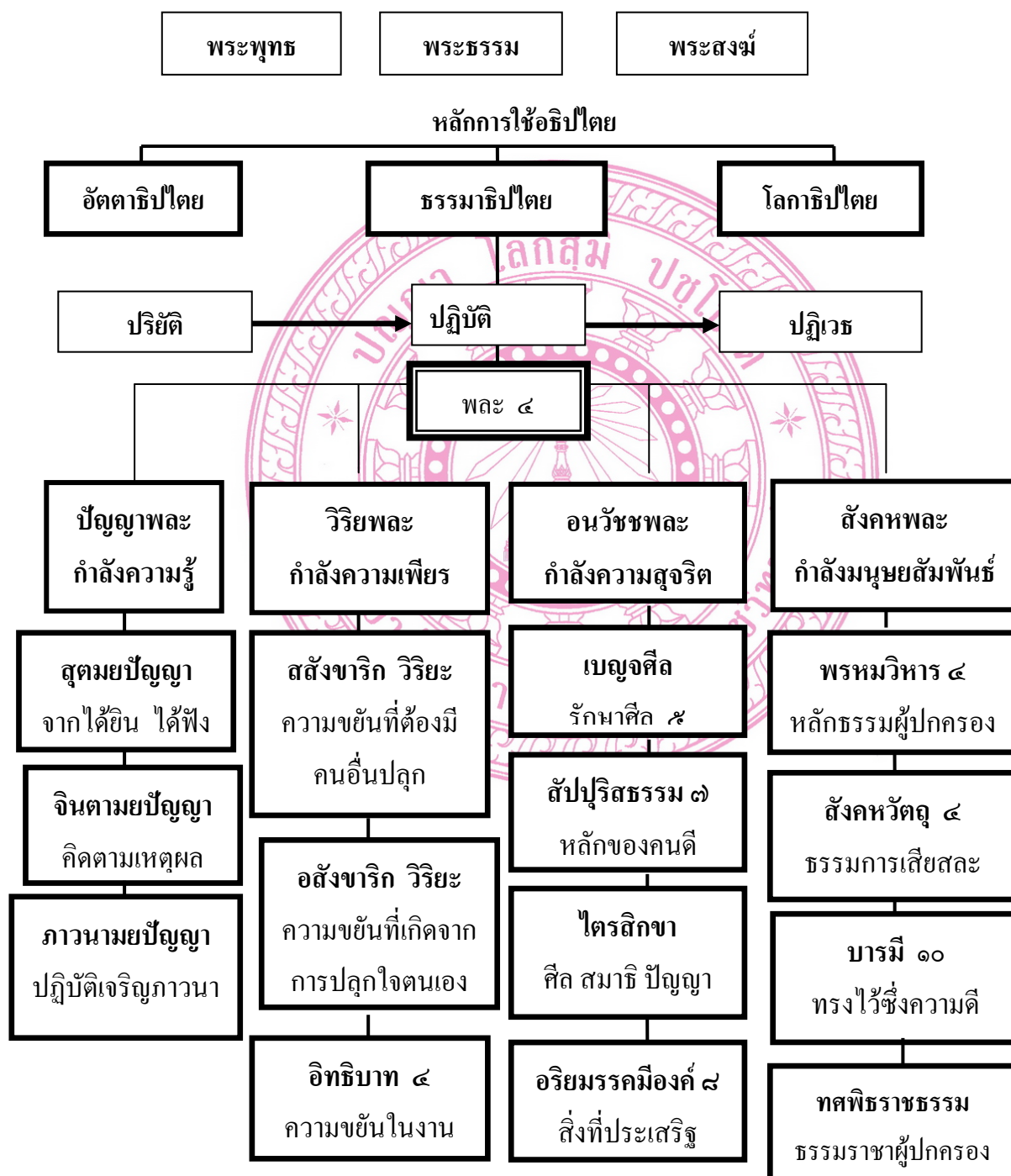
ทางเข้าตำบลโคกมน มีแผนที่สังเขป ดังนี้

ห่างจากทางหลวงแผ่นดินสายหล่มสัก-ขอนแก่น	๘.๕๐	กิโลเมตร
ห่างจากอำเภอน้ำหนาว	๑๑	กิโลเมตร
ห่างจากจังหวัดเพชรบูรณ์	๑๔๐	กิโลเมตร

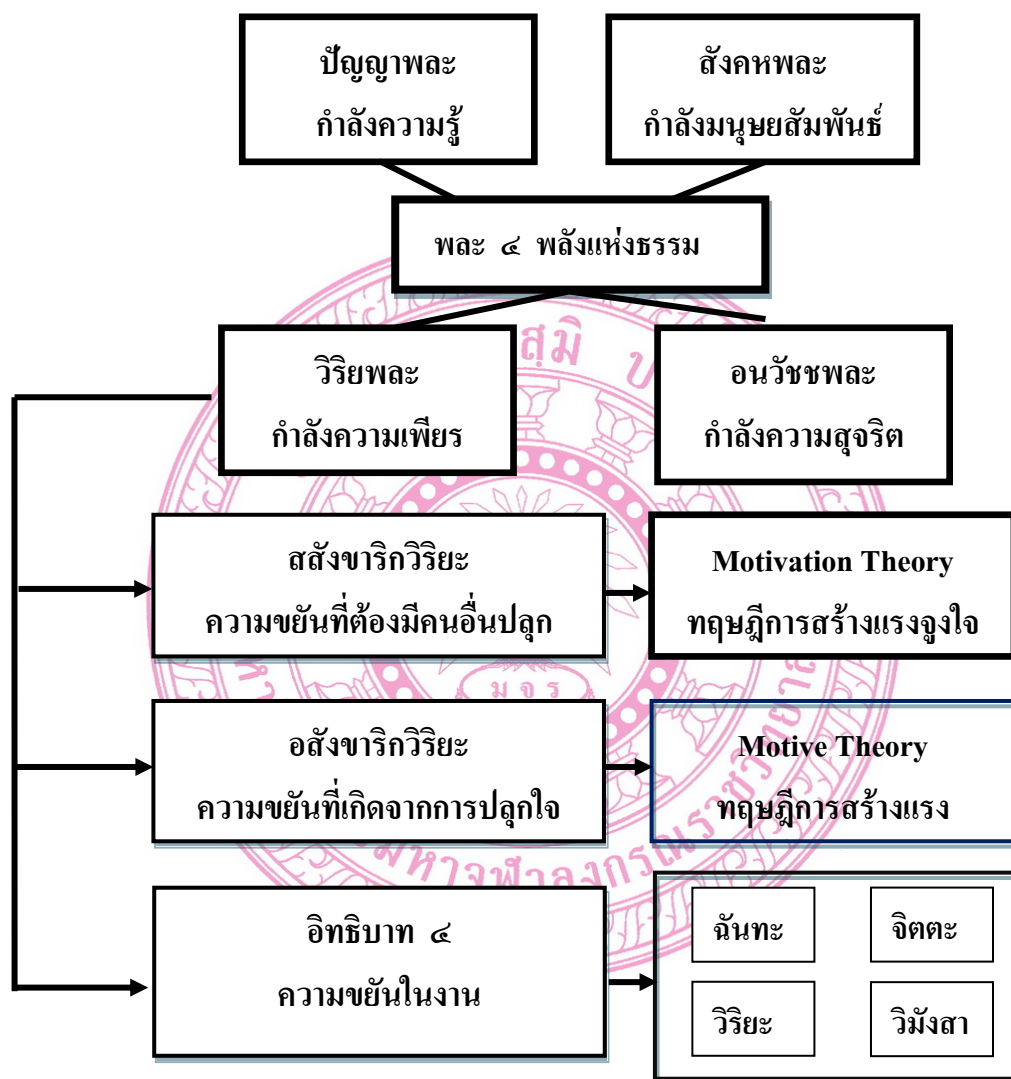
แผนภูมิที่ ๒ แสดงการบริหารของกลุ่มสาระสมทรัพย์บ้านโคกมน
ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งหมด จำนวน ๑๕ คน ดังนี้

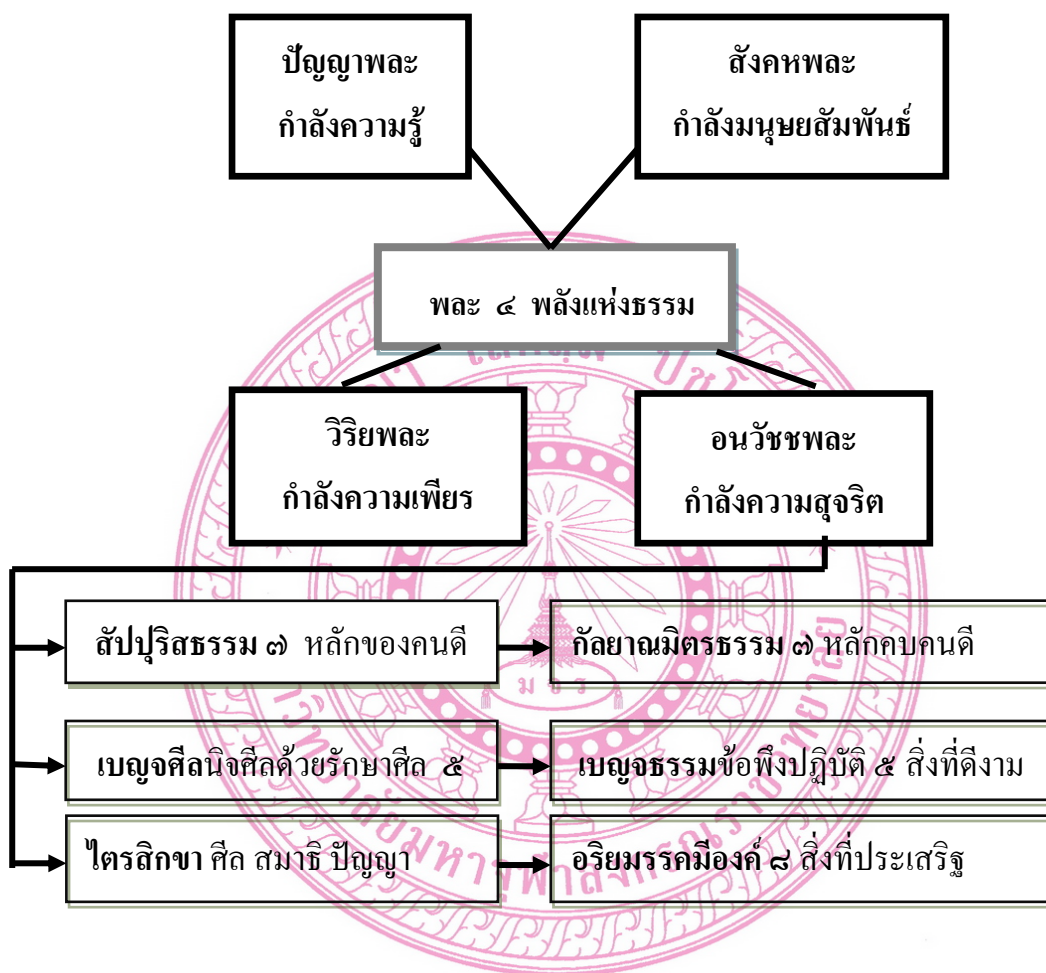
แผนภูมิที่ ๓ การบริหารเชิงพุทธตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า
กิจกรรมสนับสนุนของวิริยพละ กำลังความเพียร

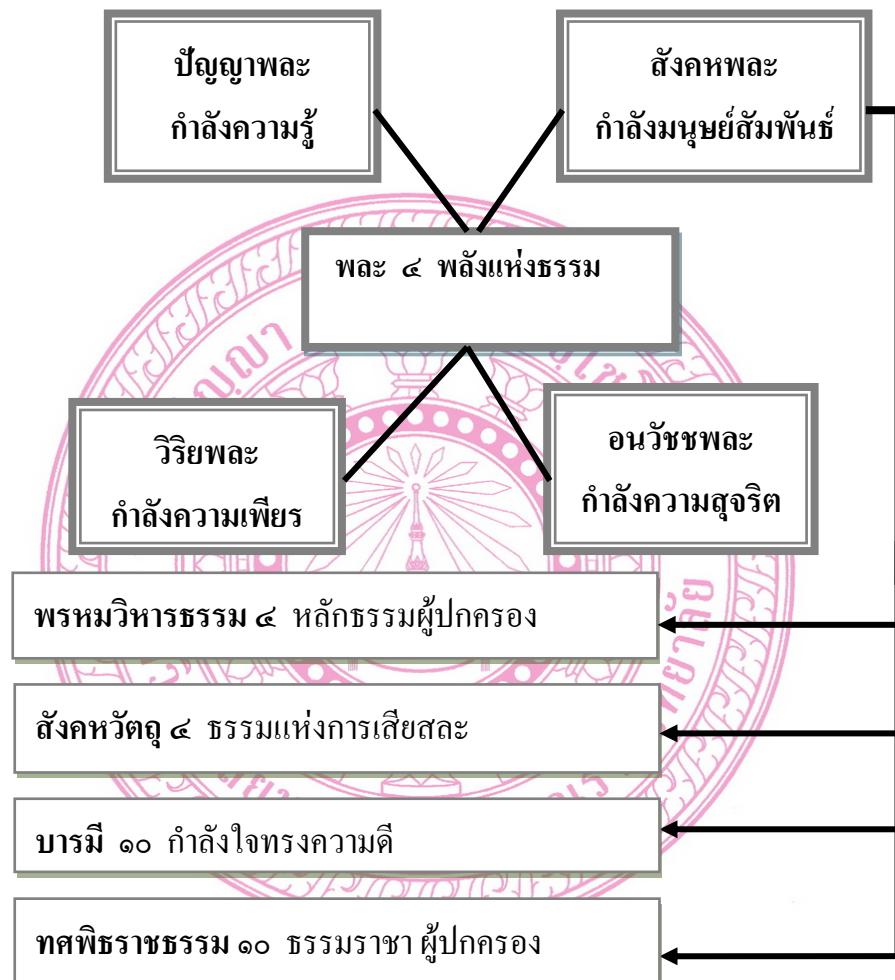
แผนภูมิที่ ๔ แสดงแนวทางการบริหารเชิงพุทธด้วยหลักวิริยะ กำลังความเพียร

แผนภูมิที่ ๕ แสดงแนวทางการบริหารเชิงพุทธด้วยหลักอนวัชชพะกำลังสุจริต

แผนภูมิที่ ๖ แสดงแนวทางการบริหารเชิงพุทธด้วยหลักสังคหะกำลังมนุษยสัมพันธ์

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

กรอบการสัมภาษณ์ เรื่องศึกษาการบริหารจัดการเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์ บ้านโคกมน
ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

- ๑.๑ ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี...ตำแหน่ง.....
- ๑.๒ ที่อยู่ปัจจุบัน.....
- ๑.๓ การศึกษา.....
- ๑.๔ อาชีพ.....
- ๑.๕ หน้าที่ทางสังคม(ผู้ใหญบ้านกำนัน).....
- ๑.๖ เรื่องที่ให้ข้อมูล.....
- ๑.๗ วันที่เก็บข้อมูล.....
- ๑.๘ บรรยายภาคในการเก็บข้อมูล.....

ตอนที่ ๒ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่การบริหารจัดการองค์กรสัจจะธรรมทรัพย์

- ๒.๑ ประวัติ/แนวคิดการบริหารจัดการเชิงพุทธของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์บ้านโคกมน
- ๒.๒ การดำเนินงาน
- ๒.๓ ผลการดำเนินงาน

ตอนที่ ๓ หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้และผลที่ได้รับจากการประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มสัจจะธรรมทรัพย์บ้านโคกมน บ้านโคกมน ต.โคกมน อ.น้ำหนาว จ.เพชรบูรณ์

- ๓.๑ วิสัยทัศน์ และหลักในการ ทำงาน
- ๓.๒ เริ่มการนำหลักธรรม
- ๓.๓ วิธีการนำหลักธรรมประยุกต์ในการบริหารจัดการ
- ๓.๔ ความภูมิใจที่ได้ใช้หลักพุทธธรรม
- ๓.๕ เทคนิคที่ทำให้ประสบความสำเร็จกับการบริหารจัดการ
- ๓.๖ ปัญหา/อุปสรรคในการบริหารจัดการ
- ๓.๗ วิธีแก้ปัญา/อุปสรรค
- ๓.๘ ผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหา

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๔.๑ อดีต

๔.๒ ปัจจุบัน

๔.๓ ที่เหมือน/ที่ต่าง

ตอนที่ ๕ ข้อมูลเกี่ยวกับพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ

๕.๑ ได้รับหลักธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการจาก

๕.๑.๑.....

๕.๑.๒.....

๕.๑.๓.....

๕.๑.๓.....

๕.๒ นำความรู้เกี่ยวกับพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ

๕.๒.๑ ด้านสวัสดิการ

๕.๒.๒ ด้านการประกอบอาชีพ

๕.๒.๓ ด้านสังคมวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา

๕.๒.๔ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พระครูพัชรคณาภิรักษ์ (ปิ่นธรร/จารุณโณ) ผู้สัมภาษณ์

นักศึกษานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

สถานที่สัมภาษณ์ บ้านเลขที่.....ตำบล.....อ.น้ำหนาว จ.เพชรบูรณ์

ภาพกิจกรรม จากการประยุกต์หลักพระ ๔
หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการองค์กรของ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน
ปีงบประมาณ ๒๕๕๓-๒๕๕๕

หลักพระ ๔ หลักพุทธธรรมที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร คือหลักสัปปริสธรรม หลักสัจจะและปัญญา หลักทักขณธรรมมีกัตถประโยชน์ หลักอิทธิบาท และหลักสัมมาอาชีพประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร โดยการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การสร้างความพึงพอใจ การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน และการติดต่อสื่อสารในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

ภาพที่ ๑ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนตำบลโคกมนอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

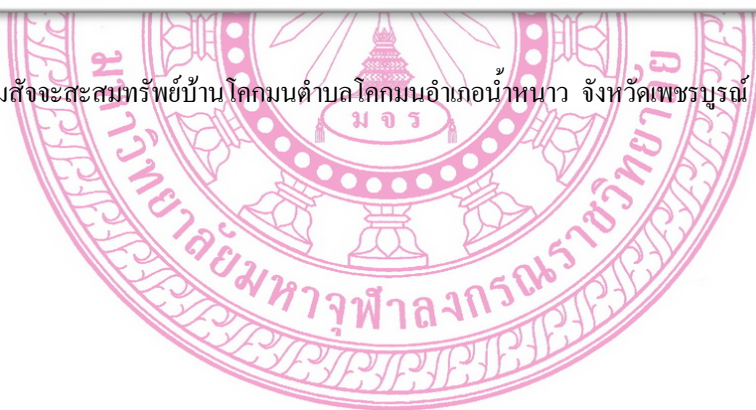
ภาพที่ ๒ พระครูพัชรคณาภิรักษ์เจ้าอาวาสวัดโคกมน ที่ปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการให้
โอวาท สร้างขวัญและกำลังใจ และสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยเสนอแนะแนว
ทางการบริหารจัดการองค์กร โดยยึดหลักการบริหารเชิงพุทธเป็นแนวทางในการ
ดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน
ตำบลโคกมนอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ ๓ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนตำบลโคกมนอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ ๔ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนตำบลโคกมนอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

หลักสัจจะและปัญญาสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การสร้างความพึงพอใจในการทำงานมีการประชุมเพื่อชี้แจง และนำเสนอผลการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการ ในแต่ละเดือน เพื่อการนำเสนอผลการดำเนินงาน และชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ปัญหาให้กับสมาชิกของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ณ ศาลาเอนกประสงค์วัดโคกมน ทุกวันเสาร์ต้นเดือนของทุกๆ เดือน

ภาพที่ ๕ คณะกรรมการดำเนินการนำเสนอผลการดำเนินงาน และชี้แจงเกี่ยวกับยอดเงินระดมทุนของกลุ่มฯ ต่อสมาชิกและตรวจสอบจำนวนเงินออมทรัพย์ของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดความถูกต้องและชัดเจน มีความมั่นใจในความมั่นคงขององค์กร

ภาพที่ ๖ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนตำบลโคกมนอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ฝากเงินออม

ภาพที่ ๗ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนตำบลโคกมนอำเภอน้ำหนาว จังหวัด เพชรบูรณ์ฝากเงินออม

ภาพที่ ๘ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนตำบลโคกมนอำเภอน้ำหนาว จังหวัด เพชรบูรณ์ฝากเงินออม

ภาพที่ ๕ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนตำบลโคกมนอำเภอน้ำหนาว จังหวัด เพชรบูรณ์นำส่งเงินกู้ยืม

ภาพที่ ๑๐ คณะกรรมการดำเนินการ ช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องขอเงินในบัญชีเงินฝากและ สมุดออมทรัพย์สัจจะฯที่สมาชิกทยอยส่งคืนเงินกู้ยืม

ภาพที่ ๑๑ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนตำบลโคกมนอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ ๑๒ สมาชิกเข้ารับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับงานฉาปนกิจศพของสมาชิกที่เสียชีวิต ซึ่งสมาชิกกลุ่มสัจจะบ้านโคกมนต่างก็ให้ความสนใจ เอาใจใส่ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ทำให้กิจกรรมของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมนประสบผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

**กิจกรรมสนับสนุน ส่งเสริมและ การพัฒนาของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน
โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมอิทธิบาท และหลักสัมมาอาชีพในการบริหารจัดการองค์การด้านการ
ประกอบอาชีพ และด้านผลผลิต**

การสร้างค่านิยมในการเป็นผู้ผลิตมากกว่าการเป็นผู้บริโภคแต่เพียงฝ่ายเดียว เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างศักยภาพให้เกิดในตัวบุคคล เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่นได้ ให้ความสำคัญอยู่ที่ดีโดยยึด หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระภูมิพลอดุลยเดช

จากภาพข้างล่างนี้เป็นการให้ความรู้ และสาธิต วิธีการทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างห้องน้ำเพื่อใช้ในครัวเรือนของตนเอง เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่ชุมชน เห็นคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชน และตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรักในท้องถิ่นของตนเองและประเทศชาติ

ภาพที่ ๑๓ การสาธิตวิธีผลิตน้ำยาล้างจาน โดยทำความรู้จักร่วมกับส่วนประกอบต่างๆ ที่จะนำมาผลิตน้ำยาล้างจาน

ภาพที่ ๑๔ การสาธิตวิธีผลิตน้ำยาล้างจาน โดยทำความรู้จักกับส่วนประกอบต่างๆ ที่จะนำมาผลิตน้ำยาล้างจาน

เมื่อทำความรู้จักกับส่วนประกอบต่างๆที่จะนำมาผลิตน้ำยาล้างจานแล้วสมาชิกเริ่มทำความรู้จักกับกระบวนการผลิตตามขั้นตอนที่ถูกต้อง จากนั้นก็ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนพร้อมเก็บไว้ใช้ต่อไป

หมายเหตุ กระบวนการผลิตน้ำยาล้างห้องน้ำ น้ำยาซักผ้า สบู่เหลว และอีกหลายผลิตภัณฑ์ที่อาศัยกระบวนการบนพื้นฐานเดียวกัน

ผลที่เกิดกับสมาชิกในชุมชน ด้านสังคมวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา
การสนับสนุน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์
ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของชุมชน

ภาพที่ ๑๕ กิจกรรมของชุมชนในท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี
ท้องถิ่นของชุมชน

ภาพที่ ๑๖ การผูกข้อมือเป็นกิจกรรมของชุมชนในท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์
ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของชุมชน

การนำหลักสัปปริสธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ
ด้านพระพุทธศาสนา

ภาพที่ ๑๙ ตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง อุทิศส่วนกุศลแล้วปฏิบัติกรรมฐานสะสมบุญกุศล

ภาพที่ ๒๐ การปฏิบัติธรรมถือศีล นั่งสมาธิ วิปัสสนากรรมฐานเป็นการบำเพ็ญบุญสร้างสมกุศลให้
ตนเองถ้ารักตัวเองอยากให้ตัวเองมีความสุข ต้องรักษาศีล คิดดีทำดีแล้วจะรู้ว่า
“ความสุขอยู่แค่เอื้อม”

คณะกรรมการดำเนินการนำเสนอผลการดำเนินงาน ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน ตลอดจน

วิธีแก้ไขปัญหา จนประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน

กิจกรรมสนับสนุนโครงการของกลุ่มดั่งจะสมทรัพย์บ้านโคกมนเพื่อความเป็นผู้มี
สุขภาพดี ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ ๒๑ การเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อผลิตเครื่องดั่งสมุนไพโร

ภาพที่ ๒๒ ผู้นำกลุ่มแม่บ้านตำบลโคกมนนำเสนอผลผลิตเครื่องดั่งสมุนไพโร พร้อมสาธิตการบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ ๒๓ ผลผลิตที่สำเร็จแล้ว ใช้บริโภคเองในครัวเรือน และจำหน่ายเป็นสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลจำหน่ายเป็นสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล

ภาพกิจกรรมการดำเนินการบริหารจัดการองค์กร ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน
ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
การติดตามประเมินผลการดำเนินการของคณะกรรมการดำเนินงานโดยการสัมภาษณ์
และใช้แบบสอบถาม

ภาพที่ ๒๓ สัมภาษณ์ ประทวน แจ้บ้าน ประธานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน เรื่อง อาชีพ
ของชาวบ้าน (๒๓ กันยายน ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๒๔ สัมภาษณ์ ประคอง ทองรี เจริญญิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน เรื่อง
ประโยชน์ที่เกิดในด้านสวัสดิการของกลุ่ม ฯ (๒๓ กันยายน ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๒๕ สัมภาษณ์ อุ่นเรือน ดิคนอนรองเหรียญกึ่งเรื่อง สวัสดิการ (๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๒๖ สัมภาษณ์ คำนึ่ง ปิ่นม้น กรรมการเรื่อง สถานที่และเวลาทำงาน (๒๔ กันยายน ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๒๓ สัมภาษณ์ ภรรณิการ์ พินิจกุลรองเหรัญญิกเรื่องการจัดตั้งกลุ่มและกิจกรรมของกลุ่มฯ
(๒๔ กันยายน ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๒๔ สัมภาษณ์ พระปลัดสุรเดช ฐานกโร ประธานที่ปรึกษากลุ่มฯเรื่อง การให้คำแนะนำการ
ดำเนินการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านโคกมน (๒๕ กันยายน ๒๕๕๓)

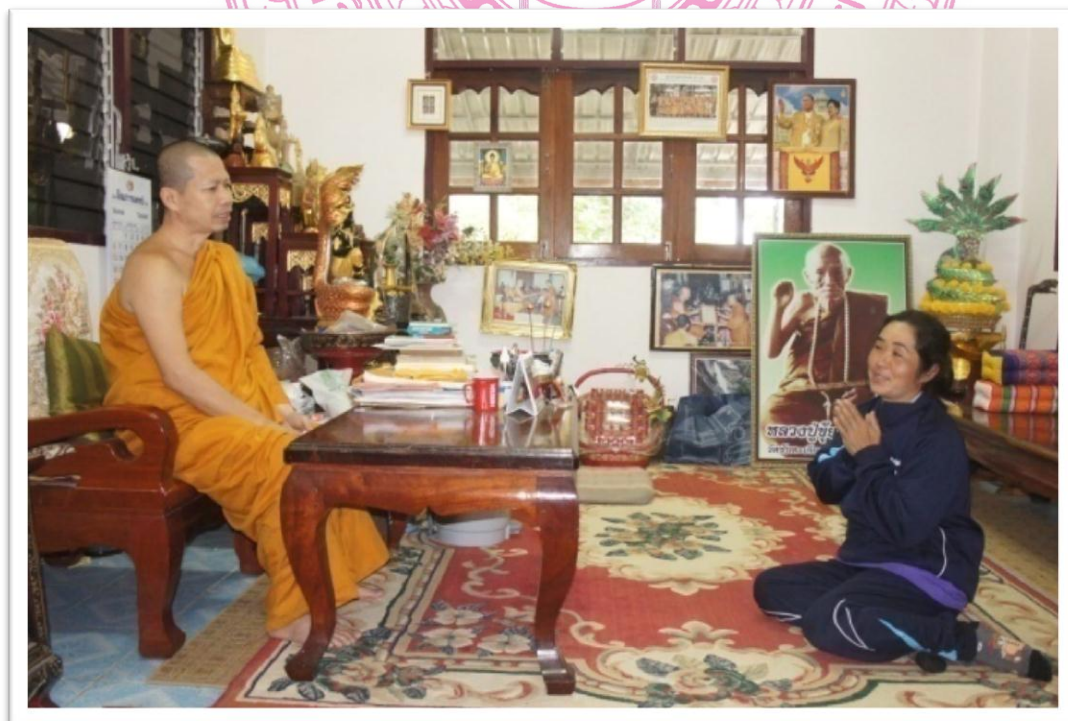
ภาพที่ ๒๕ สัมภาษณ์ ประทีป วีรคินันท์ รองประธานเรื่อง แนวทางในการดำเนินกิจกรรมทาง
เศรษฐกิจในด้านการผลิต(๒๕ กันยายน ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๓๐ สัมภาษณ์ ชนภรณ์ โก๊ะะ กรรมการเรื่อง ประโยชน์ด้านสังคม วัฒนธรรมและ
พระพุทธศาสนา(๒๕ กันยายน ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๓๑ สัมภาษณ์ พัทธราภรณ์ คำก้อน กรรมการเรื่อง การสร้างความรู้สึกรับเป็นเจ้าของ(๒๕ กันยายน ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๓๒ สัมภาษณ์ ไกล่รุ่ง นาคสุข กรรมการเรื่อง ประโยชน์ที่ได้รับจากการประยุกต์ใช้ หลักธรรมที่นำมาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต(๒๓ กันยายน ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๓๓ สัมภาษณ์ ยุคลธร โคตรชมภู เรื่อง เหตุผลที่มาเป็นสมาชิกของกลุ่มดัจจะ (๒๕ กันยายน ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๓๔ สัมภาษณ์ ทองรุ่ง ทองมากเรื่อง ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิก (๒๗ กันยายน ๒๕๕๓)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : พระครูพัชรคณาภิรักษ์ (ปิ่นนคร จารุณ โณ/ทองสี)

เกิด : วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๖ วันอังคาร ปีเถาะ

สถานที่เกิด : บ้านดัว เลขที่ ๑ หมู่ ๔ ตำบลบ้านดัว อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์

อุปสมบท : วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๗ อุปสมบทที่วัดราษฎร์บูรณะ ตำบลมูลเหล็ก
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

สังกัด : วัดโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

หน้าที่ : เจ้าอาวาสวัดโคกมน, เจ้าคณะอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

เข้าศึกษา : มิถุนายน ๒๕๕๒

สำเร็จการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๕๓ จบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์

ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดโคกมน ตำบลโคกมน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖๗๒๖๐

โทรศัพท์มือถือ : ๐๘-๔๘๐๐-๒๐๓๕